

D/12-a

K I S S F E R E N C

Az ifjúság öntevékenységre nevelése.

/Doktori disszertáció/

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM

Pedagógiai-Pszichológiai

Szakcsoport Könyvtára

Kiskőrös, 1965.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Bevezetés	1.	oldal
I.	A KISZ-vezetőség megválasztása . . .	7.	"
II.	A munkátervek elkészítése	16.	"
III.	A KISZ-szervezetek öntevékeny működése iskoláinkban	31.	"
IV.	Az ifjúság önállóságának megnyilvánu- lása egy-egy területen	45.	"
V.	Milyen tényezők gátolják az ifjúsági szervek tevékenységét ?	55.	"
VI.	A jogkör és a felelősség kérdése . . .	83.	"
VII.	Az önkormányzati tevékenység megindítása	89.	"
VIII.	A jó osztályközösség kialakításának módszerei	98.	"
IX.	A fizikai munka és a kirándulások közösségformáló ereje	106.	"
X.	A KISZ-szervezettel kapcsolatos felmérések tapasztalatai	125.	"
	Németnyelvű összefoglalás / Zusammenfassung/	140.	"
	irodalom	142.	"
	FÜGGELÉK:		
	1. sz. melléklet	143.	"
	2. sz. melléklet	146.	"
	3. sz. melléklet	159.	"
	4. sz. melléklet	164.	"
	5. sz. melléklet	166.	"
	6. sz. melléklet	168.	"
	7. sz. melléklet	170.	"
	8. sz. melléklet	171.	"

- 1 -

B E V E Z E T É S Y

Tíz éve foglalkozom aktívan az ifjúság ügyeivel, problémáival. Előbb mint uttorővezető, majd mint KISZ-tanácsadó tanár. Az ifjúság egyszersmindenkorra megágyert ügye számára. Előbb mint fiatalat érdekelt, később mint az idősebb fiatalat, aki már megjárta ezt az utat, és ismeri minden problémáját.

Szeretnék az ifjúság között ifju maradni és problémáiban osztozni, az esetleges nehézségekben eligazítást, tanácsot nyújtani.

Munkámban nem foglalkozom az ifjúsággal általában, az ifjúság szón kimondottan a középiskolások értendők, néhol azonban a hasonlóságok alapján általánosításaim az egész ifjúságra is kiterjednek.

Az idősebb nemzedék mindig bizonyos fenntartással fogadja az ifjúság viselkedését, gyakran elítéli magatartását, de a segítő szándék a problémák megoldásában igen kevés.

Felvetődik a kérdés: vajon helyes-e a mi ifjúságunk magatartása, viselkedése, munkához való viszonya? Erre a kérdésre nem lehet egyöntetű választ adni. A válaszadás attól függ, hogy ki adja, és milyen kapcsolata van az ifjúsággal, és hogyan viszonyul annak neveléséhez.

Az idősebb generáció sok esetben ellenséges szemmel nézi az ifjúság szórakozását, életfelfogását. Ha ez általánosságban így van, ez is baj, de a nagyobb hiba az,

hogy az ifjúsággal foglalkozó, az ifjúságot nevelő tanároknak sincs egyöntetű véleménye ebben a kérdésben. Nagyon sok nevelő elítéli az úgynevezett "mai ifjúság" erkölcsi magatartását, de semmit sem, vagy igen kevéset tesz annak érdekében, hogy ez megváltozzék.

Általános problémája az ifjúságnak, hogy a középiskola négy évében mindent utasításban kap, szinte minden lépését meghatározza az iskola. Legtöbb esetben a tanulót elkísérik a felkeléstől a lefekvésig a tanár meghatározásai, hogy bizonyos esetekben hogyan kell viselkednie, eljárnia. Sok tanulóra jó hatással van ez, de nem mindenkire. Hiszen ott áll az a súlyos veszély, hogy tanulóink öntevékenységet nemcsak nem segítjük kibontakozni, hanem egyszerre elvágjuk még a kibontakozás lehetőségének az útját is. Amikor ezek a fiatalok elhagyják az iskola padjait, egyszerre felpattan előttük minden zár, és saját maguknak kell dönteniük életük, sorsuk felett. Nincs ott tovább a tanár, sem a munkában, sem a szórakozásban, nincs megszabva az idő, hogy mikor, kivel, hogyan és meddig. Mindezt saját maguknak kell eldönteniük. Ebből adódik sokszor, hogy egy-egy fiatal un. "rossz társaságba" kerül, és ez egész életére súlyosan kihat.

De vajon ha semmit sem teszünk önállóságra nevelésük érdekében, helyes-e az ilyen fiatalok elítélése? Egyhangulag nemmel kell válaszolnunk. Ha ilyenek megtörténnek, ezért mi nevelők is felelősek vagyunk. Ha nagyobb önállóságot biztosítottunk volna ezeknek a fiataloknak, azaz önállóságra tanítottuk volna már a középiskolában, akkor is mutatkoztak volna esetleg súlyos, vagy kevésbé súlyos hibák, de ezeket menetközben javítani, orvosolni lehetett volna. S talán

később elkerülhető lett volna az esetleges élettragédia.

Természetesen nagyon sokan megtalálják a helyes utat - és ez a többség -, de nekünk, nevelőknek az egyesekért is felelősséget kell vállalnunk társadalmunk előtt.

Megyénkben tizennégy középiskolában vizsgáltam meg az ifjúsági önkormányzatot, önálló tevékenységet, de sajnos sok kellemetlen tapasztalatot is kellett felhalmoznom. Általában az a megállapításom, hogy a legtöbb esetben nyoma sincs az iskolákban az ifjúság öntevékenységének, de a tantestületek, igazgatók mégis csak hallani sem akarnak róla.

Az egyik igazgatót idézem: "Ebben a korban a tanulók képtelenek arra, hogy komoly kezdeményezéseik legyenek. Az iskola reprezentatív ünnepeit nem lehet az ifjúságra bízni, mert akkor vagy sikerülnek vagy nem, már pedig ezeknek -ha törik - szakad -, sikerülniük kell. A tanulóknak csak a kivitelezésben kell szerepet vállalniuk."

Ez az igazgató nem mer kockázatot vállalni az ifjúságért egy ünnep megszervezéséig sem. Makarenko viszont arra tanít: "Az az ember, aki élettől duzzadó közös-ségben él, ahol kockázat van, annak eseménydus az élete, az vidáman él. A kockázat nélküli cselekvés a legszörnyűbb kockázat." / 1 /

A legtöbb helyen igen kiélt jogkört biztosítanak a KISZ - vezetőségnek és még kevesebb felelősséget bíz-nak rájuk. A KISZ - vezetőség az iskola végrehajtó szerve. Az utasításokat készen kapják az igazgatótól vagy

/1/ Makarenko: Ped.Művek Kiadatlan tanulmányok, cikkek és előadások 26.o. Tankönyvkiadó Váll. 1952

A KISZ - tanácsadó tanártól, s ezeket csak végrehajtani kell.

A legtöbb KISZ - vezető nincs is tisztában azzal, hogy az ő feladata tulajdonképpen mi is lenne, sőt azt sem tudja, miért választották meg vezetőnek.

Azt tapasztaltam a tizennégy iskolában, hogy igen sok akadály, gátja van az ifjúsági öntevékenység kibontakozásának. Ezek a gátak sajnos legtöbbször felülről hatnak a nevelők és igazgatók részéről. Vannak azonban anyagi akadályok is. Az említett iskolákban elbeszélgettem az igazgatókkal, helyettesekkel, KISZ - tanácsadó tanárokkal és a KISZ - vezetőséggel. Sok helyen másképp állította be a helyzetet az igazgató, másképp a KISZ - tanácsadó, és egészen másképp a KISZ - vezetőség.

Vastagon alá kell húznom annak a kartársnőnek a szavait, aki a KISZ VI. Kongresszusán a diákönkormányzat lehetőségeiről szólva a következőket mondta : " Ehhez sok jószándéku pedagógust, igazgatót, KISZ - tanácsadó tanárt és osztályfőnököt kell megtanítanunk a segítségnyújtás helyes módszereire. Az önálló munkát és az ezen alapuló felelősségérzetet is tanulniuk kell a gyerekeknek. Ehhez azonban gyakorlási, tanulási lehetőségeket kell adnunk. " /1 /

Ahol az ifjúsággal külön tudtam beszélni, ott nagyon őszintén megnyilatkoztak: elmondták fájdalmaikat, panaszait, de sikereiket is. Ahol jelen volt az igazgató, ott nem mertek mondani csak általános dolgokat, amelyekkel se nem ártanak, se nem használnak. Ilyen eset azonban csak egy gimnáziumban fordult elő.

Egyébként a tanulóifjúság őszintén és szívesen foglalkozik saját problémáival, és mindazokat megbecsüli, szereti, akik őszintén reagálnak kérdéseire, és akikben látja a segíteni akarást.

A sok negatívumot tartalmazó tapasztalat mellett azonban vannak pozitívumok is. Ez utóbbiak megnyugtatóan hatnak, de célunk az, hogy mindenütt kellő mederbe tereljük az ifjúság irányítását. Néhányi iskolában igen jó kezdeményezésre bukkantam, és igen lelkes segítőtársat találtam az igazgatóban és az egész tantestületben. Természetesen ezekben az iskolákban komoly eredmények is születtek már. Vannak botladosok, vannak rossz kezdeményezések is, amelyeknek helytelen voltát az ifjúság saját maga belátja és változtat is rajta. A KISZ - tanácsadó tanár ilyenkor nem azzal válaszol: " Ugy-e megmondtam ! " Hanem megértően elemzi az ötlet jó oldalát. Az ilyen rendezvényből többet tanul az ifjúság, mint más tiz jól sikerült rendezvényből, amit a tanárok állítottak össze és szerveztek meg. Az iskolában a különböző rendezvényeket nem elsősorban a reprezentálás céljából szervezzük, hanem nevelési célból. Sajnos erről azonban nagyon sok igazgató megfélekedzik. Sokszor egy - egy rendezvény nem az ötletek helytelen volta miatt nem sikerül, hanem a kivitelezésbe csuszik egy-két előre nem látott hiba.

Rövid terjedelmű munkámban részletesen kitérek az ifjúság önkormányzati szervezetének jelenlegi állapotára ; hibákra, gátló és serkentő körülményekre. Majdnem minden iskolában az ifjúsági munka egy - egy ágában találtam jó kezdeményezést, eredményes munkát. Ezeket is itt fogom közölni.

Dolgozatom gyakorlati részét illetően az anyaggyűjtésnél főleg a beszélgetés módszerét választottam

a következő sorrendben : igazgató, helyettes, KISZ-tanácsadó tanár, KISZ-vezetőség, KISZ-tagok. Néhány helyen a diákok otthonba is ellátogattam, ahol szabadon beszélgettünk ifjúsági problémákról. Részt vettem különböző délutáni foglalkozásokon, gyűléseken, sőt kirándulásokon is. Írásos felméréseket is végeztem kérdések alapján. Ehhez támogatást kaptam az iskolák igazgatóitól, tanáraitól. Az egész munkámban nagy segítséget nyújtott Dr. Ágoston György professzor ur, irányításával és sok jó tanácsával, továbbá a Bács-Kiskun megyei Művelődési Osztály vezetője, Kádasi elvtárs, aki a megye összes középiskoláira szóló látogatási engedélyt adott. Mindezekért a fenti személyeknek ez uton is köszönetet mondok.

Az eddigieket összefoglalva célom az, hogy a megyénkben látottak és tapasztaltak alapján egy bizonyos általános képet nyújtsak a jelenlegi helyzetről. A hibákat bírálva, az eredményekkel szeretnék irányt mutatni az ifjúság nevelésével foglalkozó kollegáimnak.

"Egészséges nemzedéket kell nevelnünk - mondja Ma - Karenko - , amely öntudatosan, erélyesen és sikerrel tud részt venni a szocializmus építésében és a proletárforradalom ügyének megvédésében. Ennek az elvnek három tétele van: Egészség, munkaképesség és harckészség, ideológiai felkészültség. Bennünket is ezek vezessenek. " / 1 /

/ 1 / Makarenko: Pedag. Művek Kiadatlan tanulmányok, cikkek és előadások. 109. o.

I.

A KISZ-VEZETŐSÉG MEGVÁLASZTÁSA.

A legtöbb iskolában az ifjuság önállósága már a vezetőség megválasztásánál sem mutatkozik meg. A vezetőség megválasztása ugyanis sok helyen úgy történik, hogy a KISZ-tanácsadó tanár kiválasztja a szerinte legmegfelelőbb tanulót titkárnak, mellé még a legjobbakat a különböző tisztségekre. Ezeket egy papíron összeírja és a jelölő bizottság elnökének a kezébe adja. A formások szinte mindenütt megfelelnek az előírásoknak. Az elnök azután javaslatot tesz a titkárra és a többi funkcionáriusra. A bizottság tagjai természetesen elfogadják, annál inkább, mert a jelölő bizottság elnöke rendszerint tanár. Ezután sor kerül a javasoltak egyenkénti elfogadtatására. Mindenki egyöntetűen szavaz.

A tanárok azért nem bizzák ezt a nagy eseményt az ifjuságra, mert félnek, hogy nem odavaló ember kerül a vezetőségbe, és akkor mi lesz ?

A legnagyobb tanári körültekintés mellett is gyakran előfordul, hogy mégsem megfelelő a megválasztott KISZ-vezetőség. Ilyenkor a tanárok is mossák kezeiket, a felelősséget pedig az ifjuságra hárítják. Sokszor nem vesszük észre, hogy mi tanárok magunknak akarjuk megválasztani a vezetőket, nem pedig az ifjuságnak. A tanulók nem mindig azokat fogadják el vezetőjüknek, akiket a tantestület, vagy az igazgató kijelöl. Jóllehet, hogy az illető vezetőségi tag tanulmányi és iskolai magatartás szempontjából jól megállja a helyét. A tanulók azonban sokszor olyan tulajdonságait is ismernek társuknak, amit a pedagógus nem ismerhet. Ezek gyakran ellenszenvet váltá-

nak ki. Az ilyen vezetőség nem az ifjuságé, és ezt ő maga is érzi. Ezek hivatalból lettek vezetői az ifjuságnak.

Iskoláinkban gyakran keressük a hibák okát, de egyáltalán, vagy nagyon ritka esetben gondolunk arra, hogy a hibák okai ide vezethetők vissza.

Megállapításom szerint az ifjuságra kell rábízni a vezetőség megválasztását, de ugyanakkor a tanár sem tűnhet el a háttérből. Ha a vezetőségét valóban az ifjuság választja meg, akkor sajátjának tartja és az általa hozott határozatokat is kötelezőnek érzi. A vezetőség megválasztása előtt kérjünk javaslatokat az ifjúságtól. Akiket bizonyos tisztségre javasolnak, indokolják is meg miért látják alkalmasnak őket erre. A javaslatok összegezése után akik a legtöbb javaslatot kapták kellő indokkal, azok közül kell megválasztani a legrátermettebbeket. A számításba hiba itt is csuszhat.

Elhangzott az egyik iskolában a következő javaslat: Én X Y-t javaslom. Megkérdezték, hogy miért. A válasz: "Ő az igazgatóf fia. Ha ő lesz a titkár, egyrészt sok támogatást kapunk az igazgatótól, másrészt ha nem úgy megy a munka, ahogy kellene, kisebb lesz a felelősségrevonás."

Ebben az iskolában félévvel előbb választották meg a titkárt, mielőtt át kellett volna vennie a felelősségteljes munkát. Az volt az elv, hogy a gyakorlott vezető mellett legalább félévig tanuljon, szerezzon jártasságot, vegyen át munkamódszereket, jó tapasztalatokat s ezeket később önállóan használja fel.

Ez az elképzelés nem látszik rossznak, de a kivite-

lezésnél súlyos veszélyeket is jelenthet. Előfordulhat, hogy két titkár van az átmeneti időben, de munkát egyik sem végez. Aki elmegy az úgy gondolja, csinálja a másik, a fiatalabb, ő a jövő embere. A fiatalabb pedig tiszteletben akarja tartani az idősebbet, s így érvel: "Miért én? Hivatalosan még mindig ő a titkár, én csak tanuló vagyok mellette." Bekövetkezhet így, hogy a szervezetben egy féléves pangás áll be.

A fenti helyzetben az ifjúság a javaslatot indoklásával együtt jónak találta, s megválasztotta az igazgató fiát félévre a titkár mellé helyettesnek. A fiu jól tanult. Magatartásán volt ugyan valami, ami nem tetszett a társaságnak. Pl. Nem tartotta rendben holmiját; keveset törődött magával; gyakran moádatlanul jött iskolába; ha egy nap hiányzott, másnap minden tárgyból jelentett; gyakran felejtette otthon a diáksapkát, amit mindenkinek hordania kellett; stb. A jelöltben nagyfoku nemtörődömség mutatkozott. Amire konkrétan megbízták, azt elvégezte, de tovább nem jutott. Nem kezdeményezett, nem ellenőrzött, nem szervezett, nem irányított. Félév alatt a tagság egésze meggyőződött róla, hogy nem alkalmas a titkári teendők elvégzésére. Tehát a javaslat bármennyire is jónak látszott, bebizonyosodott, hogy hibás elgondolásra alapozták. Nem azt kell nézni, hogy kinek a fia az illető, hanem meg tudja-e állni a helyét a kijelölt poszton, alkalmas-e rá, szívesen végzi-e.

Később egy látszólag még nagyobb baklövést követtek el az említett iskola tanulóí. Megválasztották osztálytitkárnak az evangélikus lelkész fiát. Az egész tantestület ellenezte, s ahol alkalom nyílt, kife-

jezésre juttatta ellenérveit. Nyíltan nem szállhat-
tak szembe az ifjussággal a KISZ-tanácsadó és igaz-
gató egybehangzó kérése alapján. Mindenki arra gon-
dolt, hogy a pap fia kap otthon annyi idealista ideo-
lógiai képzést, hogy semmi esetre sem lehet jó a kom-
munista ifjúsági szervezet élére.

Három évig volt osztálytitkár és kiderült, hogy igen
lelkesen és jól látta el feladatát. Jól vezette az
osztályt az osztályfőnök segítségével, s jó kollek-
tívát faragott belőle. Az ő kezdeményezésére szüle-
tett meg az ateista kör, s vezetését is magára vál-
lalta.

A pedagógusok - származásánál fogva - eleve előíté-
lettel fogadták. A ~~K~~ tanulóifjúság viszont nagyon
jól és tisztán látta az adott helyzetet és végül ki-
derült, hogy helyesen választott. Ez az eset igazol-
ja, hogy helyes volt kormányunk osztálykategóriákat
eltörlő határozata. Az emberek tudatából azonban még
nem lehetett az előítéletet teljesen kitörölni, még
egyes tanárokból sem.

Az ifjúság is tévedhet választásaiban, de ha ezt sa-
ját maga meg is látja, akkor az elkövetkezendő idő-
ben már körültekintőbb lesz. Nincsen későn, ha a fia-
talok még a középiskolában megtanulják felismerni a
hibát, s jóvátételének formáit. A rossz vezetőt az
ifjúság visszahívhatja és mást állíthat helyébe. Ha
azonban a tanár vagy tantestület választotta meg, ak-
kor bármennyire látják is a hibákat, senki sem meri,
és senki sem akarja javasolni az illető vezető levál-
tását. Sok esetben ilyen eljárással az ifjúságból egy
bizonyos dacot váltunk ki a szervezet iránt. Ez sem-
mi esetre sem vezethet jóra.

Több kollegával beszélgettem, akik hosszabb idő óta foglalkoznak az ifjúsági problémákkal. Megkérdeztem, **miben látják a titkát vagy magyarázatát a jó vagy rossz szervezeti életnek a középiskolákon belül.** Sok okot és magyarázatot találtak, de egy közülük különösen elgondolkasztó. A kartárs 1957. óta KISZ-tanácsadó tanár. Visszaemlékezve az elmúlt időkre, megállapította, hogy az iskola mozgalmi munkája mindig attól függött, hogy milyen vezetőséget sikerült választani vagy választani. Volt időszak, amikor sikerült az a választás, és ennek eredményeképpen nagyon jó mozgalmi élet folyt az iskolában. Volt azonban olyan eset is, amikor a legnagyobb körültekintés mellett sem tudták kiválasztani a legmegfelelőbb tanulókat, s ennek a következménye is jelentkezett. Minden a vezetőségtől függ. Hiába a tanár minden igyekezete, ha az ifjúsági vezetők nem megfelelőek. Csak az a munka megy, amit mindennap ellenőriznek, számonkérnek; de ahol nincs ott a tanár, nem dolgoznak, ha dolgoznak az is kényszeredett munka, amiből nem sok haszon származik.

Igen. Minden a vezetőségtől függ. Ezt nagyon helyesen látják tisztelt kollegáink. Miért van az, hogy mégis olyan keveset törődnek egyes iskolákban a vezetőség-választással? Alapvető hibák ezek. Sokat várunk a vezetőségtől, de kevés időt, energiát szentelünk a megválasztására.

Hogyan történjék tehát a vezetőségválasztás?

Nem kezdő iskolákról van szó, ahol mindent előlről kell kezdeni, hanem olyanokról, ahol jelenleg is működik vezetőség kisebb-nagyobb sikerrel. Minden meg-lévő és működő KISZ-szervezetben van valami jó. Ezt kell figyelembe venni legelőször. Gyakran nem az egész

vezetőséget kell leváltani, csak néhányat közülük. Aki jól végzi munkáját és felelősséget érez iránta, semmiképpen sem szabad félreállítani.

A vezetőségválasztást nem szabad máról-holnapra kitűzni. Komoly előkészítő munka előzze meg. Ahol ezt a fontos lépést elhamarkodják, ott lehet, hogy évekig megsínyli a szervezet. A csucsvezetőség megválasztása nem sürgős feladat. Nem az év elején, s nem is az év végén kell megtartani. A legjobb időpont erre a második félév. Tehát szeptembertől kezdve van elég idő a választások előkészítésére. Az előkészítésben vegyen részt a meglévő vezetőség, azok a tagok is, akik eltávoznak a vezetőségből, a tantestület minden tagja, de az egész ifjúság is.

A kérdés: hogyan?

Az előkészítésben mindenkinek más szerep jut.

1. Az eltávozó negyedikes vezetőségi tagok ismerik legjobban azokat a tanulókat, akik a szervezeti munkában legtevékenyebben dolgoztak. Javaslatukra feltétlen szükség van. Javasoljanak maguk helyett olyan tanulókat, akik sokat dolgoztak, szívesen segítettek azon a területen a jó tanulmányi munka mellett. Javasolataikat támasszák alá konkrét tényekkel. Egyetlen javaslatot sem szabad elfogadni indoklás nélkül.

2. A vezetőség többi tagja az egész kollektívát vegye figyelembe, igyekezzék olyan tagokra javaslatot tenni, akik az egész ifjúságnak megfelelnek majd, akik zökkenőmentesen át tudják venni a vezetést, irányítást. Azt is figyelembe kell venniük, hogy az újonnan megválasztott vezetőségi tagokkal együtt tudnak-e majd dolgozni, megértik-e egymást, előre tudják-

e vinni a szervezet munkáját, fel tudják-e ~~III~~ lendíteni a mozgalmi életét vagy sem. Az ifjúság körében mindig napirenden kell tartani a vezetőségválasztást. A vezetőség tagjainak a feladata, hogy osztálygyűléseken, csoportfoglalkozásokon ez a fontos esemény jóval a választási idő előtt szóba kerüljön.

3. A tanulóifjúság sem lehet közömbös a vezetőségválasztással szemben. Nem mindegy, hogy ki áll az élen. Aki nem törődik azzal, hogy ki lesz a titkár, vagy kik lesznek az új vezetőségi tagok, az nem fog törődni magával a szervezettel, de annak munkájával sem. Az ilyenek többnyire azért lettek KISZ-tagok, mert a többi is az, nem maradjanak ki ők sem. Ezt a nézetet fel kell számolni az iskolán belül. Minden fiatalnak, aki tagja a KISZ-nek, legyen határozott állásfoglalása! Minden tanulónak ki kell vennie részét az előkészítésből is, figyelemmel kell kísérnie az eseményeket, igazulnia kell a vezetőségért.

4. A pedagógus-közösség mindezt nem nézheti tétlenül. Nem lehet arra hivatkozni, hogy önkormányzat van, nem szólhatnak bele. Ez lenne a legegyszerűbb és legkönnyebb. Határozottan ki kell mondanunk, hogy ebben a kérdésben minden pedagógusnak részt kell vállalnia. A választásba már nem szólhatnak bele a nevelők, de ha komolyan szívéjüknek tartják az ifjúsági munkát, akkor az előkészítésben sokszorosan ki kell venniük részüket.

Hogyan ?

A tanár ne csak az órán találkozzék a tanulókkal, / ha ez így van, az nagy baj/ hanem sok más alkalommal is! Az osztályfőnökök nyugodtan számíthatnak egy osztályfőnöki órát erre a fontos kérdésre. Az erre a

célra szánt osztályfőnöki órát nem úgy képzelem el, hogy a tanár bejelenti: " ezen az órán beszélgetünk a vezetőségválasztásról. Na, kinek milyen elképzelése van ? " Egészen másként. Ugy kell beállítania, mintha az osztály és egyéb problémák között véletlenül vetődne fel ez a kérdés. Egész kötetlen formában beszélgessen az osztályfőnök az osztállyal ! Ilyenkor a tanulók is mondanak vélemény~~ny~~ egy-egy tanulóról. Itt nagy lehetősége van az osztályfőnöknek arra, hogy egy-egy általa jól ismert, és valamely tisztségre alkalmasnak vélt tanulót röviden megismertessen az osztállyal. Pl. így is lehet: " Ki volt az osztályból a másodikos szellemi vetélkedőjén ? Ugy-e milyen szépen szerepelt Tóth Laci ? Ő lett az első. Nem lenne jó kultúrosnak a vezetőségben ? Vagy a kosarasok közül Nagy Juci, aki egyedül több mint husz kosarat dobott ? Tanulmányilag is nagyon jól áll. Nem lenne alkalmas sportfelelősnek ? Gondolkozzatok rajta ! "

Ezzel elindítottuk a jó gondolatokat a fiatalokban, ők azután valóban foglalkoznak a kérdéssel maguk között, utána néznek, hogy valóban jól látja-e a tanár ur. stb. Később még konkrétan is felvetheti az osztály előtt olyan formában is, hogy egy hét múlva lesz a vezetőségválasztás, az osztály kiket javasolna a vezetőségbe. Nem szabad félni a kérdéstől. Fog-nak javasolni a tanulók, de ezekről most már az osztályfőnöknek is véleményt kell mondania. Ha egyetért az osztállyal, akkor azt is kifejezésre kell juttatnia. Ha nem ért egyet, el kell mondania, hogy miért látja ő X ~~XXX~~ Y-t alkalmatlannak. Lehet, hogy a tanulók csak most jönnek rá társuk valamilyen rossz tulajdonságára, ami valóban alkalmatlanná teszi a vezetésre. Ez még nincsen későn.

Nemcsak osztályfőnöki óra van a világon, ahol a tanár és diák elbeszélgethet egymással. A tanárnak a diákokkal kell élnie. Sok lehetőség van az egyéni és csoportos beszélgetésekre. Pl. sport-délután, vagy egyszerű osztályok közötti mérkőzés, ahol a tanár is elvegyül a diákok között. Leülnek együtt és beszélgetnek. Sort kell keríteni az ilyen fontos témára. Vagy egy - egy osztály délutáni foglalkozásán, ahol a tanár is jelen van, el kell mondania véleményét. Vitatkozzék, vessen fel problémákat, javasoljon, tiltakozzék esetleges helytelen dolgok, nézetek, javaslatok ellen! Indokolja meg egy-egy állítását, vagy csatlakozzék valamely tanuló jó álláspontjához! Mindenképpen mutassa meg a tanulók előtt, hogy számára se közömbös ez a kérdés! Meg kell minden nevelőnek találnia az utat az ifjúsághoz.

Ha minden tanár így kiveszi részét a vezetőségválasztás előkészítéséből, később már sok dolga ezzel nem lesz a tantestületnek. Nem kell félnie hogy olyan személyek kerülnek az élre, akik nem állják meg a helyüket. Természetesen a jól előkészített vezetőségválasztással még nincs minden befejezve ahhoz, hogy jó mozgalmi élet menjen az iskolában. Ehhez még sokmindenre van szükség. Ha azonban a vezetőségválasztás jól sikerült, megvan az előfeltételei a jó munkának is.

Az előkészítés után következik a választás, ami nemcsak formális legyen, hanem valóságos alapokra támaszkodjék. Gyűjtse össze az ifjúság javaslatait egy öttagból álló bizottság, és ennek alapján állítsa össze azoknak a névsorát, akik választhatók lesznek majd a gyűlésen. Vigyázni kell, ne csak annyi legyen a jelöltek száma, ahányan kellenek a vezetőségbe, hanem ennél néhányval több, hogy az ifjúság-

nak legyen kikből választania, ne legyen megkötve a keze, egy- egy tisztségre ne csak egy jelöltből választhasson ! A megválasztott vezetőség azután maga közt elosztja a megfelelő tisztségeket.

II

A MUNKATERVEK ELKÉSZÍTÉSE

Egy másik fontos lépés az önállóság lehetőségében a munkatervek elkészítése. Felsorolhatnák a megyénkben jó néhány iskolát, ahol a munkaterveket a KISZ-tanácsadó tanár készíti el szeptember első hetében az igazgató utasításai alapján. Tehát a tanulóifjúság készen kapja egész évre a teendőket. Ilyen segítséggel valóban elvágjuk minden kezdeményezésnek az útját. A munkatervek reprezentációs jellegűek, nagy szólamokat, nagy feladatokat rögzítenek, de legtöbb esetben a fiatalság nem érzi sajátjának ezeket a terveket. Ilyen esetben az év végi beszámolón a titkár azt elemzi, miért is nem sikerült a munkatervet betartani. A munkatervek nem gyakorlatiak, nem kellően rugalmasak, s ami a legrosszabb: a tanár elképzeléseit tükrözik.

Az egyik gimnáziumban az igazgató, KISZ-tanácsadó tanár és a KISZ-vezetőség elbeszélése alapján a következőképpen állították össze a munkatervet: Az igazgató az iskola munkatervében lerögzítette mindazt, amit ebben az évben meg akart valósíttatni a tanulóifjúsággal. Az iskolai munkaterv alapján a

KISZ- tanácsadó tanárnak össze kellett állitania a végleges munkatervet. A kész munkatervet az első KISZ-gyűlésen ismertették a tagsággal. A munkatervnek ezt a címet adták: A KISZ-szervezet feladatai az 1964-65-ös tanévre. Az elnevezés valóban helytálló. A munkaterv mindazt tartalmazza, amit az iskola igazgatója feladatul tűzött ki a fiatalok elé.

Vajon helyes-e ez a megoldás? Sokan helyesnek tartják. Ez tapasztalható több iskolában is. Ezen azonban lehet vitatkozni, sőt kipróbált tényekkel a helytelenségét is tudjuk bizonyítani. A tervben végig utasításokat találunk, de többnyire ezek is általánosak. A szemléltethetőség kedvéért az egész munkatervet közlöm szószerint.

/ Lásd 1-es sz.mellékletet !/

Tudom, hogy a rossz példa közlése nem a legjobb pedagógiai fogás, de bizonyos esetekben mégis szükség van rá. A fenti esetben nem magát a munkatervet tartom kimondottnak rossznak, hiszen komoly munka áll mögötte, hanem azt, ahogyan ez a munkaterv született. Sok problémát meglát az igazgató, vagy a KISZ-tanácsadó tanár, de feltétlenül meg kellett volna hallgatnia azokat is, akik számára készült ez a terv. Tapasztaltam, hogy az ifjúságnak igen sok mindenre kiterjed a figyelme, különösen akkor, ha a saját életéről, munkájáról van szó. Egy ember, vagy egy - két ember sok esetben észben sem tudja tartani mindazt, amit egy többszáz főnyi közösség javasolni tud.

Saját meggyőződésem, hogy még ha hiányos is a munkaterv, akkor is jobb, ha azt maguk a KISZ-tagok állítják össze, mintha a legnagyobb körültekintéssel készíti el a tanár.

Az 1-es számú mellékletben leírt munkatervvel kapcsolatban az igazgató kartárs a következőket mondta: "Ne mondja senkisé, hogy a munkatervet a tanulók készítik el. Ez lehetetlen. Egyetlen tanuló sem tudná elkészíteni az éves munkatervet, ehhez tapasztalt ember kell. Még egy gyakorlott pedagógustól is nagy erőfeszítést követel."

Nem akarok vitába szállni ezzel a megállapítással, annyit azonban meg kell jegyezni: nincs is szükség arra, hogy egyetlen tanuló készítse el az iskola KISZ-szervezetének éves munkatervét. Ez valóban nagyon nehéz lenne. Nem szabad elfelejtenünk, hogy ami egy embernek nehéz, az nem nehéz egy nagy kollektívának. Mi pedig azt állítjuk, hogy egy kollektíva jobban el tudja készíteni, mint egy tanár. Ezt később még élő példákkal is bizonyítani fogom.

Négy évvel ezelőtt figyeltem meg az egyik gimnáziumban, hogy igen nehezen ment a KISZ-munka. A munkatervet a KISZ-tanácsadó tanár állította össze az igazgató utasításai szerint. A KISZ-gyűlések a tétlenség, az unalom és az ásitozások színterei voltak. Ha volt ott tanár, az volt a baj, mert nem mertek megszólalni; ha nem volt ott, akkor meg nem lehetett megszólalni a zajtól, mert mindenki beszélt össze-vissza, fegyelmezetlenül. Akárhogy próbálták, a munkatervet nem tudták betartani. Valahogy úgy látszott, hogy ez a szervezet egy szükséges rossz, amivel csak az foglalkozik, akinek a nyakába sózzák. Hadd mondjak el egy személyes példát.

Félévkor munkahely változás történt nálam. Az új iskolában megkértek, legyek KISZ-tanácsadó tanár. Hétig azon gondolkodtam, hogyan lehetne hozzáférni a még "soha nem látott" ifjúság szívéhez. Első lépé-

sem az volt, hogy összehívtam az iskola KISZ-vezetőségét ismerkedésre. A bemutatkozás jól sikerült. Elmondtam, milyen szerepet szeretnék betölteni szervezeti életükben. Hangsúlyoztam: segíteni akarok. Egy órahosszas beszélgetés után kiderült az egyéb problémák mellett, hogy a munkatervet a KISZ-titkár csak akkor látta először, amikor alá kellett írnia. Erre ezt válaszoltam: a második félére új munkatervet készítünk. Ezt nem én készítem el, hanem a KISZ-vezetőség. Meglepődtek. Az első hozzászóló azt kérdezi: "Mit szabad a munkatervbe belevenni?" - "Mindent, amit az ifjúság szívesen csinál és ahol jól érzi magát, és semmi olyant, amiben a kényszer van." - volt a válaszom. Megcsinálták a munkatervet. Az első bizonyos területeken hiányos volt, máshol viszont túlsufolt és teljesíthetetlen. Nem ismerték saját erejüket, képességeiket. Év végén együtt beszélgettünk meg a munkaterv jó és rossz oldalait. Utravalóul adtam a nyári szünetre, hogy gondolkozzanak a következő év munkatervéről, és ha jó ötletük támad, azt jegyezzék fel. Természetesen én is töprengtem a kérdésen nagyon sokat.

A következő év tanévnyitó ünnepe után a KISZ-titkár értekezletet hívott össze. Ezen megtárgyalták a kezdéssel járó feladatokat, az azonnali munkák elvégzését, mint pl.: az ügyeletességet, hogy másnap már piros karszalagosok fogadhassák a kapuban az érkezőket. A második napirendi pont volt az éves munkaterv elkészítésének a megbeszélése. Mindenki tehet javaslatot a munkaterv bármely részére, nemcsak a vezetőségi tagok, hanem a tagság egésze is. Kitettünk egy levélládát a fő kijáráshoz közel ezzel a felirással: "Kérdezz, javasolj, bírálj!" Két hét alatt háromszor kellett a ládikát kiüríteni, annyi volt a javaslat.

Megkérdeztük az igazgatót, van-e valamilyen konkrét utasítása, amit a munkatervbe be kell venni? Kezembé adta az iskola munkatervét és csak ennyit mondott: "Ebben a szellemben készítsétek el." Szeptember 14-én összeült a KISZ-vezetőség és a javaslatokat a szervező titkár sorrendben ismertette. Volt sok olyan javaslat, amit nem lehetett elfogadni. Pl.: A nyilvános szórakozóhelyen való időtöltés korlátozásának megszüntetése, a diáksapka kötelező használatának eltörlése, stb. Ezeket azonban a KISZ-vezetőség is egyhangúlag elutasította. Az elfogadott javaslatok alapján a szervező titkár és a titkár egy hét alatt elkészítette az ideiglenes munkatervet két példányban. Az egyik példányt átadtuk a tantestületnek és igazgatónak azzal a céllal, hogy esetleges megjegyzéseiket, javaslataikat írják rá. Egy hét múlva, szeptember utolsó napjaiban az iskola KISZ-vezetősége újból összeült és véglegesítette a munkatervet. Ennek a munkatervnek is voltak hibái, hiányosságai, de ez mellett igen pozitív oldalai is megnyilvánultak. A tanulók sajátjuknak tekintették, és kötelezőnek tartották magukra nézve. Az év végén talán első esetben mondhatta beszámolójában a KISZ-titkár, hogy a tervet teljesítették. Ugyanis az év közben kapott jó ötleteket, javaslatokat pótlólag beiktatták a munkatervbe.

Nem állítanám, hogy a munkaterv elkészítésének csak ez, vagy ez a leghelyesebb módja. Néhány iskolában azonban kipróbálták már ezt a módszert, és úgy látszik jónak bizonyult. A tervek elkészítésében természetesen a tantestületnek is ki kell venni a részét. Nem nélkülözhetők a tanárok javaslatai, véleményei sem. Nálunk a véleményeket, javaslatokat a tanárok kézjeggyükkel is elismerték. Van olyan iskola, ahol csak a KISZ-tanácsadó tanárnak mondják el, és ő köz-

li a vezetőséggel. Ezeket a fő alapelveket követve készítette a tizennégy iskola közül négy a munkatervét. Ezekből kettőt szemlélhetőség végett közlök. Az egyik hosszú, minden részletre kiterjedő, minden lényeges dolgot konkrétan kifejt. A másik, terjedelmében rövidebb, de a leglényegesebbeket ebben is pontosan megtaláljuk. Mind a két munkaterv a célnak megfelelően helyes szempontok szerint készült. / Lásd 2. számú mellékletet. /

A tervek maguk tanuskodnak a pontos, mindenre kiterjedő munkáról. Ha összehasonlítást teszünk a három megadott munkaterv között, igen nagy eltéréseket találunk. Az elsőnél megmutatkozik a mindent átfogó tanári munka, a másik kettőnél az átfogó jelleg mellett a részletek kidolgozására ^{való} törekvést is megtaláljuk. Vannak iskolák, ahol az igazgató állítása szerint a terveket az ifjúság készítette el, de az ifjúság erről nem tud. Ezekre természetesen nem támaszkodhattam.

Elemezzük részletesen a három munkatervet! Nézzük meg mi a különbség közöttük! Tényleg igaz-e az igazgató elvtárs véleménye, mely szerint a tanulók képtelenek elkészíteni az éves munkatervet ?

Kezdjük az elsővel ! Ezt a KISZ-tanácsadó tanár készítette az igazgató utasításai alapján. Öt főrészsre tagolja az egész munkatervet.

- I. Az intézet nevelőmunkájának segítése.
- II. Munkára való nevelés.
- III. Erkölcsi, politikai nevelés.
- IV. Kulturális munka.
- V. Sport.

Valóban az íróasztal mellett nem is lehet másra gondolni a legnagyobb tanári körültekinvés mellett sem.

Igy lehetne feltenni a kérdést eme öt fő vázlatponthoz : Mire van szüksége az iskolának és a nevelőtestületnek ? Erre választ ad a munkaterv. Tehát a munkaterv a tantestület és az igazgató szempontjait érvényesítve készült el. Ilyen szemszögből nézve jónak mondható. Megszületett az iskola napi-parancs tervezete. Így is hangozhatnának ezek a főpontok:

I. Megköveteljük, hogy az ifjúság a intézet nevelőmunkáját segítse !

II. Vegyék ki részüket minden társadalmi munkából !

III. Stb.

Sorolhatnám tovább, mi mindent lehet megparancsolni az ifjúságnak. Amelyik KISZ-vezetőség így kapja kezébe a munkatervet - amely nem más mint egy évre szóló parancs-gyűjtemény -, ne csodálkozzunk, hogy nem jó kedvvel, vagy egyáltalán nem is teljesítik.

Másként hangzik az, ha az ifjúság maga ajánlja fel, hogy segíti az intézet nevelőmunkáját, kiveszi részét a társadalmi munkákból a lehetőségek szerint, stb. Ebben az esetben lehet számítani a segítségre minden tanári ellenőrzés nélkül.

Tehát a munkaterveket nem elsősorban az iskola és tantestület szempontjából kell elkészíteni, hanem az ifjúságeből. Természetesen a tanárnak joga van, sőt kötelessége is, hogy beleszóljon a tervek készítésébe, javaslatokat tegyen, vitatkozzék egyes pontok helyes vagy helytelen volta felett. Ehhez azonban szükséges, hogy jó előre kialakuljon a tanár és diák között az a légkör, amelyben megnyilatkozhat a diák szabad ellenvetése is. Az ifjúságnak

kell elkészítenie a terveket, de ebből a kollektívából nincs kizárva a nevelő sem, aki, ha jól beépül a közösségbe, annak legtekintélyesebb tagjává lehet.

Tudom, hogy sokkal könnyebb leülni az íróasztal mellé és a főszenzpontoknak megfelelően egy délután elkészíteni a tervet, mint esetleg hetekig beszélgetni, vitatkozni a fiatalokkal egyes problémákról.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a KISZ-tanácsadó tanár nem azért kapja az órakedvezményt, hogy azután 30-34 órában tanítson délelőtt, hanem azért, hogy több ideje legyen az ifjúsági ügyek intézésére. Nem jó KISZ-tanácsadó tanár az, akinek egyetlen szabad délutánja sincs az ifjúság számára.

A terv tele van nagy szólamokkal, amelyeknek semmi alapja sincs. Nézzünk erre egy néhány példát.

Az I.c.pontban ezt olvashatjuk: " Az iskolán kívüli magatartás, azaz az utcai és szórakozóhelyeken való viselkedés ellenőrzése a KISZ-fegyelmi bizottság feladata." De hogyan valósítható ez meg, amikor márciusban még nem is létezett az ún. fegyelmi bizottság ?

Nem tudom, mit értsünk " utcai...helyeken " és " az utcai...helyeken való viselkedés ellenőrzésé"-n. Előbb azon töprengtem, milyen helyek lehetnek az utcán, és miféle viselkedést lehet ezeken a helyeken ellenőrizni. Később nem kis derűtlenségek után jöttem rá, hogy fogalmazási hibáról lehet szó. /"utcai" helyett "utcán"-t kellett volna írni./

Nagyon különös a II/1. pont. " Figyelemmel kísérik az intézet politechnikai oktatását, és segítséget nyújtunk a negyedik osztályosoknak a sikeres szakvizsga letételéhez." Nem tudom meghatározni milyen konkrét munka található ebben a mondatban. Ha ezt a figyelemmel kísérést a KISZ-tagok végzik - már pedig nekik kell végezniük, hisz az ő munkatervük teljesítéséről van szó -, akkor ez azt jelenti, hogy ők ellenőrzik a politechnikát oktató tanárok szakmai módszereit. Ez is eléggé ellentmond az általános gyakorlatnak, de - mondjuk - elképzelhető. Ki segít azonban a negyedik osztályosoknak? Az I.II.III.osztályosok ilyen irányú szakmai segítése elképzelhetetlen. Marad tehát az oktató. Viszont a terv nem az ő számára készült, hanem a KISZ-tagok számára. Ha pedig a politechnikai oktatás csak abban merül ki - márpedig a terv szerint sajnos csak abban -, hogy "figyelemmel kísérik, " ez siralmasan kevés a szakvizsgálathoz, de bőségesen elég az osztályismétléshez.

Elemezzük tovább a munkatervet ! A III. főcím alatt találunk egy ilyen feladatot: "Megszervezzük a KISZ-csoportok politikai oktatását. Az oktatás keretén belül hat kötelező és nem meghatározott számú szabadon választott témát dolgoznak fel." Erre ezt mondtam a második félévben a KISZ-titkárnak, hogy szeretnék látni egy ilyen politikai oktatást. A válasz kissé cinikusan hangzott: " Előre nem tudnám megmondani, mikor lesz, csak utólag, hogy megtartották." Ebből mindent megértettem. Adminisztráció az egész. Utólag ha valaki kérdezi, azt válaszolják, hogy már megtartották. A munkaterv ilyen " végrehajtásának " sajnos csak a hátrányait sorolhatjuk fel, mert ez a munka megszerettetése helyett munkakerülésre, a valóság helyett a látszateredményekkel való kérkedés-

re, igazmondás helyett hazugságra, a hibák feltárása helyett azok leplezésére nevel.

" Filozófiai kört szervezünk a negyedikesek és az érdeklődők részére." - írja továbbá az idézett munka - terv. Mivel azonban érdeklődők nem voltak, így az előírányzott hat előadásból csak egyet tartottak meg.

" A KISZ-faliujságra hetenként új cikkek kerülnek." Ezek hiányában azonban csak egy - vagy kéthavonként kerültek új írások a faliujságra.

A IV.pont alatt ezt találjuk: "Kulturális munka: Cél: színes, eleven, vonzó KISZ-élet megteremtése. " Valóban ez a cél. Nagyon szép a cím is, noha ez sokkal átfogóbb célkitűzése a KISZ-nek, minthogy csupán a kulturális munkára szűkítsük le. Sajnos azonban itt ez is csak a munkatervben van meg. Ha valóban ezt akarjuk megvalósítani, akkor nem így kell kezdeni.

Sok sablonos mondatot találunk a munkatervben, amely egy-egy munkaterületet körvonalaz, de csak általánosságban. Pl.: " Közös mozi-színház, hangverseny látogatások szervezése ". / Kik ? Mikor ?/ Vagy: " Minden osztály klubdelutánokat szervez vetélkedővel, Ki mit tud-dal egybekötve. stb.

Ebben az iskolában történetesen 15 osztály van. Ha a munkaterv szerint - minden osztály klubdelutánokat akar szervezni, ez azt jelenti, hogy évente legalább kettőt. $2 \cdot 15 = 30$. Tehát a 33 tanítási hétből 30 olyan hét lesz, amelyiken valamelyik osztálynak klubdelutánja van. Ez nem látszik reálisnak.

Súlyos hiányokat találunk az V.fő pontban is. A KISZ tanácsadó tanár mindössze 3 sablonos alpontban foglal

ja össze a tennivalókat.

1. Kilián Testnevelési Mozgalom megszervezése.
2. Házi-bajnokságok szervezése.
3. Tornászaink különböző versenyeken vesznek részt.

Részletesebben nem fejti ki, de nem is fejtheti, mert nem testnevelő szakos, fogalma sinos a különböző lehetőségekről ezen a téren. Mindannyian nagyon jól tudjuk, hogy minden KISZ-szervezetben a sport munka folyik a legjobban. Ezen a területen van a legkevesebb dolga a vezetőnek, mert a sportban a legtöbbet vesznek részt és a legnagyobb lelkesedéssel. Ide nem kell toborozni a közönséget, enélkül is sok látogatója van. Gyakran meg kell tiltani egyes tanulóknál a sport munkát, mert a tanulás rovására megy.

A munkatervben nem tud konkrétumokat írni a tanár, csak a diákok tudják, hogy a sport melyik ágát szeretik legjobban, hol tudnak nagyobb eredményeket elérni, hol kell nagyobb segítséget kérni. E sport rendezvények szervezését nem ismeri a tanár, azt sem, hogy mikor mit lehet csinálni. Legalább is a munkatervből ez derül ki. Ha összehasonlítást tesszünk a 2.számú melléklet 6.pontjával, igen nagy eltéréseket találunk. Mig itt három pontocskában foglalja össze a teendőket a tanár, addig ott a tanulók ugyanazt 16. pontban. Mig az első munkaterv nem ismer határidőt, mindent csak általánosságban határoz meg, addig a második mindent határidőhöz köt. Van ahol az időt pontosan napban is megállapítja: pl.: " október 9-én megrendezzük az I.osztályosok tehetségkutató atlétikai versenyét." Van azon-

ban sok alkalom, amikor csak a hónapot határozza meg. Pl.: "a tél folyamán meg kell rendeznünk az iskolai partizán bajnokságot is. Határidő: december, január." Az ilyen határidő meghatározás sok szempontból helytálló. Egyrészt konkrét napokra, másrészt hónapokra bontja le a tennivalókat.

Lehetne még sok kifogást emelni az első munkaterv ellen, de egy mondatban összefoglalva a legnagyobb az, hogy egy ember készítette el, s ez tanár volt.

Nézzük meg kissé részletesebben a 2. számú mellékletben leírt munkatervet! Elsősorban érdeme, hogy nem a KISZ-tanácsadó tanár készítette el, hanem az iskolai csucsvezetőség. Mivel feltűnően jónak találtam ezt a munkatervet, pontosan meg akartam tudni keletkezésének körülményeit is. A csucsvezetőségben megválasztott különböző reszortfelelősök készítették el a terveket ki-ki a maga területén. Pl.: A kulturfelelős összehívta az egyik huszperces szünetben az osztálykultúrosokat és megbeszélte velük, hogy mindenki még ezen a héten elkészíti osztályában az egész évre szóló tervjavaslatot, és megjelöli benne mindazt, amit az iskola KISZ-szervezet tervébe is javasol. Az osztályok ezt maguk között megbeszélték. Egy délutánra kitűzött időben az osztályok kulturfelelősei összeültek és elkészítették az iskolai KISZ-szervezet egész évre szóló kulturtervét a csucs kultúros vezetésével.

Hasonlóképpen minden reszortfelelős a maga területén elkészítette a tervet, amit átadott a VB.agit.prop. titkárnak. Ez összeállította a tervjavaslatot és a vezetőségi gyűlés elé terjesztette. Itt még tettek javaslatokat egyes feladatok elvégzésére, újabb pontok bevételeire, esetleg elhagyására. A vezetőség jó-

váhagyta a munkatervet, aztán öt példányban legépeltették. Amikor ezt elmondták, meglepődve kérdeztem: ~~miért~~ tanár nem is vett részt ebben a munkában? Mosolyogtak. Kiderült, hogy minden területnek van egy rátermett tanár patrónusa is, aki természetesen résztvett a tervek elkészítésében.

Több szempontból jónak találom ezt a módszert.

1. Egy emberre kevesebb munka jut, ebből következik, hogy jobban el is tudja végezni azt.
2. Nemcsak a KISZ-tanácsadó tanár segíti az ifjuság mozgalmi munkáját, hanem a többi is, kiváltképpen a különböző reszortok patrónusai.
3. A munkatervek elkészítésében sok embert foglalkoztat, tehát kollektív alapon készül el.
4. Az osztályok különböző felelősei így együttesen és külön-külön is felelősek a munkaterv teljesítéséért.
5. Nem kerülnek bele alaptalan, megvalósíthatatlan frázisok.
6. Sok részletfeladatra is kiterjed az egyes csoportok figyelme. Stb.

Ha részleteiben nézzük a tervet, itt VI fő munkaterületet jelölnek meg. Feltűnő már a címeknél is, hogy nem az előzőhöz hasonló jól megfogalmazott mondatokból áll, hanem csak egyszerű címszavakból.

- I. Általános célok.
- II. KISZ-oktatás.
- III. Tanulás.
- IV. Munka.
- V. Kultúra, szórakozás.
- VI. Sport.

Az általános célok között találunk olyan kitétele-

ket, hogy minden alkalmat fel akarnak használni arra, hogy a kommunista ember alapvető vonásait már az iskolában kialakítsák. Arra törekszenek, hogy minden tagnak megfelelő munkát tudjanak biztosítani, és mindenki olyan tevékenységet fejtsen ki, amelyet szívesen, örömmel végez. Ugyanakkor hangsúlyozzák a személyes példamutatást is. Nagy gondot fordítanak a dicséretre és a figyelmeztetésre a végzett munkáktól függően. A munkába színes, eleven, játékos formát visznek. Az itt felsoroltak közül egyetlen egyet sem találunk az első munkatervben.

A KISZ-oktatásban a múlt hibáiból indulnak ki. Az alacsony színvonalu, unalmas, szürke előadások helyett, jól felkészült helyi és meghívott előadók által megtartott érdekes, színvonalas, mindenkit érdeklő előadásokat terveznek. Bezsámolókat tartatnak szocialista és nyugati országokban tett uti-élményekről. Pályázatot hirdetnek. Üzemlátogatásokat szerveznek. Gazdag folyóíratárt létesítenek, hogy mindenki hozzáférhessen. Nagy súlyt helyeznek az olyan ismeretek elsajátításának lehetőségeire, amiket az iskolában nem tanítanak. Az általános műveltség emelését sokirányuan elősegítik. A társadalmi munkákat sok oldalú felvilágosítással valóban az önkéntesség alapján akarják megszervezni. Ez sikerült is. A tanulók szabadidejét észszerűen és mindenki felé vonzóan akarják kihasználni. Valóban mindenki megtalálja a neki legmegfelelőbb szórakozó helyet, ahol jól érezheti magát. A szórakozást összekötik a művelődéssel.

A sport területén is igen sok újat találunk a

partizán bajnokságtól a sporttárgyu szellemi vetélkedőig.

Sok jót el lehetne még erről a tervről mondani, de nem akarok tovább részletezni, hiszen a teljes munkatervet megtaláljuk a mellékletben. Ezt a munkatervet október 14-én fogadta el az iskolai KISZ-bizottság. Nem hamarkodták el, nem csapták össze, meg is látszik rajta.

A harmadik munkaterv is jónak mondható, természetesen nem veheti fel a versenyt a másodikkal. Ennek az elkészítési módja sem azonos az előbbivel. Ezt az iskolai csucsbizottság készítette el. Megállapodtak a főbb egységekben és azokat elosztották maguk között. Mindenki megcsinálta a maga területének a tervét. Az így elkészített tervet a kibővített vezetőségi ülésen beszélték meg és fogadták el. Ezen az ülésen minden osztályból jelen volt három tag. Az osztályok ezek után készítették el a maguk tervét.

Ennek a hátránya az előbbivel szemben, hogy kevesebb tanulót von be a készítésébe, és így nem olyan körültekintő, és nem terjed ki apró részletfeladatokra.

A KISZ-titkár elmondása szerint rugalmasan kezeli a munkatervet. Ha évközben valakinek akad jó-elképzelése, ötlete valamire, azt beiktatják utólag a tervbe.

Láthattunk három munkatervet. Mind a három más módszerrel készült. Az elsőt tanár, a másodikat egy nagy közösség, a harmadikat egy kisebb közösség

készítette. Hasonlóságot csak a fő munkaterületek felosztásában találunk, a kivitelezésben már nem.

Azért mellékelem mindhármát szószerint teljes egészében, hogy különbséget tehessünk a módszerekben és az eredményekben.

III

A KISZ-SZERVEZETEK ÖNTEVÉKENY MŰKÖDÉSE ISKOLÁNKBAN

Megyénk minden középiskolájában megválasztották az önkormányzati szervezetet. Papir szerint ezek működnek is. Sőt ha valaki felületesen érdeklődik utána, a hallottakból úgy ítéli meg, hogy tényleg működnek. Az önállóság körül azonban komoly hibák vannak. Ezekre később részletesen kitérek. Megyénk két iskolájában viszont nemcsak papiron működik és él ifjúsági önkormányzat, hanem a valóságban is. Egyik a Petőfi Sándor gimnázium, a másik pedig a Közgazdasági Szakközépiskola Kiskunfélegyházán.

Működését mindkettő a rugalmas, ifjúsági ügyeket lelkesen támogató igazgatóinak köszönheti. Meglepett a Petőfi gimnáziumban, hogy milyen szeretettel beszélt az igazgató a tanulóifjúságról. Több

mint egy órás beszélgetés után azt kérdezem :

" Ebben az iskolában rossz nem is fordul elő? "

" De igen - volt a válasz. - Tévedések itt is vannak, sőt rosszul sikerült órák, rosszul sikerült intézkedések, rosszul sikerült kivitelezések is, de ezeknek mindnek megvan a maga nevelőhatása. Nem félünk az esetleges rosszul sikerült rendezvényektől."

Az igazgató a következőket mondja el az iskoláról és a tanulókról:

" A KISZ-tanácsadó tanárnál az utóbbi időkben komoly hibák vannak. Nem a szervezésben, hanem a családi életében. Ugyanis a felesége minden idejét számon kéri. De ennek ellenére is jó sugalmazója az ifjúságnak.

A tantestület felének jó érzéke van az ifjúság vezetéséhez, irányításához, segítéséhez. Nálunk úgynevezett "totojázás", dajkálás nincsen. Az ifjúság elég szabadon él, gondolkodik, tevékenykedik. Ezt a szabadságot ki is használják, nagyon sok az önálló kezdeményezés. Erre sok serkentést is kapnak. Az osztályfőnöki munkát nem választjuk el a KISZ-munkától. Ha fontos dologról van szó, osztályfőnöki órán KISZ-problémákat is megtárgyalhatnak.

Az idős kartársak, akik már talán távol állnak az ifjúság ilyen irányú problémáitól, azok nem osztályfőnökök. Nálunk a megfélelőtség az alap az osztályfőnökséghez. A szegedi egyetemről kaptuk a fiatal pedagógusokat komoly szaktudással és rátermettséggel. Jól dolgoznak. Meg vagyunk velük elégedve mi is, de úgy látom, hogy az ifjúság is.

A KISZ-foglalkozások minden napra tehetők. Délután is az egész iskola az ifjuság rendelkezésére áll. Ki is használják. A tanárok és diákok viszonya jónak mondható, megfelel a szocialista tanár-diák viszony követelményeinek. A tanulók szeretik tanáraikat, a segítő, nevelő idősebbet látják bennük. Sok javaslattal jönnek.

1. Idegennyelvű klub létrehozásáról. Kéthetenként szombaton délután rendeznék meg. Ezen a délutánon csak idegen nyelven lehet beszélni. Tagja csak olyan tanuló lehet, aki valamilyen idegen nyelven beszél legalább jó kezdőfokon. Kértek egy nyelvszakos tanárt is, ezekre az alkalmakra. Nem tartom feltétlen szükségesnek, hogy legyen tanári felügyelet náluk, de a Rendtartás előírja.

2. A dohányzásról. Igen régi és komoly problémája az iskolának. Összeültünk a vezetőséggel és megkérdeztem tőlük, milyen ellenszolgáltatást kapok, ha a dohányzást kijelölt helyen megengedem? Megszűnik-e a WC-ben, vagy egyéb zughelyeken a dohányzás? A KISZ-vezetőséggel együtt döntöttük el, hogy az udvar egy kijelölt pontján, az épülethez közeleső területen szabad dohányozni nemre és korra való tekintet nélkül azoknak, akiknek a szülei az ellenőrzőbe beírják, hogy ők is engedélyezik. Azóta nem fordult elő semmi szabálytalanság ezen a téren. Sem a WC-ben, sem máshol nyomát sem leljük a dohányzásnak.

Lehet, hogy ez az eljárás sok igazgató és nevelő ellenzésére talál, de mit tehetünk, ha otthon a szülők engedélyezik. Mi hiába harcolunk a zugdohányosok ellen. Csak azt érzük elv vele, hogy ellenségeskedést, bizalmatlankodást szerzünk a diák és tanár között. Annak ellenére, hogy nincs megtiltva a lányoknak sem a dohányzás, még nem láttam egy lányt

sem dohányozni.

3. A kimenőről. Cukrászdában, pressoban délután 6-ig, egyéb nem szórakozóhelyeken 8-ig tartózkodhatnak. A mosi első előadására engedély nélkül mehetnek. A TV-ben gyakran van olyan előadás, amely az ifjúságot érdekli, de ennek legtöbbször 10 óra után van vége. Ezért nem tiltjuk meg, hogy ezeket az előadásokat is megnézzék. Ha megtiltánánk, akkor csak azok lennének büntetve, akiknek otthon nincsen TV.készülékük. Az iskolába is bejönnek, de mindig kevesebben, mert lakásukhoz közelebb is találhatnak TV.készüléket.

4. Az olcsó szórakozásról. A második lányok kérték, hogy úgy szeretnének szórakozni, hogy az pénzükbe ne kerüljön. Megkérdeztem tőlük, miért akarnak csinálni? Különböző társasjátékokat, esetleg magnóra táncolnának is. Megállapodtunk abban, hogy a KISZ-szoba rendelkezésükre áll szombaton este 9 óráig, vasárnap pedig 7 óráig. Van a szobában TV., lemezjátszó, magnó, sakk, s különböző társasjátékok. Valaki azonban mindig vállalja a felelősséget, aki irányítja is, és nyitja-zárja a termet. Kérték, hogy alkalomadtán a tanárok és igazgató is nézzenek fel, látogassák meg őket.

5. Az ének és zenekulturáról. A Művelődési Ház négy alkalommal szervezett ifjúsági hangversenyt fővárosi színészek és előadók bevonásával. Iskolánkból 120 tanuló jelentkezett erre a hangversenyre.

Van egy nagyon jól működő vegyes énekkar, amit a város középiskoláiból állítottunk össze. Ebben is sok tanulónk vesz részt. Van saját énekkarunk is.

A tanulók javaslatára folyamatban van egy zenekar megszervezése. Reprezentatív bálát terveznek a Művelődési Házban, amelynek bevételén hangszert akarnak vásárolni. Máris vannak hangszereik, de még sok hiányzik. A zenekar vezetését és tanítását elvállalta egy ének-zeneszakos kartárs.

330 tanulónk van, ebből elég sok a bejáró, csak egy-két tanulónk nem tagja a KISZ-nek.

Az ifjuság nincsm megelégedve munkájával, mindig többet és jobbat akar. Mi szintén elmondhatjuk ezt.

Nem kapjuk meg a KISZ-szervezettől a legközelebbi iskolai munkában a támogatást, pl. a berendezések védelmét. Gyakran látni firkálásokat a padokon, vagy a falon. A rossz tanulókkal sem úgy bánnak el ahogy kellene. A rend, tisztaság és fegyelem területén vannak még komoly kívánalmaink a szervezettől. Vannak rendfelelősök, folyosó- és kapuügyeletesek, de még mindig nem állnak hivatásuk magaslatán. Harcolnak a sugás és puskázás ellen is, de nem kellő eréllyel és hatással. Talán apró dolgoknak látszanak ezek, de mégis igen jelentősek a tanulók iskolai életében.

Legutóbb a nevelési értekezleten eldöntöttük, hogy minden osztályfőnök ismerteti osztályával a Rendtartás tanulókra vonatkozó részét. Hadd ismerjék meg a normákat és követelményeket, amelyek rájuk vonatkoznak.

A KISZ-tanácsadó tanárnak - véleményem szerint - szélesebb körű a feladata, mint amit maga is lát. A segítségadás nagyon sok formáját kellene alkalmaznia. Irányítás helyett a sugalmazó kell betöltenie

szerepét kell betöltenie az ifjúság között, és ahol irányítania kell, ott irányítson, de erre elsősorban az osztályfőnökök között van szükség.

Eddig tart az igazgató beszámolója az iskolai KISZ-munkáról, KISZ-önkormányzatról.

Nagyon kíváncsi voltam az ifjúságra. Eddig még nem hallottam ilyen igazgatói véleményt, nem találtam az igazgatókban ennyi belátást, jóindulatot az ifjúság felé, de ennyi önállóságot sem biztosítottak sehol a fiatalok számára. Valóban így van ez?

A KISZ-vezetőséggel beszélgetve meggyőződtem róla, hogy valóban így van, sőt még fokozottabb formában, mint ahogy azt az igazgató elmondta. A tanulók lelkesedve beszélnek munkájukról, sikereikről, de lelkesedve beszélnek tanáraikról is. Állításaik szerint messzemenőleg támogatják ötleteiket, javaslatukat, ha azok jók, de ha történetesen nem véghezvihetők, akkor sem dorongolják le, hanem ismertetik a kivitelezhetetlenségének okát és körülményeit.

Nagyon sok támogatást kapnak az önálló kezdeményezés serkentésére is. Gyakran előfordul, hogy az osztályfőnöki órán felvetődik egy-egy kérdés, és az osztályfőnök azt javasolja, hogy vessék fel vezetőségi ülésen, ő is kíváncsi lesz a megoldásra.

A KISZ-vezetőségi üléseik nem egyhangúak, komoly ügyeket szoktak megtárgyalni, mindenki elmondja véleményét a felvetődő kérdésekkel kapcsolatban.

A munkatervet az egész ifjúság bevonása mellett a KISZ-VB. állította össze. Nem mondható ez a munkaterv kifogástalannak, mert mindent előre nem lehet

látni, de időközben változtatnak a munkaterv egyes pontjain, s új javaslatok, tervek kerülnek bele. A munkaterv előttük nem megváltozhatatlan. Ha valakinek jobb és kellemesebb terve, vagy javaslata van, azt valósítják meg és utólag beleveszik a tervük kiegészítésébe.

A munkatervet két fő eseményhez kötötték:

1. Hazánk felszabadulásának 20. évfordulója

2. 1964. decemberi VI. KISZ-kongresszus.

Ez utóbbi az általános elveknél hangsúlyozva: "Ezeknél az újonnan megválasztott vezetőknel erőteljesebben domborodik ki az önálló vezetés, kezdeményezés, az alapszervek irányítása, bekapcsolódás az iskola oktató-nevelő munkájába. Legfőbb célunk az, hogy ebben az évben ténylegesen a KISZ irányítsa a tanulóifjúság legtöbb megnyilvánulását, s ez az irányítás ne csak mennyiségi, hanem minőségi is legyen. Fontos, hogy a KISZ-szervezetünk élére politikailag fejlett, jótanuló, szervezőképes diákok kerüljenek." //

Ebben az iskolában arra törekszenek, hogy minden tanuló KISZ-tag legyen. Az iskola KISZ-tagjai közül 20-25 leány és fiú segít az uttörő csapatoknak, résztvesznek a próbázások előkészítésében, de a nyári uttörő táborozásokban is. Nagyon jó a kapcsolatuk a városi uttörőkkel.

Hazánk felszabadulásának 20. évfordulójára tanulmányi és fegyelmi versenyt hirdettek. "A tanulmányi és fegyelmi verseny-en kívül cél az, hogy minél több kezdeményezés, fizikai munkában való részvétel stb. érvényesüljön." / 1/

/1/ Kiemelés a munkatervből.

A versenyt áprilisban értékelték és az első helyezést nyert alapszervezetnek 800 Ft., a másodiknak 400 Ft. jutalmat adtak kirándulásra.

Ifjúsági Akadémiát szerveztek. Ezen az akadémián a fő követelmény az előadót terheli. " Azt akarjuk, hogy ezeken az előadásokon jó előadók legyenek, akiket szívesen hallgatunk. Az ifjúság tudni akarja, hogy kivel áll szemben, kit hallgat, ezért az előadások sikerének legnagyobb biztosítéka a jó előadás, s a téma helyes megválasztása. Arra törekszünk, hogy az előadások ne legyenek passzívak, ne csak az előadó beszéljen, hanem a hallgató ifjúság is kérdezzen, kapcsolódjon bele az előadásba, az akadémiai előadásokat alakítsuk át vitafórummá." / 1 /

Megalakult a Marxista kör. Célja a politikailag legfejlettebb, illetve fejlődni akaró KISZ-tagok tömörítése. Tagjainak száma maximálisan 20-25 lehet.

Lelkesedéssel várták Hazánk felszabadulásának 20. évfordulóját. " Ifjúságunk előtt ismertetjük hazánk felszabadulásának történelmi jelentőségét. Adatokkal bizonyítjuk előttük, hogy a városunk életében bekövetkezett változások alapja a felszabadulás volt. Nagy iskolai ünnepély keretében gondoskodunk arról, hogy ez a jelentős évforduló valóban méltó helyet foglaljon el iskolánk megemlékezései között. Április 4. előtt a felszabadulás utáni magyar líránk alkotásai-ból házi szavalóversenyt rendezünk." / 1 /

A három legjobb szavaló az április 4-i ünnepélyen mondja el költeményét és itt kapják meg a jutalmat is.

/1/ Kiemelés a munkatervből.

A KISZ-kongresszus anyagát alapszervezetünk gyűléseken tárgyalják meg. A tanulmányi és fegyelmi téren is komoly lépéseket tesznek. Minden segítséget megadnak a falvakból jött tanulóknak. Azt akarják, hogy ezek is felzárkózzanak a városi iskolában járt tanulók mögé.

" Harcolunk a káromkodás, az izléstelen beszéd ellen, ha kell, faliujságon pellengérezzük ki ezeket. A kulturált viselkedés, a kulturált beszéd fontos jellemvonása a szocialista embertípusnak." /1/

Annak ellenére, hogy meg van engedve a cigarettázás az iskola kijelölt helyén, harcolnak a cigarettázás ellen. Az osztályfőnököket kérik, hogy osztályfőnöki órákon beszélgessenek a cigarettázás káros hatásáról. Ne találjon senki a cigarettázásban holmi férfias dolgot, ne legyen az már az első-második osztályban ragadós betegség. A szülők segítségét is kérik, hogy ebben a fontos felvilágosító munkába kapcsolódjanak bele.

Felmerül a vezetőségnek még az a kívánsága is, hogy a nyári vezetőképzőtáborok programját változtassák meg, mert azok nem töltik be igazi hivatásukat. A vezetőképző táborokban résztvevő fiatalok idejét ne előadások tömegével tömjék tele, hanem azt tanítsák meg velük, hogyan kell és lehet vezetni.

Beszélnek még nehézségeikről, jövőjükéről, a különböző sportesemények rendezéséről, házibajnokságokról, iskolák közötti bajnokságokról, nyári kéktúráról, a Balaton melletti nyári táborról, stb.

/1/ Idézet a munkatervből.

Mindezek azt mutatják, hogy itt a KISZ valóban az ifjúság szervezete, szeretik a fiatalok, és az irányításból is kiveszik a részüket. Öröm volt hallgatni a vezetőség beszámolóját. Látszott rajtuk, hogy amit mondanak, az mind igaz és mind a sajátjuk. Mindenki akart beszélni, szinte úgy kapták ki egymás szájából a szót. Amikor azt kérdeztem, milyen nehézségeik vannak, vagy mi az, ami gátolja munkájukat, szinte nem tudtak rá válaszolni. Végül az egyik megszólal : -" Azt mondják, hogy a jövő évben elveszik a klubhelyiségünket, ez nagyon nagy baj lenne.-" A külső támogatással meg vannak elégedve, csak a saját munkájukkal nem. Mindig szebbé, kellemesebbé és othoniasabbá szeretnék tenni az iskolát és a KISZ munkáját. Ezen töri a fejét nem egy-két, hanem 330 tanuló. Ebben ad nekik igen nagy segítséget az iskolai igazgatója és a tantestület minden tagja. Így nem csoda, ha valóban komoly sikereket érnek el. Amit az ifjúságról mondanak, az nem frázis, nem ráfágás, erről saját magam győződtem meg, de bárki más is meggyőződhet róla. Hibák itt is vannak és ez nem titok, nem leplezik, hanem pedagógiai ügyet csinálnak belőle, amiből az ifjúság és a vezetők egyaránt levonják a következtetést.

A másik komoly sikerekkel rendelkező iskola e téren a Közgazdasági Szakközépiskola. Az igazgató elmondása szerint évek óta kísérleteznek azon, hogyan lehetne az ifjúságot nagyobb önállóságra nevelni, szoktatni.

Születtek már komoly, pozitív eredmények is, bár hiba is akad bőségesen. Minden attól függ, hogyan sikerül a KISZ-titkárt megválasztani. Ha jó titkárt választanak, akkor előre tudják, hogy néhány évre jól megy az ifjúsági élet. Ha azonban nem megfelelő a titkár,

mindaddig kinlódás, vajudás van a szervezetben, míg meg nem találják a vezetésre alkalmas tanulót. A nehézségek közé beszámítandó még az is, hogy a 280 tanuló között mindössze 10 fiu van. Lényegesen jobb a helyzet ott, ahol nagyobb arányban vannak fiuk. Ebből adódik az is, hogy az ifjuság szórakozását erősen kell irányítani.

Ezek a lányok nem tartják elég szórakoztatónak a saját klubdélutánjukat sem. Az egyik osztály klubdélutánján mindössze huszan maradtak ott a műsor után, de egy óra múlva ezek is hazamentek.

A műsorral szemben nagy követelményt támasztanak, ezért igen magas a nivója. Azt látjuk, hogy náluk még a lehetőségeket sem használják ki a szórakozásra. Van a KISZ-szervezetnek klubszobája. Azt már megszokták, hogy odajárnak szórakozni, ami nem táncból áll, hanem inkább lemezhallgatásból, magnózásból, könyvek, ujságok, folyóiratok olvasásából. A klubszobának van egy felelőse, aki szombatonként ott tartózkodik és felelős a szoba berendezéséért és vagyontárgyaiért. A hét minden napján lehet a klubhelyiségben bármilyen foglalkozást tartani.

Az osztályfőnökök azonban nem úgy teljesítik feladataikat, ahogy kellene. A KISZ-tanácsadó tanár legtöbbször magára van hagyva.

Az ifjusági szervezet nagy segítségére van az iskola igazgatásának, vezetésének. A fegyelmet és rendet a kezében tartja és igen jól megoldja. A fegyelemmel évek hosszú során nem volt baj. Igazgatói intés, vagy megrovás már több év óta nem volt az iskolában.

A tanulók fegyelmezettek, tisztelettudóak a felnőttekkel szemben. Az iskola rendjére, berendezési tárgyaira messzemenően vigyáznak. A legszebb és legtisztább osztály vándorzászlóval jutalmazták.

Gyakran megkérdezi a KISZ-vezetőség az igazgatótól: "Van-e olyan problémája, amiben az ifjúság segíthetne?" Ez igen nagy és pozitív megnyilvánulás az ifjúság részéről.

Az önképzőkör jól működik, bár műsorára inkább irodalmi jellegű előadásokat tűzött. Hat előadást terveztek, melynek témái a következők:

1. November: A népgazdaság fejlődése a közlekedés fejlődésének tükrében. Rendezi a III. osztály.
2. Január: Szavalóverseny: minden tanuló indulhat egy kötelező és egy szabadon választott verssel. A legjobbak könyvjutalomban részesülnek.
3. Február: Egy film bemutatása és megbeszélése.
4. Március: Mai magyar írók és költők.
5. Április: Mai külföldi, elsősorban a kialakuló néger irodalom.
6. Május: A festészet kialakulása, II.rész.

A fenti programot kifüggesztették a hirdetőtáblára. Az első foglalkozáson nagyon sokan részt vettek és jól sikerült. Általában azt lehet mondani, hogy minden rendezvény nagyon magas színvonalu és jól szervezett.

Itt hallottam először a fegyelmi verseny mellett a mulasztási versenyről. Ugyanis a legkevesebbet mulasztó osztály vándorzászlót kap.

Megszervezték a versolvasók körét. Nagy közkedveltségnek örvend. Kéthetenként tartja foglalkozásait és ezeken olvassák fel a mai haladó világ-irodalmi és magyar irodalmi alkotásokat.

Nem akarok mindenre részletesen kitérni amit ebben az iskolában láttam, csak éppen azokra, amikről még eddig nem volt szó, vagy újként hat az iskolán belül. A tény az, hogy ebben az iskolában már évek óta kísérleteznek az ifjuság önállóságra való nevelésével, bár sokkal több nehézséggel küzdenek, mint a Petőfi gimnázium. Az igazgató és a KISZ-tanácsadó tanár komoly erőfeszítéseket tesz, de nem nagy támogatást kap a tantestület többi tagjától. Az igazgató- elmondása szerint - nem akarja őket kényszeríteni, mert ebből nem sok jó származhatna az ifjuságra.

A KISZ-vezetőség itt sincs megelégedve saját munkájával, véleménye szerint sokkal jobb is lehetne.

Végül megállapíthatjuk, hogy mindkét iskolában komoly munka folyik az ifjuság önkormányzatának megvalósítása érdekében. Ha nem is minden esetben valósul meg az, amit szeretnénk, vagy várunk az ifjuságtól, de meg kell állapítanunk, hogy a mi ifjuságunk megérett arra, hogy saját életét bizonyos területeken maga irányítsa, kormányozza. Ez a két iskola a maga eredményeivel bebizonyította azt a tényt, amittől sok igazgató és tantestület fél és óvakodik. Az ifjuság kezdeményezéseire, javaslataira bizvást lehet támaszkodni, nem kell attól félnünk, hogy ez valamilyen nem várt visszaélést vált ki. A mi ifjuságunk - értem ezen a középiskolásokat - , megbecsüli és szereti tanárait, nevelőit és joggal várja el mindannyióunktól az önzetlen segítséget, tanácsa

adást, eligazítást.

Láthattuk, hibák vannak és lesznek is. Ahol ember dolgozott és dolgozik, voltak és lesznek kisebb-nagyobb hibák. Ezek a hibák azonban nem súlyosak, nem végzetesek. Jószándékkal és megértéssel hamar ki lehet őket javítani, nem kell meghátrálni tőlük. A felmerülő ilyen hibáktól való félés miatt nem mondhatja egy igazgató sem, hogy ez az ifjuság alkalmatlan, éretlen a vezetésre, önálló irányításra. A fiatalok egyre határozottabban lépnek fel és követelik, hogy engedjék őket is beleszólni saját ügyük intézésébe. Ez a követelés jogos. A mi ifjuságunknak szabad gondolkodnia, de nem szabad - mint régen tették - óránál fogva vezetni. Biztosítani kell számára a sok irányú képzés lehetőségét, ezen belül nevelnünk kell az önállóságra is. Makarenko meghatározza, hogy milyen legyen a mai fiatal: "

" Tudjon engedelmeskedni és parancsolni. Tudjon udvarias, szigorú, jó és könyörtelen lenni a harc és az élet körülményeinek megfelelően. Legyen aktív szervező, legyen kitartó és edzett, tudjon uralkodni magán és hatni másokra; ha a közösség megbünteti, tartsa tiszteletben a közösséget és, meg a büntetést is. Legyen vidám, élénk, katonás, tudjon harcolni és építeni, tudjon élni és tudja szeretni az életet, legyen boldog. S ilyennek kell lennie nemcsak a jövőben, hanem jelene minden napjában is." /1/

IV

AZ IFJUSÁG ÖNÁLLÓSÁGÁNAK MEGNYILVÁNULÁSA EGY-EGY
TERÜLETEN

Általános tapasztalat az, hogy a tanulóifjúság sok helyen sok irányú kezdeményezést tesz és hajt végre. Kiskunhalason a Szilády Áron gimnáziumban hallottam először a Bejárók Tanács^a munkájáról. A Bejárók Tanácsának van egy elnöke és annyi aktivája, ahány főlől járnak be a tanulók vonattal, vagy busszal. Az aktivák kéthetenként beszámolnak a járműveken történt eseményekről, esetleges fegyelmezetlenségekről. A bejáróknak van kijelölve egy terem, ahol reggel 3/4 8-ig tartózkodhatnak, és a tanítás befejezése után a járművek indulásáig. Ez időben a felügyeletet a Bejárók Tanácsa tartja fenn. Biztosítják a csendet, rendet és mindenki köteles a napi leckét ismételni. Tanítás után pedig vagy az előírt kötelező irodalmat olvassák, vagy készülnek a következő napra. Van egy naplójuk, amibe beírják a rendetlenkedőket és a rendetlenséget. Ezt használják fel ellenőrzésre is. Ebbe a könyvbe írhat még a KISZ-vezetőség bármely tagja, aki ellenőrzést tart. Kérték, hogy bármely tanár, vagy az igazgató alkalomadtán látogassa, ellenőrizze a Tanács munkáját és észrevételeit írja be a naplóba.

Az eddigi feljegyzésekből azt lehet látni, hogy a Bejárók Tanácsa jól végzi a munkát, mert csak elismerő, dicsérő bejegyzések vannak, és néhány tanács a további munkára nézve. Ugyanebbe a naplóba vezetik be a bejárók havi átlageredményét is. Ezzel el-

lenőrzik tanulmányi munkájukat. A naplót nézegetve megállapítható, hogy ebben az iskolában a bejárók nem rontják az osztályok tanulmányi átlagát.

Egy másik ilyen szervezet ugyanebben az iskolában a Családlátogatók Tanácsa. Arról panaszkodnak, hogy ez a szerv ebben az évben egy kicsit elhanyagolta munkáját, pedig már a múlt évben is igen szép eredménnyel működött. Ebben csak kimondottan jótanulók vehetnek részt. A Tanács annyi tagot számlál, ahány osztály van. Elnöke egy negyedikes tanuló. Feladata az, hogy a hiányzókat számontartsa és még aznap délután megszervezze meglátogatásukat, a házi feladatot közölje velük. Másnap számot adnak a hiányzás okáról. Az esetleges hosszabb ideig tartó hiányzásoknál, betegeknél elmagyarázzák a napi leckét, hogy ne maradjon le a beteg a többitől. / Kivéve a fertőző betegeket. / E Tanács feladata továbbá, hogy a gyenge tanulókat is felkarolja, meglátogassa és segítséget nyújtson nekik. Ezekről szintén vezetnek egy naplót, amibe bejegyzik kinél, mikor, ki volt és mit végzett. Ez olyan szempontból is jó, hogy nem mernek könnyű indokkal otthon maradni a tanulók, vagy ha családi ünnepély van, minden esetre előre kérik rá az engedélyt, mert ha nem, délután már kiderül a hiányzás oka. Ezzel nagyban hozzájárulnak az iskola mulasztási átlagának csökkentéséhez.

Még egy tanács működik ebben az iskolában a szokványosokon kívül: a Klubtanács. A fiatalok klubhelysége iskolán kívüli épületben van. A tanács tagjai felosztják maguk között az ügyeletet. Minden alkalomra, minden délutánra megvan a klub felelőse, aki nyitja és zárja a helyiséget, valamint ott tartózkod-

kodik és felel a klub felszereléséért. A klub mindennap délután 3-tól 7-ig van nyitva. Ez időben lehet bármilyen foglalkozást tartani. Mindennap több osztálynak is van termelőgyakorlata, ezért tartják fontosnak a mindennapos klubnyitvatartást. A Klubtanács az előre beadott kérelmek alapján egy hétre előre elkészíti a klub műsorát. Ez azt jelenti, hogy ha valamelyik osztály szeretne a klubban szórakozni, vagy valamilyen foglalkozást tartani, azt egy héttel előbb jelenteni kell a Klubtanácsnak. A klub életéről naplót vezetnek. Ebben a naplóban megtalálható minden foglalkozás, amit a klubban tartottak. A klubban ellenőrzési joga van az iskola igazgatójának és tantestületének, az iskolai KISZ-VB. tagjainak, a Városi KISZ-VB. tagkainak, valamint a Technikum igazgatójának és tanárainak, mivel a klubhelység a Technikummal közös. Az ellenőrző szervek kötelesek a naplóba bejegyezni az ellenőrzés idejét, valamint észrevételeiket és javaslataikat.

A kiskőrösi Petőfi Sándor gimnáziumban működött egy Fegyelmi Bizottság. A Fegyelmi Bizottság szervezetiileg hasonlít a társadalmi bírósághoz, noha nem teljes mértékben. Van egy elnöke, aki a tárgyalást vezeti. Négy egyenlő szavazati joggal rendelkező ülnök, közülük egy mindig KISZ-tag tanár, vagy a KISZ-tanácsadó tanár. Egy tanuló, aki a vádat képviseli, egy pedig a védő. Minden tárgyalás nyilvános, bárki részt vehet rajta, bárki végig hallgathatja, de bele nem szólhat senki.

A tárgyalás a következőképpen folyik le: Az elnök megnyitja a Fegyelmi Bizottság ülését, megkéri a vád képviselőjét, hogy ismertesse a gyűlés okát a résztvevőkkel. Ezután a vádlott mondja el tettét

részletesen. A Bizottság tagjai ezután kérdéseket tesznek fel a vétség elkövetésének körülményeiről, esetleges következményeinek előreláthatóságáról. Ha tamu is van, akkor azokat is meghallgatják. Ezután következik a vádbeszéd.

A vádló a tett súlyosságát mérlegeli, annak hatását az iskolára és a tanulókra nézve. Közli az esetleges közvéleményt, vagy felhívja a közvéleményre a figyelmet. Ezután következik a védő beszéde, aki az enyhítő körülményeket elemzi. Felterjeszti, hogy a büntetés okvetlen nevelő jellegű legyen s megindokolja, hogy miért. Mindezek után megkérdezi az elnök a vádlottól: van-e valami mándanivalója? Legtöbbször szokott lenni.

A Fegyelmi Bizottság visszavonul, hogy meghozza az ítéletet. Itt szavazással döntenek el, milyen büntetést szabjanak ki. Büntetésre a Bizottság bármely tagja tehet javaslatot. A Bizottság elnöke kihirdeti a határozatot. Ezek a büntetőhatározatok minden esetben nevelő jellegűek és attól függ a súlyosságuk, hogy mit vétett az illető tanuló. Az ítéletek igen változatosak.

A leggyakrabban előforduló fegyelmi büntetések a következők voltak:

Figyelmeztetés, megrovás; A Bizottság értesíti a szülőket, a kárt meg kell téríteni; a KISZ-tagsága előtti megrovás hirdetőkönyv útján; a KISZ-tagkönyv bevonása bizonyos időre; az ifjúsági rendezvényekről való eltiltás bizonyos időre; színházmuzsi látogatásról való eltiltás; javaslat tétel az osztályfőnöki vagy igazgatói intésre, megrovásra; másik osztályba való helyezésre, másik iskolába

utasításra; a KISZ-ből való kizárás.

A javaslatokat írásban juttatják el az osztályfőnökhöz vagy igazgatóhoz, kellően megindokolva az okot és a körülményeket. Az egész tárgyalásról jegyzőkönyvet vesznek fel, mely tartalmazza a vádat, a védelmet részletesen és a végén a határozatot /ítéletet/ is. Az egész tárgyalás olyan komoly keretek között folyik le, mintha tényleg valami nagy felelősségről és bíráskodásról lenne szó. A gyerekek szeretik csinálni. Sok tanulóval megszerettette a jogi pályát. Sokan egészen más pálya felé vonzódtak, de közben az első vádbeszédük után azt határozták, hogy jogászok lesznek. Több joghallgatónk van az egyetemen, akik már az első védőbeszédjüket, vagy vádbeszédjüket elmondták a KISZ-Fegyelmi Bizottságában.

A Fegyelmi Bizottság nem minden esetben tart ilyen nyilvános tárgyalást. Ezt mindig az adott fegyelmi ügy dönti el. Pl.: sugás és puskázás esetében azonnal ítélkezik a Bizottság minden kihallgatás nélkül. Ilyen esetben nincs szükség a védelemre. A tanulók jobban félnek a Fegyelmi Bizottságtól, mint a puskázásért kapott elégtelentől. Idejutnak az iskolán kívüli nagyobb fegyelmezetlenségek is.

Sokáig megvolt az a rossz szokás iskolánkban - de más iskolákban is -, hogy egy-egy sugásért vagy puskázási kísérletért a tanárok elégtelen osztályzatot jegyeztek be a naplóba. Ezek a jegyek teljes értékűvé váltak, mint bármelyik feleletre kapott osztályzat. Ebben az esetben nem a tanulók tudását, vagy nem tudását értékelték, hanem magatartását, de ez a jegy mégis odakerült, ahova a többi értékelés.

Valamilyen megoldást próbáltunk keresni. Fegyelmi ügy nem osztályozható egyetlen tantárgynál sem. Valamilyen formában a magatartásnál kell ezt figyelembe venni.

Később a tanárok a naplóba jegyezték az ilyen figyelmeztetlenségeket, de ez legfeljebb egy jegyet rontott a magatartáson. Ennek épp-ugy nem volt semmi eredménye, mint az egyes osztályzatnak. Valamivel azonban büntetnünk kell, mert féltő, hogy nagyon elterjed még akkor is, ha jól vezetjük az órát, s elvileg sem puskázni, sem sugni nem lehet.

A Fegyelmi Bizottság megalakulása óta nincs sok probléma ezzel a kérdéssel. A tanulóifjúság előtt komoly tekintélye van a Bizottságnak. Fennállásának első évében több fegyelmi tárgyalás is volt, de azóta egyre inkább csökken. Pusztán megléte komoly tekintélyt nyújt: senki sem akar a Bizottság elé kerülni.

Sajnos vannak még olyan tanárok - de egyre kevesebben -, akik nem veszik figyelembe a Fegyelmi Bizottságot és maguk ítélkeznek a tanulók felett. Az egyik matematikus kollega év elején megmondta az I. osztályban, hogy ha valakinek az ellenőrzőjében nem lesz aláírva a kapott érdemjegy, ezért elégtelent fog kapni. Áprilisban jutott eszébe, hogy megnézi az ellenőrzőket. Tizenhat tanuló kapott elégtelent. Az osztályfőnök tiltakozott az ilyen matematikai osztályzatok ellen, de a szaktanár arra hivatkozott, hogy ő következet^{es} akar lenni.

Hol van a következetesség ott, ahol szeptembertől ápriliséig egyetlen tanulónak sem nézi meg az ellen-

örzőjét ? Hét hónap alatt senki sem kapott elégte-
lent, csak a nyolcadikban. Az ilyen következetessé-
gek súlyos rombolást végeznek a közösségben.

A kecskeméti Bányai Julia gimnáziumban még szeptem-
berben beindították az iskolai rejtvénytót. A heti
totón 13 kérdésben általános műveltséget emelő isme-
retanyagot dolgoznak fel olyan formán, hogy két meg-
oldást adnak és ezek közül kell kiválasztani melyik
a megfelelő. Sőt olyan két megoldás is szerepel, me-
lyek közül egyik sem helyes. Tehát a megoldás lehet:
1, 2, és x. Az év ~~10~~ folyamán 403 fontos kérdésre
keresnek így választ a tanulók, játékos formában.
A megfejtők közül a legjobbak komoly jutalmat kap-
nak. Minden héten megjelenik a galiujságon a megol-
dás és az, hogy hány találat volt a legtöbb és kié
az.

Vannak olyan megnyilvánulásai is a KISZ-nek mint pl.
a kiskőrösi Petőfi gimnáziumban fordult elő. Az
egyik alkalommal rendkívüli vezetőségi ülést hívtak
össze, ahol mindenkinek a megjelenését szorgalmazták.
Az értekezlet témája: egy tanuló anyagi helyzetének
ismertetése és megsegítésének megbeszélése. A titkár
ismerteti az esetet név nélkül :

" Van egy társunk, aki nagy nyomorban él. Elmentek
meglátogatni és a következőkről győződtek meg: - Az
apap hónapok óta kórházban van, válságos a helyzete.
Az anya hetek óta ágyban fekvő beteg, munkaképtelen.
Rajta kívül még hárman vannak testvérek. Naponta az
egyszeri étkezés is nagyon szegényes. Ruhátlanok. A
kislány mindent a legmesszebbmenőkig titkol, nem akar-
ja megmondani társainak, mert azok már így is több
ruhaneműt adtak neki. Segíteni kell rajtuk! "

Ezután következtek a hozzászólások. A javaslatok egy-

mást követték. Mindenkinek volt valamilyen ötlete a megsegítésre. Végül úgy döntöttek, hogy erre a tanévre biztosítják a tanuló részére a napi háromszori étkezést a menzán. Ennek az összegét minden hónapban másik osztály vállalta magára. Ezenkívül 600 Ft. értékű élelmet vásároltak össze a család számára karácsonyi ajándékképpen. Ebben a csomagban volt: szalonna, kolbász, liszt, zsír, cukor, só, rizs, paprika, stb. Minden ami a háztartásban szükséges. A tantestület is tudomást szerzett az akcióról és hozzájárult több ruhadarabbal, amit a család jól tudott hasznosítani. A csomagot a csemegeboltban állították össze a megadott jegyzék szerint és kiszállították a lakásukra. Benne egy levél volt: " Szeretettel küldi a gimnázium KISZ-szervezete."

Természetesen ez az egész megsegítési akció nem maradt titokban. Az egész községnek a KISZ-szervezettel kapcsolatos közvéleményét igen pozitív irányba terelte: egyre nagyobb tekintélynek örvend a KISZ-szervezet.

Egy másik helyi jellegű kezdeményezést a bajai Tóth Kálmán gimnáziumban működtetnek sikerrel. Bár egyáltalán nem vagyok híve a pontversenynek, - egyrészt mert nehéz az ellenőrzése, másrészt pedig nagy adminisztrációval jár - de ez - amint beszámoltak róla - , sikeres kísérletezés és szeretik a tanulók. Egy olyan pontversenyről van szó, amely négy területre bomlik: 1. tanulás, 2. társadalmi munka, 3. kulturális munka, 4. sportmunka.

Mind a négy területen pontosan meg van határozva, hogy milyen munkáért hány pont jár. Ezt a pontrend-

szert meg lehet csinálni havi beosztásura, de nagyobb időegységűre is. A fent említett gimnáziumban három hónapra készítették el a KISZ8kongresszus tiszteletére. A helyezéseket díjazták.

I. díj: 300 Ft. + vándorzászló

II. " 200 " + dicsérő oklevél

III. " 100 " + rendkívüli mozilátogatás.

A pontozás szabályzata a következő:

Az osztályközösségek munkája pontszámának megállapítása.

Tanulás: az osztály félévi illetve év végitanulmányi átlagának tizszeres szorzata.

Társadalmi munka: Munkaóránként egy pont. Az időszerű munkák: pl. székhordás, osztály dekorálása stb.

Nyári önkéntes építőtáborba jelentkezés 10 pont, részvétel letelte után 10 pont.

Uttörő munka segítése 10 pont.

Papír + és rongy gyűjtés kg.-ként 5 pont.

Vezetőségi tagok munkájuk alapján 1-10 pontig.

Kultúra : Előadás tartása, szereplés foglalkozáson, osztályfőnöki órán 1 pont.

Szereplés iskolai rendezvényeken 3 pont.

Szereplés városi rendezvényen 6 pont.

Szereplés ennél magasabb szinten 10 pont.

Olvasómozgalomban való részvétel 3 pont.

Szakköri tagság 3 pont.

Előadás tartása szakkörön 1-5 pont.

Énekkari tagság 3 pont.

Ezenkívül szereplésenként a megfelelő pontszám.

Iskolai pályázatra pályamunka beadása 10 pont.

Közös mozilátogatás, utána a film megbeszélése.

lése 5 pont.

Résztétel tanulmányi versenyen 3 pont.

Magyar Ifjúság előfizetése 10 pont.

Sport : Edzések rendszeres látogatása 3 pont.

Osztályok közötti versenyen részvétel
2 pont.

Városi versenyen részvétel 3 pont.

Ennél magasabb szintű versenyen részvétel
5 pont.

Igazolatlan mulasztás esetén mínusz 10 pont.

A pontozást az osztályfőnökök és a KISZ-vezetőség tagjai közösen végzik. A díjak odaitételezése félévkor és év végén történik.

Hiba talán a tanulás pontozásánál merül fel, mivel itt csak a félévi vagy az évvégi osztályátlagot vesszük figyelembe. Igaz, ezen az alapon igen nehéz lenne havi osztályátlagot kiszámítani a beírt jegyek alapján.

Egy osztály pontozásának adatait a 4. számú mellékletben közlöm.

V

MILYEN TÉNYEZŐK GÁTOLJÁK AZ IFJUSÁGI ÖNKORMÁNYZATI
SZERVEK TEVÉKENYSÉGÉT ?

Két nagy csoportra lehet osztani ezeket a problémákat :

1. Ahogyan a tanárok és igazgató látja,
2. Ahogy a tanulóifjúság látja.

- 1./a. Az igazgatók a legnagyobb akadályt abban látják, hogy kevés tanterem, az iskola nem tud a gyerekeknek második otthonává válni. A megvizsgált iskolák közül majdnem mind-egyikben délutáni tanítás is folyik. Ez minden termet elfoglal. Nagy nehezen lehet a hét valamely napján egy-egy tantermet az ifjúság rendelkezésére bocsátani.
- b. A tanároknak igen nagy az elfoglaltsága. Nincs idejük az ifjúsággal behatóan foglalkozni. A legtöbb esetben az oktatás és nevelés egyidőre esik, a tanítási órára. Óránkívül nem találhatnak módot, lehetőséget, időt arra, hogy neveléssel foglalkozzanak. A nevelők a tanulóifjúságot nagyrészt csak innen ismerik. Egyéni problémákról, életkörülményekről mit sem tudnak.
- c. A KISZ-tanácsadó tanár több helyen nem megfelelő. Van olyan iskola, ahol évenként változott eddig a tanácsadó tanár.
- d. Több igazgató és tantestület véleménye, hogy nem elég fejlett arra a tanulóifjúság, hogy

saját életét irányítsa és az iskola irányításába beleszóljon. Nincs benne kellő élettapasztalat, ami a vezetésre alkalmassá teszi. Egyesek szerint avantgardizmushoz vezetne, ha az ifjúságot vezetőszerphez engednénk jutni. Számukra csak részfeladatokat lehet adni nagy ellenőrzés mellett, mert még így is sok hibát követnek el.

- e. A KISZ-tagság száma megnövekedett. Minden iskolában a tanulók 90-95 %-a KISZ-tag. Ez azt jelenti, hogy a mennyiség gyarapodásával a minőség romlott. Ez nemcsak a nevelők véleménye, hanem bizonyos mértékig az ifjuságé is. A KISZ-tagság nincs semmilyen követelményhez kötve. Aki kéri felvételét, azt mind felveszik. Néhány éven keresztül már az általános iskolában felvették a KISZ-be a jelentkezőket. /Ezt most - nagyon helyesen - megszüntették./ Ezzel alkalmasok és alkalmatlanok egyaránt bekerültek a szervezetbe. Van aki azt mondja, így jobban "meg lehet őket nevelni." A tapasztalat azonban sok helyen mást mutat. Ezek mindig közömbösszemlélői és haszonlesői a szervezetnek. Az ilyenek nem érznek felelősséget még akkor sem, ha véletlen valamilyen tisztséget biznak rájuk. A következő ellenvetés az, hogy a KISZ tömegszervezet.

Vajon nem maradna-e tömegszervezet, ha teszem fel a kecskeméti Bányai Julia gimnázium 950 tanulója közül nem 815 lenne a KISZ-tag, hanem csak 400. Vagy a Katona József gimnázium 816 tanulója közül nem 720, hanem csak 350 tanuló lenne tagja a szervezetnek? De igen!

Ilyen nagy tömeget igen nehéz átfogni, irányítani,

noha megvannak az alapszervezeti felosztások is. Nagyobb nevelő hatása lenne a KISZ-tagságnak, ha meglenne a tekintélye úgy, mint a szovjet Komszomolnak. A Szovjetunióban a Komszomolnak nem lehet akárcsi tagja, de aki tagja lesz, arra felnéznek. Nálunk szinte semmi megkülönböztetést nem jelent a KISZ-tagság. Vannak közöttük jó és rossz tanulók, fegyelmezettek és fegyelmezetlenek, odavalók és nem odavalók, közömbösek és ellenségeskedők, stb. Elsősorban nem tömegre van szükség, hanem minőségre. Így látják ezt a pedagógusok és az ifjuság egyrésze.

A KISZ-munka ellaposodásának a legfőbb oka ebben van.

A tizennégy gimnázium közül eddig még csak egyben fordult elő, hogy valakit büntetésből kizártak a szervezetből. Mindenkinek kezében van a KISZ szervezeti szabályzat, de eddig senki sem rörödött vele. Bármilyen vétséget követett is el a tanuló, nem vették vissza tagkönyvét. Ez pedig komoly fegyver lehetne az ifjuság kezében a KISZ tekintélyének megvédésében. A kecskeméti Katona József gimnáziumban pl. elhatározták, hogy a tanuláshoz a gyengéknek minden segítséget megadnak, de ha valaki mindezek mellett megbukik, attól visszavonják a tagkönyvet. Egy KISZ-tag nem lehet elégtelen tanuló, ha pedig valaki alapos ok nélkül mégis elégtelen, az nem lehet tagja az ifjúsági szervezetnek.

Hogy mindez mennyire lesz helytálló az említett intézetben, és mennyire hozza vissza a szervezet tekintélyét, azt a jövő igazolja. Annyit azonban

már most is megállapíthatunk, hogy az ifjúság nagy része máris jobban ragaszkodik a tagkönyvéhez mint eddig, nem szeretné elveszíteni. Természetesen nemcsak elégtelen osztályzattal lehet elveszíteni a tagságot, hanem elégtelen magatartással is. / Erre még később visszatérek./

2/a. Az ifjúság a legfőbb akadályt nem ezekben látja, hanem a felnőttek, és itt elsősorban a pedagógusok ellenállásában. Néhány példát megemlítek, amit a KISZ-vezetőség tagjai mondtak el a különböző iskolákban. Ezek a példák viszont nem általánosak, nem minden iskolában van így, de több helyen megfigyelhetők hozzá hasonlóak.

Az egyik helyen arra a kérdésre, hogy az osztályban tanító tanárok mennyire támogatják az önálló kezdeményezéseket és mennyire segítik a KISZ-munkát, a következőket válaszolták: "A tanárok nem gátolják, de nem is segítik, kivétel az igazgató, mert ő sokat segít."

Egy kislány pedig ezt mondta: "Az egyik osztályban klubdélutánt rendeztek szombaton, és ezt ki hirdették minden osztályban. Az I/a osztályfőnöke kijelentette osztálya előtt: nem szeretném, ha osztályomból a lányokat ott látnám a klubdélutánon."

Azután egy másik: "Sok jó elképzelése van az osztálynak, de nem merünk vele az osztályfőnök elé menni. Mindent megpróbáltunk már, hogy a feszült hangulatot feloldjuk az osztályfőnök és az osztály között, de hiába."

Az egyik alkalommal névnapja volt az osztályfőnöknek. Gondolták a gyerekek, meglepik tanárukat valami olyasmivel, amit szeret. Sokat töprengtek azon, mit kellene neki venni a köszöntő szavak mellé. Végül vettek egy üveg likórt. Az osztályfőnököt az egyik leányka felköszöntötte és átadta az osztály ajándékát. Ami ezután következett, arra egyáltalán nem számított az osztály. Az osztályfőnök fogta az üveget és ott nyomban a földhöz vágta ezekkel a szavakkal: "Ezzel akartok lekenyerezni, bezzeg az uton meg sem láttok, köszönés nélkül mentek tovább mellettem. Ez nem megoldás vegyétek tudomásul, én az ilyet nem fogadom el!"

Az Országos Nevelő Intézetből mondja el az egyik második osztályos tanuló: "Nálunk van önkormányzat, de az ifjúsági tanácsot igazgató nélkül nem lehet összehívni. Határozatot nem lehet hozni csak az igazgatónak. Csak azt nem tudom, miért nevezik ezt önkormányzatnak."

Arra a kérdésemre, hogy kezdeményezések vannak-e, javaslatokat tesznek-e az osztályfőnököknek, vagy a KISZ-gyűléseken, ezt válaszolták: "Vannak javaslatok, de ezek bizonytalanok, mert a döntés joga kizárólag a tanároké."

Az egyik igazgató ugyanerre a kérdésre ezt mondta: "Kezdeményezések és javaslatok vannak az ifjúság részéről, de nem tudják, hogy mi a határ, meddig mehetnek el. Bármí történik az iskolán belül és kívül, a tanuló-ifjúságért elsősorban az igazgató a felelős." Majd így folytatta: "Nálunk az is

baj, hogy a KISZ-tanácsadó tanár nagyon lelkes, nagyon a szíven hordja az ifjuság ügyét és a felülről kapott utasítást, mind komolyan veszi és be akarja tartani."

Az egyik KISZ-titkár így sóhajtott : " Több segítség kellene, nem irányítás ! Tulságosan irányítva vagyunk, a megoldásban pedig magunkra maradunk."

Egy KISZ-tanácsadó tanár így nyilatkozik, amikor az igazgató kimegy: " Nem egészen úgy van, ahogy azt az igazgató kartárs mondja. A mi gyerekeink azért bele-bele szólnak a dolgokba. A munkatervhez is volt hozzászólásuk, meg a házirend kialakításához is. "

b. Más gátló tényezőket is látnak a fiatalok. Nagyon sokan nem tartják szívügyüknek a KISZ-munkát. Pl. A bejárókra nem lehet semmit sem bízni, mert megy a vonatjuk. De ha jó filmet mutatnak be a moziban, mind bent tud maradni, kivétel nélkül. A bentlakók közt is sok a " nemtörődöm " típus.

c. "Kevés segítséget nyújtanak a felsőbb szervek: a járási, városi, megyei KISZ-bizottságok - panaszkodnak továbbá a fiatalok. Ha kérünk előadót, küldenek, de az előadások szintelenek és alacsony színvonaluak. A pártról és a pártbizottság életéről csak az újságokból tudunk. Konkrét feladatokat a párttól nem kapunk, kivéve az őszi betakarítást. / Hova menjünk kukoricát törni./ "

d. Vannak iskolák, amelyek helyhiánnyal küszködnek: kevés a tanterem. Mindez gátló tényezőként hat, de néhány helyen ezt is nagyon jól megoldották.

- e. " Nagyon sok az iskolában a kötelező. Már utáljuk ezt a szót - mondja az egyik tanuló. - Kötelező a Magyar Ifjuság megrendelése, kötelező a társadalmi munka, kötelező a nyári építőtábor, az Olimpiai sorsjegy, Szerencse sorsjegy eladása, stb. stb. Mikor tehetünk már valami olyat az iskolán belül, ami nem kötelező ? Gyűlésekre, városi ünnepségekre kijelölik minden osztályból, kinek kötelező részt vennie."

Ha most összehasonlítjuk a két nagy csoportra osztott gátló tényezőt, igen érdekes képet kapunk. A kettő közül első olvasásra kiderül előttünk, hogy melyek a reális tényezők. A tanárok is a saját szemükből ítélik meg és mérlegelik a helyzetet, az ifjuság is. Melyiknek van hát igaza ? Ezt a kérdést a cél dönti el.

A cél nem más, mint az ifjuság önállóságra való nevelése. De lehetséges-e ez ilyen gátló körülmények mellett ? Felmerül a kérdés, kinek a szemléletét kell megváltoztatni először, a tanárokét, vagy a diákokét. A tanár fél a diák esetleges botladozásától, de még jobban a felelősségre-vonástól, ami esetleg rá vonatkozik. Mit szólnak ha ez vagy az nem sikerül ? Arra már kevés pedagógus gondol, hogy mi lesz a tanulóval ha elhagyja az iskolát. Az iskola befejezése után sokkal nagyobb feladatokat kell megoldania önállóan. Természetesen itt is előfordul, hogy valami nem úgy sikerül ahogy kellene. Ilyenkor ki törődik azzal, mit szólnak hozzá ? Maga az elkövető. De ebből a későbbi vállalásból mért ne adhatnánk már a középiskolában is legalább egy kevés izelítőt ?

Ezek után elemezzük a felsorolt gátló tényezőket !

1./a. Kevés a terem. Ez valóban probléma, de gazdasági, amit máról holnapra nem lehet megoldani. Mégis az adott körülmények között kell az iskolát a tanulóifjúság számára második otthonná alakítanunk. Nemcsak a terem szépsége és száma adja az otthonosságot. Egyik otthon sem otthonos, ha a család minden tagja remeg pl. a családfőtől. Az iskola sem lehet otthonos, ha a tanulók remegnek a tanárok jelenlétében. Sok tanuló még akkor sem megy az iskola tájára sem, ha van rá lehetősége, mert ott esetleg találkoznia kell valamelyik "nem kívánt" tanárával. Viszont minden esetben örömmel mennek problémájukkal az iskolába, ha azt látják és érzik, hogy szívesen segítenek nekik. Azt kell elérnünk, hogy minden tanuló érezze és lássa, hogy az anyagi nehézségek ellenére az iskola, tanáraival együtt mindig szívesen várja őket, és szükség esetén a legnagyobb segítséget is megadja.

b. A nagymérvű tanári elfoglaltság is megtalálható. Senki sem vár többet senkitől, mint amit elbir. Ebben az esetben sem arról van szó, hogy minden nevelő mindig az ifjúság körül ügyeljen, hanem arról, hogy ahol tud és van alkalma, neveljen, oktasson, emberségesen és megértőn. Ne fusson el az ifjúság problémái elől, de ne is intézze el egy fölényes kézlegyintéssel. Semmiképpen se legyen mindig csak vádlója és kegyetlen bírálója az ifjúságnak. A ifjúságot megért-

ve lehet csak problémáihoz nyulni. A megismerés elengedhetetlen követelménye a nevelőknek. Aki nem ismeri tanítványait, az nem tud nevelni, csak legfeljebb ismereteket nyújt, oktat. A szocialista pedagógiában ez a kerítő szorosan összetartozik, sőt a nevelés igen gyakran az első helyre kell hogy kerüljön.

A osztályfőnökök elhanyagolják a családlátogatásokat, ugyannyira, hogy olyan eset is előfordul, hogy az osztályfőnök egyetlen családot sem látogatott meg. Állandóan hangoztatjuk a szülők és iskola egyöntetű nevelését, de hogy ~~ne~~ valósulhat ez meg, ha mi pedagógusok nem keressük fel a szülőket, nem ismerjük őket, s ők sem ismernek bennünket. Az egyének problémáit csak a kölcsönös megismerés után lehet orvosolni, egyébként csak általánosságban tudunk beszélni róluk.

A kartársak azzal mentik magukat, hogy mindenkinek van magánélete is, háztartása, gyerekei, stb. Ezeket fenn kell tartani, megélhetést kell számukra biztosítani. A pedagógus fizetés viszont minderre nem elég. Ezért vállalják a másodállásokat vagy túlmunkákat, ami idejüket teljesen lekötí.

Ha megvizsgálnánk ezt a kérdést, sok helyen egészen érdekes következtetésekhez jutnánk. Gyakran ez csak mentség, vagy inkább lepel, ami az igazi okot eltakarja. De mi lesz a kifogás ha mindez rövidesen rendeződik ?

c. Nem mindenütt megfelelő a KISZ-tanácsadó ta-

nár. Ez elfogadható, de nem úgy, ahogyan azt néhány igazgató állítja. Van iskola, ahol minden felelősséget a KISZ-tanácsadó tanárra hárítanak. Az is baj volt, hogy eddig felülről választották meg erre a tisztségre a tanárokat, legtöbbször meg sem kérdezték, hogy vállalja-e, vagy sem. Ebből adódott ez is ám, hogy egyesek csak az órakedvezményt vették igénybe, az ifjúságot pedig teljesen magára hagyták. Az sem jó KISZ-tanácsadó tanár, aki az ifjúság körében a KISZ-titkári funkciót tölti be, azaz a KISZ-titkár helyett dolgozik, de az sem, aki folyton utasít és parancsol. Mindenesetre ez a probléma nem általános.

- d. A legsúlyosabb érv az ifjúság igazi kibontakozása ellen, hogy nem elég fejlett az önkormányzata. Nem arról van itt szó, hogy gyerek vezessen felnőtt közösséget, hanem arról, hogy saját korabelieket vezessen ne egyedül, hanem kollektívan. A tizenhét-éves fiút vagy lányt fejletlennek tartjuk arra, hogy önállóan kezdeményezzen, tevékenykedjen, de egy év múlva senki sem néz utána, hogy vajon mit, hogyan csinál. Pedig akkor már nem a tanár vagy az iskola fogja felelősségre vonni esetleges tetteiért vagy mulasztásaiért, hanem az egész társadalom. Nem származhat-e nagyobb kár ebből, mintha egy-egy rendezvény nem sikerül az iskolában?

Az ifjúságra - meggyőződésem szerint - nemcsak részfeladatok bizhatók. Különösen nem szabad ugyan nevelni az ifjúságot, hogy minden rájuk-

bizott munkát feltétlen ellenőrizni kell. Ebben az esetben kialakítunk egy olyan szemléletet, hogy ahol nincs ellenőrzés, ott elhanyagolható a munka is. Nekünk éppen az ellenkezőjét kell bevésnünk a tanítványainkba. Ott is becsületesen dolgozzanak, ahol egyáltalán nem számítanak ellenőrzésre ! Hibát mindenki követ el, még talán a nevelő is. Azért vagyunk a tanulók mellett, hogy hibáikra rámutassunk és arra is, hogyan lehet azokat kijavítani. Meg kell tanítanunk őket arra, hogy a hibákat saját maguk is meglássák, ne csak másokban, hanem magukban is, és tanulják meg megkeresni a jó megoldást is. Ha erre mi nem nevelünk, az élet esetleg keserves lecke árán fizetteti meg velük a "tandijat."

- e. A KISZ-tagság számának megnövekedésére Kádár elvtárs KISZ-kongresszusi szavaival válaszolok: " Nekünk mindig azon kell lennünk, hogy találja meg az utját a KISZ-be minden fiatal, aki a szocialista eszme vonzáskörébe került és kommunista akar lenni. Nem kell kész kommunistának lennie annak, aki a KISZ-be lép."

A mennyiségi szaporodásnak nem feltétlenül velejárója a minőség romlása. Ha ez mégis így van, akkor a vezetőségben kell keresnünk a hibát. A KISZ-tagsághoz igenis komoly feltételeket és követelményeket kell szabnunk. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy mindig voltak haszonlesők, de ezek később ráfizetnek. A nem megbízhatók még véletlenül sem tölthet-

nek be vezető-szerepet.

A szovjet Komszomolnak mindenki tagja lehet, aki arra törekszik és fegyelmezett, becsületes munkáséletével igazolja, hogy méltó a tagságra.

Megállapításom szerint nem a taglétszám csökkentése, hanem a követelmények felemelése vezethet eredményre. Növelnünk kell a KISZ tekintélyét, hogy elérje a Komszomol színvonalát. Akiről bebizonyosodik, hogy nem méltó a KISZ-tagságra, azt feltétlenül ki kell zárni a szervezetből. A tagság-megvonás igen jó nevelő eszköz lehet a KISZ kezében, csak ezzel nem szabad visszaélnünk. Jól nézzük meg, hogy kit, miért zárunk ki!

2/a. A második csoportban súlyosabb dolgokat találunk. A tanárok segítségéről van szó. Az egyik gimnáziumban az igazgató elmondja, hogy náluk minden tanár segít az osztályának a KISZ-munkában. " Ugyanis itt - mondja - minden csütörtökön KISZ-foglalkozások vannak. A tanároknak csütörtök délutánra semmi elfoglaltságot nem engedélyeztem, mert kötelező minden osztályfőnöknek megjelenni osztálya KISZ-foglalkozásán. Erre azért került sor, mert már évek óta senki^{sem} törődött az ifjúság ügyeivel."

Ugyanebben az iskolában megkérdeztem az osztálytitkárokat, hogyan vesznek részt a tanárok a foglalkozásokon. A válaszokat így lehetne összefoglalni: Minden osztályfőnök ott van a KISZ-foglalkozásokon, de gyakran úgy tűnik, mintha kényszerítve lennének rá, mert

rendszerint a hátsó padban ülnek le, sokszor meg sem várják a foglalkozás végét. Ha megvárják is, nem szólnak hozzá, időközönként azonban bizonyos mosoly jelenik meg az arcukon, ezzel fejezik ki tetszésüket, vagy egy arcfintorral a nemtetszésüket.

Nem hiszem, hogy a gyerekek tudnának az igazgató rendelkezéséről a tanárookra vonatkozóan, de az biztos, hogy egészen jól látják az adott helyzetet. Amikor azt gondoljuk, hogy egy határozattal, vagy rendelkezéssel maradéktalanul meg lehet oldani komoly problémákat, rá kell döbbennünk, hogy hiba csuszott be számításunkba.

Vajon helyes-e ha az igazgató rendeli el - hivatalból - a tanárok kötelező jelenlétét a KISZ-foglalkozásokon? Van-e eredménye az ilyen jelenlétnek? Világos a válasz. Ha így vesznek részt a nevelők a foglalkozásokon, akkor jobb ha felé se néznek. A tanulóknál ezzel csak azt érjük el, hogy a foglalkozásokon ők is passzív vá válnak. Soha sem tudják, hogy az osztályfőnök jónak vagy rossznak tartja-e a foglalkozást, tetszett-e neki, vagy sem.

Ezen a téren találunk nagyon jó példákat is. Az egyik igazgató pl. így nyilatkozik: "nem tudom helyes-e vagy nem, de nálunk az osztályfőnöki munka és a KISZ-munka közé egyenlőségjelet tettünk. A KISZ-munka is az osztályfőnöki munka közé tartozik. Iskolánkban csak olyan tanárokat kérek fel osztályfőnökségre, akik szívesen vállalják az ifjúsággal való foglalkozást is. Vannak egyébként kiváló ta-

náraink, akik jól oktatnak és nevelnek, de nem alkalmasak az osztályfőnökségre. Az osztályfőnök osztályának minden megmozdulásáról tud, ha alkalma van, ezeken meg is jelenik. Gyakran előfordul, hogy nem tud megjelenni valamilyen oknál fogva, ilyenkor beszámol az osztály az eseményekről. A hibákat és eredményeket együtt beszélik meg. "

Később tudtam meg, hogy a fent említettek mind fiatal pedagógusok, akik néhány évvel ezelőtt kerültek ki a szegedi egyetemről.

Sérelmes továbbá annak az osztályfőnöknek a magatartása is, aki egyszerűen nem engedi leánytanulóit klubdélutánra. Az ifjúsághoz a szórakozás ugy hozzátartozik, mint az iskolában a toll és a ceruza. Hol szórakozzék, ha az iskolában nincs hely számára?

Az ifjúság megfelelő szórakozására szükséges feltételek sok gimnáziumban komoly problémát okoznak. Az egyik igazgatónő azt mondja : " A klubszobában mindent megengedek, csak táncolni nem lehet. " - "ugyan miért?" -kérdézem. Mire ő: " Eleget táncolnak ezek iskolán kívül is. Különben nem táncosnőket akarunk nevelni az iskolában, hanem sok-oldalu művelt embereket."

Az idősebb generáció sokszor megfélekedzik arról, hogy a sokoldalú művelt emberhez hozzá tartozik a szórakozás is. Az embereknek meg kell tanulniok nemcsak művelten élni, hanem művelten szórakozni is.

Egy másik gimnáziumban azt mondja a KISZ-tanácsadó tanárnő: " Táncra nem vagyunk berendezked-

ve a klubszobában, noha van magnónk és lemezjátszónk, de ezek a lányok nem is igénylik a táncot." Ez sem reális kép.

Nem arról van itt szó, hogy a táncból valami nagy kultuszt csináljunk iskoláinkban. Tagadhatatlan azonban, hogy erre is szükség van, és meg kell találnunk az alkalmakat és lehetőségeket erre is az iskolán belül. Ne ártassuk magunkat, hogy az ifjúság nem is igényli. Valahol ilyen irányu hajlamait is ki kell elégitenie. Természetes, hogy a szórakozás nemcsak ebből áll, de ebből is. Vannak szép példák erre néhány iskola klubjában.

Beszélünk un. "házi bulikról", ahol bár manapság egyre inkább kevesebbet foglalkoznak ezzel a problémával. Meggyőződésem, : ott van sok "házbuli", ahol az iskolán belül nem adnak kellő lehetőséget a megfelelő szórakozásra. Az iskola feladata nemcsak a tanulóifjúság tudásanyagának a kielégítése, hanem hogy megtanítsuk őket a helyes szórakozásra is.

Nem tudom hogyan indokolná tette helyességét az az osztályfőnök, aki az ajándékba kapott likőrös üveget osztálya előtt a földhöz vágta? Nem valószínű, hogy tudna rá adni kellő pedagógiai magyarázatot. Ezt az esetet sokféleképpen le lehetett volna vezetni, de semmi esetre se úgy, ahogy ő. Egyáltalán miért van feszült hangulat az osztály és az osztályfőnök között? Ha pillanatnyilag adódik is ilyen, annak azonnal véget kell vetni. Ez elsősorban az osztályfőnök kötelessége. A fent említett esetben a gyerekek kezdték el a megoldást. Nem a legjobb módszert választották, de a szándékot feltétlenül figyelembe kellett volna venni. Az osz-

tály nem lekenyerezni akarta osztályfőnökét, hanem csak egy-két perc közvetlen hangulatot akart teremteni. Tudjuk, ilyenkor nem veszik jónéven a feleltetést, dehát hol is van az előírva, hogy minden órán feleltetni kell. Mi lett volna a helyes eljárás? Ezt a lehetőséget ki kellett volna használni a nevelés számára. Ha a tanár leül és 5-10 percet rászán az órájából és megbeszéli a tanulókkal az esetet, nem vált volna kárára szaktárgyának sem. Jó lehetőség kínálkozott, ahol elmondhatta volna sérelmét az osztálynak, elemezhetette volna a hibákat és felhívhatta volna a figyelmét, hogy a jövőben helyes magaviselete legyen.

Nem tartom szükségesnek, hogy elfogadja az ajándékot, de feltétlen indokolja meg, miért nem fogadja el. Ez az indokolás ne legyen szemrehányás, hanem kellő pedagógiai megfontoltságu, nehogy az osztály önértékében legyen megsértve.

Elképzelem azt is, hogy elfogadja az osztályfőnök az említett ajándékot, de közvetlen hangon megmagyarázza tanítványainak, hogy máskor ilyet ne tegyenek, hiszen pénzükbe is kerül, meg hát a névnapjáról való szóbeli megemlékezést is kedves ajándéknak veszi.

Az adott helyzetben - véleményem szerint - minden más megoldás helyesebb lett volna. Ezek után jogosan mondják tanítványai, hogy nem mernek előállni jó elképzeléseikkel, ötleteikkel az osztályfőnök előtt.

Ha az utcán egy tanuló véletlenül nem köszön, abból nem lehet és nem szabad rögtön ügyet csinálni. Ha egy ilyen esetet felfujunk, biztos

vagyok benne, hogy a következő alkalommal nemcsak hogy nem fog köszönni, hanem igyekszik el is bujni, nehogy meglássa tanárát. Ha ez többször előfordul ugyanannál a tanuló-nál, akkor is más pedagógiai módszert kell alkalmazni.

Több esetben tapasztaltam már, hogy egy-egy alkalommal tanítványom nem vett észre, vagy nem akart észrevenni. Köszöntem neki és mentem tovább. Legtöbbször másnap jött az illető menteni magát, hogy nem vett észre azért nem köszönt, ne haragudjak érte.

Nem önkormányzat az, ahol igazgató nélkül nem lehet össze~~hívni~~ az ifjusági tanácsot, és csak az igazgató hozhat határozatot. Ilyen esetekben az önkormányzási forma csak reprezentációs célokat szolgál. Más dolog az, hogy az igazgatónak tudnia kell az ifjusági tanács minden tevékenységéről. Ez ugy is elérhető, hogy egy tanácstaggal elmondatja az ott történetket.

Egy másik súlyos probléma, ami gátolja az ifjuság kezdeményezését, önálló javaslatait, hogy a döntés joga a tanároké.

Nagyon sok tanárnak nehéz belátnia, hogy a diák is tehet jó javaslatot, neki is lehet önálló jó gondolata, elképzelése. Még nehezebb elviselnie azt, hogy a gyerek javaslatát fogadják el, nem a tanárét. Pedig ebben nincsen semmi természetellenes. Nem hiszem, hogy egy gyakorlott pedagógus - ha állítása helyes és a tanuló állítása helytelen - ne tudná bizonyítani

kellő érvek felsorakoztatásával, hogy melyiket miért érdemesebb elfogadni. Nem hiszem azt sem, hogy olyan ifjusági vezetőség is van, amelyik a kellő jó és rossz oldal megvilágítása mellett a rosszat fogadná el. Ha azonban mégis előfordul, hogy a tanács helytelenül jár el és ezt később belátja, igyekszik a hibákat jóvátenni, máskor jobban megfontolja a döntést. Még ebben az esetben sem helyes lerohanni a vezetőséget és szemrehányással illetni. Az ilyen lehetőségeket is ki kell méríteni a nevelés hasznára.

Makarenko mondja: "Növendékünket mi nem időmitandó tárgynak tekintjük. A társadalom tagjának, tevékeny dolgozójának, társadalmi javak létrehozójának tartjuk őt. A mi növendékeink közössége nemcsak a fiatalok csoportja. Elsősorban sejt, a szocialista társadalom sejtje, amely mindazokkal a sajátosságokkal, jogokkal és kötelességekkel rendelkezik, mint bármilyen más közösség a Szovjetunióban." /1/

Ha egy iskolában sok kezdeményezés van, attól nem szabad megijednünk. A határt pedig - mindig mehetnek a kezdeményezésben - könnyű eldöntünk, hiszen kezünkben van a Rendtartás. A Rendtartást a tanulókkal is lehet, sőt kell ismertetni. Már pedig ha ezt ismerik, akkor nem születhetnek ezzel ellentétes javaslatok. Az egyik gimnázium igazgatója minden osztályfőnöknek adott egy Rendtartást és elrendelte annak ismertetését a tanulók között. Így elérték, hogy minden tanuló ismeri a Rendtartás

reá vonatkozó részét és ennek értelmében jár el.

Az sohasem baj, ha egy KISZ-tanácsadó tanár lelkes a munkájában. Sajnos olyanokból van több, akik nem hordják kellőképpen szívéből az ifjúság ügyét, s nem törődnek a felsőbb szervek utasításaival sem.

Némely iskolában tulzásba viszik az ifjúság irányítását. Ez sem helyes. Mindenkitől az utasítást kapják és utána a széleskörű ellenőrzés következik. Ez szolgai munka és lealázó. Véleményét nem hallgatják meg, de amit parancsolnak neki, azt teljesítenie kell. Igaz, hogy sok esetben a kivitelezésekben is szükségük van a tanulóknak a tanácsadásra, de határozottan tegyük különbséget a parancs és a tanács között. Ha tanácsra van szükség, egyetlen nevelőnek sem szabad megtagadnia, akinek valami köze is van az iskolához.

Napjainkban sajnos még sok iskolában ott tartunk, hogy a tanulóifjúság csak úgy bele-beleszól a dolgokba. Ez annyit jelent, hogy bizonyos területeken azért megengedjük, hogy saját életük irányításába beleszóljanak. Ez kevés. Nagyobb teret kell számukra biztosítanunk.

- b. Igen nagy problémát jelentenek a bejárók. Legtöbb esetben a KISZ-munka szempontjából nem jelentenek semmit. Nagy többségük 5-10, vagy 15 km.-ről jár be. Legtöbbjüknek délután több alkalommal is van vonatjuk, vagy buszuk, amivel

ráérnének hazamenni, de nem is akarnak áldozatot hozni a KISZ érdekében. Mutatja ezt az is, hogy bármely számukra kedvezőnek látszó rendezvényen, vagy mozielőadáson bent tudnak maradni. A bejáróknak is a szemléletét kellené megváltoztatni.

Az ifjúsági szervezet nem lép fel elég követeléssel a vidékről bejáró tanulók felé. Pedig a nemtörődőmség az ifjúsági szervezetek temetője. Azokat az elhárítókat, akik nem is akarnak bekapcsolódni az ifjúsági mozgalomba, fel sem szabadna venni a tagok közé. Ha pedig már tagjai a szervezetnek, akkor feléjük is van követelmény, amit feltétlenül el kell végezniük.

- c. Általános panasz a felsőbb szervekre, hogy keveset segítenek. Ezen csak ők tudnának változtatni. Különösen helyten, ha olyan előadókat küldenek ki, akik kevés szókinccsel és rossz előadói módszerekkel rendelkeznek. Az ilyenek a legnagyobb jóindulat mellett is nevetségessé válhatnak tanulóifjúságunk előtt.
- d. Azt láttam, az ifjúság belátja és elismeri ha valami gazdasági okokból hiányzik. Jogos azonban a panasz, ha a hiány nem az anyagiakban, hanem a jószándékban van. Sok esetben többet megold egy kis jószándék, mint ezrekre menő anyagi támogatás.
- e. A "kötelező" szót azért nem szeretik már hallani sem tanulóink, mert nagyon rászoktunk. Gyakran olyan dolgokra is rámondják a tanárok, amelyekre egyáltalán nem illik. Több eredményt ér-

nénk el, ha a "kötelező" szót valamilyen más szóval, vagy kifejezéssel helyettesítenénk. Nagy tulkapás volt a múlt évben a Magyar Ifjúság megrendelésének kampánya. A járási, városi, megyei KISZ-bizottságok kiadták az iskoláknak, hogy hány példányban kell megrendelniük. A mi iskolánk 500 darabot kapott, holott a KISZ-tagok száma csak 400 volt. Természetesen nem ment. Végül az igazgató rendelt meg 100 példányt a gyerekek keresetéből. Ennek a kényszerjellegnek az lett az eredménye, hogy ha a tanár elfelejtette kiosztani az újságokat, két hétig is ott álltak a szekrényben, senki sem kereste, de nem is igen olvasta.

Gyakran kap szervezetünk a járási KISZ-bizottságtól sorsjegyeket /Olimpiai, Szerencse stb./ kötelező eladási jelleggel.

Most is kapott osztályom 40 darab Szerencse sorsjegyet. Senki sem akarta megvenni, mert kötelező. Elkértem a gazdaságfelelőstől a jegyeket és azt mondtam: "Nem kötelező, de ha valaki akar venni, az most vegyen, ha nem is fizeti ki, mert ami megmarad, azt holnap visszaküldöm. Én is vettem hármat. Csoda történt. Minden jegy elkelt."

Amikor az ifjúság legjobban tiltakozik mind az ellen ami "a kötelező", egy szép napon megérkeznek a Vit sorsjegyek. A KISZ-tanácsadó tanár átadja az iskola gazdaságfelelősének, hogy ossza szét az osztályok gazdasági felelősei közt azzal, hogy ebből nem maradhat egy darab sem: minden osztálynak kötelező megvenni 50 darabot. A felelős szétosztja, de az elszámolások kés-

nek. A tanulók nem veszik. A járási KISZ-bizottság sürgeti. Ekkor a ténárok közül valaki kijelenti: " Nem kötelező a sorsjegy vásárlás." Ebből nagy vita támadt, melybe belekapcsolódott az igazgató is. Másnap az ifjusági hirdető könyvben a következő szöveg jelent meg:

" A Vit sorsjegyeket minden osztálynak meg kell venni. Helytelen, s nem szocialista gondolkodást árul el a nem kötelező szó hangoztatása."

A jegyek eladását végül mégis annak köszönheték, hogy minden osztályfőnök ismertette a sorsjegyek célját, népgazdasági jelentőségét, a nyereség nagyszerű lehetőségeit, s itt említette meg, hogy ajánlatos venni belőle, de " nem kötelező."

Nem akarunk tudomást szerezni arról, hogy amit nagyon kényszerítünk az ifjuságra, attól tartózkodik. Előfordul az is, hogy minél nagyobb a kényszerűség, annál nagyobb az ellenállás. Viszont meggyőződése, hogy szép szóval, a helyzet reális ismertetésével, az illető dolgok szükségességének megmagyarázásával, őszinte szóval az ifjuság messzemenő támogatását nyerjük meg. És nekünk éppen erre van szükségünk. Ha az ifjuság támogatását megnyertük, biztosak lehetünk az ügy sikerében.

Az egyik tavasszal felettes szerveink pártsajtótóhetet rendeztek, amihez ifjuságunk nagyfokú támogatását kérték. Tanakodtunk, hogyan lehetne megoldani a feladatot. Tízezer forint értékben kaptunk könyveket. Létszámunkhoz viszonyítva igen sok volt ez. Összehívtam a

KISZ-bizottságot és elmondtam: " A könyvek eladása nem kötelező. A pártazonban számít ránk. Bizik bennünk, s várja messzemenő támogatásunkat. Igaz, itt van az év vége, és fokozottabban kell mindenkinek tanulnia, de van-e egy kis szabadidőnk, amit erre fel tudnánk használni. Nem kell házalni, hanem csak a rokonok és ismerősök között kellene terjeszteni a könyveket.

A vezetőség vállalta a könyvek eladását. Azt javasolták, hogy osszuk szét az osztályok közt egyenletes arányban a könyveket, és az osztályok egyéni ötletek alapján terjesszék ; egy megadott időben aztán mindenki elszámol.

Megvallom, féltem egy kicsit a dologtól, mert anyagilag én vállaltam érte a felelősséget. Volt olyan osztály, ahol szétosztották a könyveket "kinek mi kell" alapján, de voltak olyanok is, akik kimentek a környező tsz-ekbe és ott árusították. Olyan osztály is akadt, amelyik gyakorlati foglalkozásokra vitte ki a könyveket az állami gazdaságba és ott a munkások között adta el.

Jött az elszámolás. Izgalommal vártam én is, meg a vezetőség is. Az osztályok elszámoltak a könyvek árával. Néhány könyv megmaradt. A vezetőség úgy döntött, hogy a megmaradt könyveket a KISZ-munkában élenjáróknak adjuk jutalmul az év végén. Így is történt. Egy kis hiba azonban mégis becsuszott. Több mint 200 Ft. értékű könyv hiányzott. Mit csináljunk ezzel ? A bizottság a következőket határozta: A könyvek megvannak, még pedig itt iskolánk tanulói között. Fel tudnánk pontosan deríteni, hogy hol és kinél találhatók. De ne tegyük. Minden-

ki lelkesen kivette részét ebből a munkából. Vannak, akik meg akarnak tartani bizonyos könyveket maguknak, de jelenleg nincsen pénzük. Ne vegyük el tőlük. Rá nem fizetünk a könyvekre, mert amivel kevesebb pénz jött be, azt a jutalék bőven fedezi.

A következő tanév elején jelenti a gazdaságfelelős, hogy a könyvek árát megkapta. Nem tartottuk számon, hogy ki mennyivel tartozik, mégis becsületesen elszámoltak vele. Ez is bizonyítja, hogy az ifjuságra még akkor is lehet számítani a külön feladat elvégzésére, ha az megterhelő számára. Előfordult olyan eset is, amikor az eredmény nem volt ilyen egyöntetűen pozitív. Az esetek zöménél azonban azt tapasztalhatjuk, hogy a nagytöbbség becsülettel helyt áll.

A társadalmi munkát is szeretjük kötelezővé tenni, pedig helytelen. Nem csoda, ha a tanulók szinte kényszermunkának érzik. Az ifjúság - meggyőződésem szerint - szinte mindenre rávehető egy kis lelkesítő, felvilágosító beszéddel, vagy példaadással. De nem szereti, ha értelmetlenül, a cél ismerete nélkül állítják be valamilyen munkaterületre. Ez érthető is. Nagyon sok érvünk van, amivel meggyőzhetjük fiataljainkat, hogy miért van szüksége országunknak, társadalmunknak éppen az ő segítségükre.

Az őszi folyamán kérdezte meg tőlem az egyik osztály, mielőtt szüretelni mentünk volna egyik állami gazdaságba: "Miért van szükség miránk, hiszen ezek a földek régen is teremtek, le is aratták a termést, le is szüretel-

ték a gyümölcsöt a diákság társadalmi munkája nélkül. " Erre megkérdeztem tőlük, hogy a 42 tanuló közül hányan vannak parasztszármazásúak. Kiderült, hogy ~~há~~egyvenen. Ez a körülmény aztán válaszom alapját képezte.

" Régen parasztgyerekek egész évben kint dolgoztak a gazdaságban, elvégezték a munkát. Most viszont helyettetek dolgoznak a gépek, de mindent azok se tudnak elvégezni. Szükség van a ti munkátokra is a mezőgazdaságban. Ti már semmit sem fizettek azért, hogy tanulhattok, pedig államunknak komoly pénzösszegbe kerül a ti tanulástok. Valamilyen formában nektek is ki kell vennetek a részeteket a boldogabb jövő megalapozásából, nemcsak tanulás-sal, hanem fizikai munkával is. A tanulók négy napon keresztül versenyeztek egymással a szüreti munkában.

Néhány szót a nyári építőtáborról. Megyénkben itt is túllóttak a célon. Iskolánként megszabták, hogy hány tanuló menjen egy-egy turnusba. Sok KISZ-tanácsadó tanár és igazgató helytelenül kötelezte az építőtáborban való részvételt. Hadd említsek meg ezzel kapcsolatban egy konkrét esetet. Iskolánk megkapta a keretszámot: 70. Ebből 30 leány és 40 fiu. Összesen 10 leány és 5 fiu jelentkezett. Előre kell bocsátanom, hogy iskolánk mezőgazdasági szakközépiskola és már csak néhány gimnáziumi osztálya van. Az arány kb. 300:120. A szakközépiskolásoknak nyári négyhetes termelő gyakorlaton kell részt venniük. Vidékünk kimondottan mezőgazdasági jellegű, nagy szükség van a termelőmunkára. A legkörültekintőbb felvilágosítás mellett sem lett husznál több jelentkező. A megyéről tele-

fonáltak a járáshoz, a járástól az iskolához: " Miért ilyen kevés a jelentkező ?" Végül az igazgató így döntött: " Meg kell lennie a megadott számnak, mert addig senki sem kap engedélyt arra, hogy máshol munkát vállalhasson." Ezt két esetben is kihirdette az ifjúság előtt, de ennek ellenére sem jelentkeztek többen. Nem nehéz levonni ebből a tanulságot. Hiába nyult az igazgató adminisztratív módszerekhez, nem vezetett eredményre. Nemcsak önmagában helytelen tehát ez a módszer, hanem eredményeiben is.

A megyei értekezleten - ahol minden KISZ-tanácsadó tanár is részt vett, - vádolták iskolánkat a kevés jelentkező miatt. Elmondtam a szervezés formáját és annak tulkapásait, majd ismertettem a reális helyzetet:

Tanulóifjúságunk 95 %-a dolgozó parasztszülők gyereke, akik tsz. tagok. A tsz vezetősége kora tavasztól késő őszig szinte zaklatja az iskolát munkásokért. Számtalanszor fordultak már a járási pártbizottsághoz is, hogy ne engedjék el községünkben a fiatalokat máshova dolgozni, hiszen náluk is sok munka van és megfizetik ugyan-ugy. Kevés a munkásuk, azok is többnyire idősek. Mit tegyünk ?- tettem fel a kérdést. Hol hoznak nagyobb hasznot ezek a gyerekek a népgazdaság számára: az építőtáborban, vagy a száját tsz-ükben? Viszont számtalanszor jöttek szülők, akiknek a fia építőtáborba jelentkezett, hogy engedjem el, mert otthon nagy szükségük lenne rá a tsz-ben, a szülők kevés munkaegységet tudnak elérni, jó lenne, ha a fiuk is segítene egy kicsit a munkaegység növelésében. Elengedtem. A járási KISZ-titkár fombolt mér-

gében. Véleménye szerint ilyet nem lehet csinálni, mert nem lesz meg a keret."

Sajnos, mi felnőttek is igen nehezen tanulunk az ilyen esetekből. A jószándék leple alatt komoly hibákat követünk el. Sokszor csak a statisztikáért harcolunk, hogy az jól mutasson, de hogy mögötte mi van, azzal nem sokat törődünk. A megyei értekezleten a KISZ-központi bizottságának kiküldötte az én eljárásomat helyeselte, az igazgató fenyegetését pedig helytelenítette.

Több nyáron meglátogattam lányainkat az építőtáborban. Egyszer Bácsalmáson, egyszer pedig Baján. Nagyon jól érezték magukat, azt mondták, hogy ez számukra üdülés. Ha otthon lennének, akkor reggeltől-estig dolgozniuk kellene, itt pedig csak 6-7 órát töltenek munkában, de ebben sem erőltetik meg magukat. Szívesen jöttek az építőtáborba, de ugyanakkor sokat vádol közülük a lelkiismeret azért, mert otthon segíteniük kellene szüleiknek. Sokszor nagyon nehéz a választás, melyiket tegyék.

Gyakran jöttek hozzám gyerekek tanácsért, mit tegyenek. Elmondták otthoni viszonyaikat és azt is, hogy szívesen mennének, mert akik voltak már a múlt évben, sok szépet mondtak az építőtáborról. Sokszor azt tanácsoltam: "Maradj itthon fiam, sokkal többet segítesz társadalmunknak is, szüleidnek is, ha itthon maradsz!"

Miért nem szabad a társadalmi munkának kényszerjellegűnek lennie?

Az eddigi elemzésből az derült ki, hogy az ún. "minimális programok" megvalósítása is csődöt mond, ha a társadalmi munkát erőszakoljuk. Ez a módszer azonban egyenesen végzetessé válhat, ha a társadalmi

munka "maximális" és társadalmi méreteire is kiterjed. Sose szabad elfeledkeznünk róla, s - különösen az ifjúság nevelésénél - mindig szem előtt kell tartanunk, hogy a jövő társadalmának egyedüli munkaformája és munkamorálja a társadalmi munka lesz. A javak ugyanis a szükségletek szerint lesznek elosztva, így végre megszűnik a munkának gazdasági kényszerjellege éppugy, mint esetleges politikai kényszerjellege. A társadalmi munkának tehát mindinkább erkölcsi alapot kell biztosítanunk, nemcsak azért, mert "a munka becsület és dicsőség dolga", hanem azért is, mert a kommunista társadalmat csak a kommunista embertípus tudja felépíteni; a "kommunista embertípus" pedig nem gazdasági, hanem erkölcsi kategória. Amiképpen az embert hajdan a munka tette emberré, azonképpen a munkának új típusa - a társadalmi munka - teszi új típusú, vagyis kommunista emberre. A társadalmi munka és a hozzávaló helyes viszony kialakítása tehát szoros függvénye a kommunista embertípus kialakításának. Ha a társadalmi munkát mindig ilyen távlataiban elemezve végezzük és végeztetjük, akkor sokat tehetünk annak érdekében, hogy a "kommunista embertípus" kifejezés ne frázissá, hanem gyakorlati megvalósulásaiban valóban társadalomformáló erővé váljék.

V.A.Szuhomlinszkij mondja: "A legnagyobb vonzóereje a társadalom javára végzett ellenszolgáltatás nélkül a munkának van. A tanulók ilyenkor úgy vélik, hogy ily módon a kommunizmus eszméiért folytatott harcban vesznek részt." /1/

V.A.Szuhomlinszkij: Munkára nevelés az iskolában
Tankönyvkiadó Budapest 1962. 19 o.

VI

A JOGKÖR ÉS A FELELŐSSÉG KÉRDÉSE

Az előbbi fejezetekben sok jót és rosszat elmondtam az ifjúságról, a nevelőkről és igazgatókról. A kép reális, de nem szabad megfélemedkeznünk arról, hogy az ifjúság nem valami kiforrott közösség még egy iskolán belül sem. Sok hibát találunk benne, ha elemezzük. Az egyik gimnázium KISZ-vezetői és tanárai panaszkodtak, hogy igen kevés az aktív tag.-Iskolánkban a KISZnek évekig nem volt semmi tekintélye. A IV. osztályosok kezdtek valami látogatós dolgot csinálni azzal a jelszóval: "nyüzsögjünk", mert szükség lehet rá az egyetemi felvételnél.

Előfordult, hogy évekig nem találtak olyan tanulóat, aki elvállalta volna az iskolai KISZ-titkárságot. Ha valakire ráerőltették, az nem csinált mást, csak amit kimondottan megparancsoltak neki. Munkatervet nem készítettek, ha valamit csináltak, az spontán szervezés volt. ISZM. foglalkozások voltak, de ezekről senki sem készített feljegyzést, sem időbeosztást. Senki sem tudta megmondani, mikor volt vagy lesz foglalkozás. Így az osztályfőnökök sem ellenőrizhették.

A vezetőség nem ismerte feladatát de nem is nagyon törekedett a megismerésére. Teljes felfordulás volt tapasztalható az egész KISZ-vonalon. A felelősség alól mindenki igyekezett kibujni. Az elmondás szerint mindehhez nagyban hozzájárult az ún. "kabinet" rendszer. A szünetekben mindenki rohant, senkit sem lehetett megtalálni. Ebben a rendszerben az iskola előadótermekre van osztva. Minden tárgynak megvan

a maga terme, a tanulók szünetben az órarendszerint mennek a megfelelő terembe. A fenti helyzet ebben az évben megszűnt.

Az ilyen ifjúsági szervezetnél különösen kérdésessé válik: Milyen jogkört biztosítunk számára és mennyi felelősséget bízunk rá?

Új vezetők álltak a KISZ élére, akik megfeszített munkával igyekeznek az elrontott és tekintélyét veszített szervezetet helyreállítani. Megnyugtató az is, hogy a látogatott tizennégy iskola közül csak egy helyen volt tapasztalható ez az állapot. Ebben a gimnáziumban még csak nyoma sem volt semmiféle önkormányzatnak. Nagyon is az igazgató, az igazgatóhelyettes és a KISZ-tanácsadó tanár irányította az iskola KISZ-életét. Azóta azonban itt is egyre haladóbb irányzat mutatkozik. Sok nehézség árán és nagy küzdelemmel arra felé haladnak, hogy nő az ifjúsági szervezet tekintélye és egyre többben kapcsolódnak a munkába.

Nézzük meg, mi a helyzet a többi iskolában a jogkör és felelősség terén! Fokozatosan nő a KISZ-vezetők jogköre és ezzel együtt a felelőssége is. Nem megy ez egyik napról a másikra egyik iskolában sem, csak lassan és fokozatosan. Az ifjúsági vezetőknek be kell bizonyítaniuk alkalmasságukat tanáraik és az iskola igazgatás előtt is, hogy szélesebb jogkört és nagyobb felelősséget bízhatnak rájuk. Amelyik ifjúsági vezető ezt bizonyította, az megkapta a kívánt jogkört és természetesen vállalta a vele járó felelősséget is.

Előfordult, hogy olyan tanulóra bízta nagy felelősséggel járó munkát, akiről nem győződtek meg, alkalmas-e annak elvégzésére. Súlyos következménye lett, melynek az is oka volt, hogy az ellenőr-

zést mind a KISZ-szervezet, mind pedig a KISZ-tanácsadó tanár elmulasztotta. Ilyen kisiklásokat találunk a felnőttek között is, amelyeket a napilapok közölnek. De mentségül szolgálhat-e ez az ifjúság számára ? -Egyáltalán nem !

Mi olyan ifjúságot akarunk nevelni, amely kisebb ellenőrzés mellett, vagy anélkül is jól megállja a helyét.

Az említett esetben az iskola KISZ-szervezete gazdasági ügyek intézésével bizta meg a tanulót, aki ellenőrzés hiányában saját céljaira fordította a befolyt összeget. Amikor ez kiderült, félt a következményektől, nem mert kiállni, hogy vállalja tetteért a büntetést. Öngyilkos lett.

Nem akarom részletezni a dolgot, de fölvetem a kérdést: Ki a felelős ezért ? Hány tanulót és hány felnőttet vádol a lelkiismeret egy fiatal életért ? Kevésen mulott az egész. Néhány esetben kellett volna elszámoltatni és amikor az első jel mutatkozott a felelőtlenségnek, nemtörődömségre, azonnal lehetett volna változtatni rajta. Nem egy elfajult bűnözőről volt szó, hanem csak egy megtévedt gyerekről, akinek az életében még min-
dent rendbe lehetett volna hozni.

Egy másik iskolában is előfordult hasonló eset, de nem tragikus kimenetellel. Az egyik leánykára bíz-
ták az osztály pénzét több éven át, amit egy nagyobb terjedelmű kirándulásra gyűjtöttek. Az osztály KISZ-gyűlésen beszámolt ugyan minden alkalommal, hogy mennyi pénze van az osztálynak, de a takarékbetét-könyvet sohasem nézte meg senki. Egy nagyobb ellen-
őrzésnél azonban kiderült, hogy 1600 Ft. valahol a levegőben lóg. Nem lógott ez, hanem a leányka magára költötte. Ez az első pillanatban nem derült

ki, csak amikor már minden összeecsapott felette a kérdések zuhatagában.

Az osztályfőnök így értékelte az esetet: " Mi vagyunk a hibások, ez még gyerek, pontosabban kellett volna ellenőriznünk. Ez a leányka nem bűnöző, emberi módon kell az ügyet elintézni."

A tanuló később azzal indokolta tettét, hogy a nyári keresetéből vissza akarta tenni az egészséget, de most kellett neki a pénz, mert nem akart lemaradni társaitól az öltözködésben. Valóban az elmúlt nyári keresete is - 800 Frt. - takaréokban volt, amit azonnal kivett és átadott. Az édesapját behivatták és kedvesen, pedagógiai alátámasztásokkal megmagyarázták neki, hogy nem gaztetttről van szó, hanem a gyereket megtévesztette a pénz és az ellenőrzés hiánya, stb.

Az apa megköszönte, hogy mindezt tudomására hozták és ilyen humánusan bántak lányával. A hiányzó összeget azonnal megtérítette.

A leányka ma az Agrártudományi Egyetem III.éves hallgatója, szorgalmas és semmi panasz sincs rá. Mindezekből levonhatjuk a tanulságot: Ahhoz, hogy valakire komoly, felelősségteljes munkát bízassunk, előbb meg kell győződünk, alkalmas-e rá, el tudja-e végezni.

A felnőtt társadalomban sem lehet a kezdő mérnök, főmérnök vagy igazgató, a most végzett orvos - kórházi főorvos. Sok fejetlenség lenne abban a gyárban és sok halott abban a kórházban, ahol ilyen vezetők lennének. Ahhoz, hogy valaki gyár-igazgató vagy kórházi főorvos legyen, be kell bizonyítania, hogy valóban alkalmas arra a posztra és felelősséggel meg tudja állni a helyét.

Ha így van a felnőtt társadalomban, akkor miért akarunk mi az ifjúság egyes tagjaiból máról-holnapra széles jogkörrel és nagy felelősséggel bi-

ró vezetőket csinálni. Ha így teszünk, akkor olyan esetek ismétlődnek meg, mint az előbb felsoroltak.

Sok iskolában nem tudják megmagyarázni, miért megy olyan rosszul a KISZ-munka. Nem veszik észre, hogy a vezetőség nem alkalmas a vezetésre. A vezetőséget elyben nem a tantestület választja, hanem az ifjuság. A gyakorlatban azonban a vezetőséget az iskola igazgatója, a KISZ-tanácsadó tanár és még egy- két ember bevonásával választják meg. A hibákat később nem nehéz az ifjuságra hárítani ilyen formán: " Nem lett volna szabad a vezetőségválasztást az ifjuságra bízni, akkor nem lettek volna ilyen következmények." Ha valóban az ifjuság választaná is meg vezetőit, a tanácsadás joga megvan az igazgatónak és bármely tanárnak, aki nem mulaszthatja el a lehetőséget és a veszélyt ismertetni, ha helytelennek tartja az ifjuság álláspontját.

Gyakran abból adódik hiba, hogy az iskola hivatalos vezetői sem ismerik úgy az ifjuságot, hogy bátran javasolhatnának valakit egy-egy felelősségteljes poszt betöltésére.

Biztató, hogy iskoláinkban mindig nagyobb azoknak a tanulóknak a száma, akikre biztosan lehet számítani és komoly feladatokat bízhatunk rájuk, mert becsülettel elvégzik. Több igazgató elgondolkodtató véleménye: amilyen a vezetőség, olyan a szervezet munkája is. Mi hát a tennivaló? Ki kell nevelnünk olyan vezetőket, akiknek vezetése alatt jól megy a mozgalmi munka. Néhány iskolában azt állítják, ez a legnehezebb. A többség azonban megtalálja a vezetésre alkalmas fiatalokat. Nehéz elképzelni, hogy négy-ötszáz, sőt kilencszáz

tanuló között ne lenne 10-15, aki alkalmas a vezetésre. Néhány iskolában az utánpótlást úgy biztosítják, hogy minden vezető mellé az utolsó évben kijelölnek egy aktívát, vagy helyettesét, akinek az a feladata, hogy pontosan megismerje azon a területen a munkát, és ha a vezető elhagyja az iskolát, máris van helyette másik. Így nem szenved az iskola sem, meg a szervezet sem vezetőhiányt. Az ilyen vezetőnek komoly gyakorlata lesz már a következő év elején. Nem kell előbb tanulmányoznia a feladatokat, ismerkednie a munkakörrel, hanem mindenben zökkenőmentesen halad tovább a megkezdett KISZ-munka. Ahol nem gondoskodnak a megfelelő képzett utánpótlásról, ott egy-egy félév, de legkevesebb negyedév kiesik a KISZ-munkából. Ez az az idő, amíg az új vezetőség felméri a helyzetet, levonja a tanulságokat, belekezd és belelendül a munkába.

VII

AZ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉG MEGINDÍTÁSA

Megyénkben több igazgató és KISZ-tanácsadó tanár két véglet közül választ. Vagy nem látja annak lehetőségét, hogy a KISZ-önkormányzat megalakuljon, mert éretlennek, túl fiatalnak tartja erre a tanulókat, vagy mindent rájuk hagy. Ha aztán baj van valahol, akkor ezzel bizonyítja az ifjúság alkalmatlanságát az önkormányzatra.

1. Nem szabad lebecsülni tanulóifjúságunk erejét, képességét, de máról holnapra nem is lehet mindent rájuk hagyni teljesen felügyelet és irányítás nélkül. Ezt nem akarják elismerni a legtöbb tanintézetben. Akik azt állítják, hogy ezek a gyerekek alkalmatlanok a vezetésre, azok mindent a gyerekek szájába akarnak rágni. Mindent előre meghatároznak a gyerekek életében. Mindenben az orruknál fogva vezetik őket. Ez volt régen, a felszabadulás előtt. A diáknak azt kellett megtanulnia, amit feladtak, de tilos volt gondolkodnia. Mi nem ilyen fiatalokat akarunk nevelni. Makarenko szavaival : " Sok pedagógusunk tévesen azt kívánja, hogy ne tulságosan terheljék kötelességek az embert önmagával szemben és általában, hanem mindent elő kell írni neki, hogyan és mit cselekdjék." /1/

2. A másik módszer a ráhagyás. A legtöbb iskolában megválasztották az önkormányzati szerveket és ezzel úgy gondolják, el is van intézve minden. Csinál mindenki amit akar, senki sem törődik vele.

Természetesen nem úgy megy a munka, ahogy kellene. Nem csoda, ha elégedetlenkednek az igazgatók és a tanárok. A felmerülő hibákért az ifjúsági önkormányzatot vádolják. Nem veszik észre, hogy : "Az önkormányzás képessége nem alakult ki az önkormányzati szervek megteremtésével. Fejlődése mindegyik szinten hosszú, több éves folyamat. Célszerű annak elérése, hogy a tanulók az érettségi idejére lényegében életük megszervezőivé váljanak úgy, ahogy arra a felnőtt társadalomban szükség van." / 1/

Az ifjúsági önkormányzat nem az iskolától független szervezet, hanem az iskolának és a nevelésnek szerves része. Ha ez így van, akkor a nevelők szerepe is nélkülözhetetlen az önkormányzatban. A kérdés mostmár ez: Milyen szerepe van vagy lehet az igazgatónak és tantestületnek mint egységes közösségnek az ifjúsági önkormányzatban ? Nem könnyű erre a válasz. Attól függ, hogy milyen fejlődési szinten áll az önkormányzat. Ha csak az önkormányzati szervek megválasztásáig jutottak el az iskolában, akkor igen aktívan kell résztvennie a pedagógusközösségnek a segítségben. S ahogy emelkedik a fejlettségi szint, úgy csökken a pedagógusok szerepe, végül elérhetjük, hogy teljesen önállóak is tudnak lenni, mint ahogy azt az élet megkívánja.

Hogyan szervezzük meg az ifjúsági önkormányzatot egy iskolán belül ?

Iskolán belül hivatalosan a KISZ-tanácsadó tanár az ifjúság patronálója. Elsősorban az ő feladata az önkormányzat megszervezése. Első teendője megállapítani a tanulók fejlettségi fokát a szervezet-

ben. Miből állapíthatja ezt meg? Megvizsgálja a következőket:

A már megválasztott vezetőség hogyan tudja kézben tartani és irányítani az ifjúságot? Milyen eredményeket értek el eddig a tanulásban, fegyvelésben, társadalmi és kulturmunkában, sportban? Milyen az egymáshoz való viszonyuk, hogyan társalognak egymással, hogyan szórakoznak, milyen a magatartásuk a tanárokkal és másokkal szemben, hogyan viszonyulnak az iskolai berendezések szocialista megőrzéséhez? stb.

Ezekből már meg lehet állapítani a fejlettségi szintet. Ha azt vesszük észre, hogy valamely területen súlyos hiba van, akkor a reszortfelelősnél kell keresni a hiba okát. Ha pedig azt látjuk, hogy a megválasztott vezetőség csak névleges, nagyobb részük azt sem tudja, mi a feladata, legjobban ha egy teljesen új választást tűzünk ki.

Erről a kérdésről már volt ugyan szó a I. fejezetben, de itt is szükségesnek tartom, hogy röviden foglalkozzunk vele.

A vezetőség választásánál nagyon vigyázzunk, nehogy a tantestület válassza meg a vezetőséget, hanem az ifjúság. A választást jól elő kell készíteni. Kérjünk javaslatokat az ifjúságtól, kiket szeretnének a vezetőségbe, kik azok akiknek szívesen engedelmeskednek. Nem szabad elsietni a választás előkészítésének az idejét. Tartson egy-egy vagy két hétig, de a pedagógus közösség olvadjon bele a munkába. Osztályfőnöki órákon vagy azon kívül is beszélgessenek a tanulókkal, hogy kik felelnének meg erre a pozícióra.

Akiket a tantestület is jónak, alkalmasnak lát, beszéljenek róluk, indokolják meg, hogy miért látnák alkalmasnak.

Egy-egy megjegyzéssel "betesszük a bogarat" a gyerekek fülébe, s elkezdének töprengeni vajon tényleg jó lenne-e. Senkit sem szabad tulságosan ajánlani, mert akkor megint mi választunk. Egyet feltétlen ki kell kötni : vezetőségbe jó rendűnél gyengébb tanuló ne kerüljön, mert ebben az esetben az ilyen vezető nem állhat példaképül a tagság előtt.

Ha jó előkészítéssel választjuk meg a vezetőséget, akkor oda valóban rátermett emberek kerülnek.

Az önkormányzatnak ezen az első szintjén a következő lépés: érvényt kell szerezni a vezetőségnek, az az megkövetelni a tagságtól a feltétlen engedelmességet. Tekintélyt kell szereznie az egész kollektíva előtt. Ezt a tekintélyt a pedagógus közösségnek is biztosítani kell a vezetőség számára. A KISZ-gyűléseken egyenrangú félként vehet részt a pedagógus a többi megjelent taggal. Makarenkot idézem: " A kommunában a pedagógus csak annyira gyakorolhat hatást az egyénre, amennyire ő maga is tagja a közösségnek. Ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy mi pedagógusok - és általában a közösség felnőtt vezetői - félreállunk, és csak úgy messziről nézzük a dolgokat." / 1 /

Nagyon is aktívan kell bekapcsolódnunk a munkába. A vezetőségben nagyon sok olyan ember van, aki még nem ismeri a feladatát, vagy ha már ismeri, még bátortalan, bizonytalan. A KISZ-tanácsadó tanárnak az a feladata, hogy elsősorban az ilyenek mellé álljon, bátorítsa, ismertesse a feladatot és több lehetőséget is a megoldásra, amiből választani lehet.

A fejlődésnek ebben a szakaszában az a leghelyesebb, ha minden funkciót betöltő tanuló mellett áll egy pedagógus, aki patronálja. Patronáláson - természetesen - nem azt értjük, hogy a pedagógus parancsol, utasít, a tanuló pedig végrehajt. Egyáltalán nem. A tanuló úgy támaszkodik a nevelőre, hogy elsősorban vele beszél meg teendőit, együtt értékeli, mérlegeli a feladatokat. A tanárnak itt van a legnagyobb szerepe. Fel kell tárnia a legszélesebb skálában a lehetőségeket, de nem szabad konkrétan meghatározni a teendőket. Ezek közül a tanulók választják ki a szerintük legmegfelelőbbet. Előfordulhat, hogy nem a legjobbat választja, de erre később maga is rájön. Ilyenkor közösen kell értékelni, megértéssel, hogy a kritika építő legyen. Legközelebb jobban fogja értékelni, illetve mérlegelni a helyzetet. Ha minden vezetőségi tag mellett áll egy rátermett, hozzáértő, türelmes pedagógus, akkor igen komoly munka indul meg az iskolán belül. Az ilyen munkához nélkülözhetetlen a tanári kar egysége mint közösség, valamint ennek a közösségnek egységes nevelési elve és követelése. E nélkül botladozik a nevelő munka, de önkormányzati szervünk munkája is.

Ezen a szinten szükséges, hogy minden a titkár és a KISZ-tanácsadó tanár kezébe fusson össze. Nekik az önkormányzati szerv minden munkájáról tudniuk kell. Itt minden kiadott munkát ellenőriznie kell nemcsak a KISZ-vezetőségnek, hanem a tanároknak is. Minden lazaságot azonnal fel kell számolni, az ellenszegülőket lefegyverezni. Ha a közösség választotta vezetőségét, akkor engedelmeskednie is kell neki.

Kezdetben a súlyosabb hanyagságok és nemtörődöm-
ségek miatti felelősségre vonásnál legyen ott a
tanár is, de ne ő végezze az esetleges dorgálást.
Ezzel elismerjük a fegyelmezetlenkedő előtt is a
KISZ-vezető tekintélyét. Ha nincs ott a tanár kez-
detben, akkor visszaélhet, rendetlenkedhet az a-
mugy is felelőtlen személy.

A KISZ-vezetőségnek is, de a tantestületnek is
egységesen meg kell követelnie a maximális ren-
det és fegyelmet. A rendfelelősök ha csak egy
szünetben is elmulasztják kötelességüket, azon-
nal vegyék észre és vonják felelősségre őket.
A rendfelelősöknek nemcsak azt kell észrevenni-
ök, ha valaki nem megy ki az osztályból, vagy
később jön, vagy házi feladatot másol. Azt is
meg kell hallania, ha valaki durván beszél, na-
gyon hangos, mértéktelenül nevet, ajtót csapkod,
stb. Ezekért az aprónak látszó fegyelmezetlensé-
gekért is figyelmeztetni kell a tanulókat.

"A közösségben általában olyan rendre neveljük,
amely biztosítja, hogy az intézeti vagyoni óvása
becsületbeli ügyé váljék." -/8 mondja Makarenko./1/
Ha mindjárt a kezdetben a legnagyobb követelés-
sel lépnek fel a pedagógusok és a KISZ-vezetők,
akkor az önkormányzat fejlődésének első szakasza
rövid néhány hónap alatt be is fejeződik.

A második szakasz sokkal tovább tart, hiszen ez
már nagyobb követelményekkel és felelősséggel
járul az ifjúsági önkormányzatra. A tanárok egy-
re jobban háttérbe kerülnek, de még mindig a ve-
zetőség mellett állnak és amihez segítséget, tá-
mogatást kér, nem szabad megtagadniok. Az ellen-

/1/ Makarenko: Kiadatlan tanulmányok, cikkek és
előadások 159. o.

őrzést itt már a KISZ-vezetőségen kívül csak a KISZ-tanácsadó tanár végzi alkalomszerűen. A többi tanár, ha rendetlenséget vagy fegyelmezetlenséget észlel, azt a KISZ-tanácsadó tanárnak jelenti.

Az önkormányzatnak ebben a szakaszában nagyobb súlyt kell helyezni az aktiva-képzésre. Arra kell gondolni, hogy ezekből az aktívákból lesz majd a megfelelő vezető utánpótlás.

"Az aktiva fejlesztésének folyamata rendkívül fontos ügy. Ha ezt a folyamatot a véletlenre bizzuk és nem foglalkozunk vele elég alaposan, akkor sohasem fog igazi, tevékeny szerv létrejönni." /1/ Nekünk az a célunk, hogy tevékeny szervezetet hozzunk létre, amit mindenki szeret, és olyan közösséget, ahol mindenki érzi a felelősséget egymás iránt.

Az önkormányzatnak ez a szakasza több évig is eltarthat, attól függően, hogyan alakul, fejlődik az ifjúság önállósága. Már ebben a formában mindenkinek éreznie kell a felelősséget a közösség iránt és önként kell vállalnia a munkát a közösségért. A tanulóknak saját maguknak kell lefegyverezniök a köztük lévő ellenállót vagy bomlasztót.

Az önkormányzat harmadik szakasza akkor kezdődik, amikor a vezetőség eljut odáig, hogy önállóan kezdeményez, rendezkedik, szervez, a tagság pedig nem passzív szemlélője csupán a dolgoknak, hanem jogot érez az ügyekbe való beleszólásra is. Ez a szakasz az önkormányzat legfejlettebb formája. A tanárok itt már csak szemlélői az ifjúsági munkának, tisztelettel adóznak a vezetőségnek és a meghirdetett rendezvényekre elmennek.

Feltétlenül szükséges hogy a nevelőtestület részt vegyen az ifjúsági szervezet minden rendezvényén. Örülnek a tanulók, ha látják, hogy tetszett a tanároknak a műsor, jól érezték magukat. A tanároknak is öröm, ha tanítványaik szeretik az iskolát és mindent megtesznek előrehaladásuk érdekében. Minden jól sikerült előadást, rendezvényt észre kell vennie a pedagógusnak és egykét elismerő szóval, vagy buzdítással jutalmaznia kell a szereplőket. Semmi esetre sem szabad közömbösen elmenni egy-egy komoly szereplés mellett, vagy kézlegyintéssel elintézni.

Megyénk egyik iskolájában fordult elő, hogy az ifjúság Szellemi Olimpiát rendezett. Hónapokig készültek erre az alkalomra. Nagy tömeget mozgósítottak. Meghívták a megyei KISZ-bizottságot is. Részt vett egy újságíró is a Petőfi Népe szerkesztőségéből. A szellemi olimpia határtalan sikereket hozott. A következő napilapban megjelent a nagyszerű rendezvény leírása. A megyei KISZ-bizottság a legnagyobb elismeréssel adózott a KISZ-vezetőség és a KISZ-tanácsadó tanár felé. Azonban nagy szomoruan mondja egy hét múlva a KISZ-titkár: "Az igazgatónő még csak azt sem mondta, hogy gratulálok, hogy jól sikerült." Ez nagyon letörte a tagságot, de a KISZ-tanácsadó tanárt is.

Nagy pedagógiai melléfogás volt az igazgatónőtől annál is inkább, mert végig jelen volt a rendezvényen és a tanáriban kijelentette, hogy még ilyen nagyszerű rendezvény nem volt az iskolában. Ez az igazgatónő elfelejtette, hogy a dicséret, a jutalmazás sokkal nagyobb ösztönző erő, s ezért sokkal jobb nevelési eszköz mint a büntetés.

A KISZ-tanácsadó tanár igazán csak az önkormányzat harmadik szakaszában tölti be eredeti - nevében hódózott - hivatását: tanácsot ad. Az összekötő szerepét végzi az iskola és a párt között. A pártban ismerteti szervezetének tevékenységét. A párt utasításait és a pártbizottság munkáját viszont tolmácsolja az ifjuság felé.

Az ifjusági önkormányzatot még ezen a fokon sem szabad teljesen magára hagyni. Minden pedagógusnak és az iskola minden dolgozójának állandóan készen kell állnia a segítségadásra. Ha tanácsot kérnek bármilyen problémában, senkinek sincs joga a tanácsadást megtagadni, de soha nem tévesztendő össze a tanácsadás az utasítással.

VIII

A JÓ OSZTÁLYKÖZÖSSÉG KIALAKÍTÁSÁNAK MÓDSZEREI

Az iskolaközösség egy nagy család. Ez a nagy közösség kisebb közösségekből tevődik össze, az osztályközösségekből, melyhez a nevelők közössége is szorosan hozzátartozik. Egy iskolaközösség akkor tud igazán komoly munkát kifejtetni, ha ezek a kisebb közösségek külön-külön is jók. Egységes nevelőtestület nélkül és annak egységes követelése nélkül lehetetlen jó nevelőmunkát végezni. A nevelőközösség egységének hiánya rányomja bélyegét a nevelt vagy nevelendő közösségre is. Ha viszont az osztályközösségek - beleértve a nevelőket is - jók, valóban közösségnek mondhatók /tagjai felelősséget éreznek egymás iránt/, akkor az iskolaközösség is ilyen lesz. Nem mindegy tehát, hogy milyenek az osztályközösségek. A jó osztályközösség nem alakul ki önmagától. Komoly munkát kell belefektetni. A közösséget az első naptól kezdve komoly munkához kell szoktatni. A közösség formálásában a ~~leg~~ legnagyobb rész - különösen az első osztályban - az osztályfőnökre jut. Mondd meg ki az osztályfőnök, megmondom milyen az osztály! Az önállóságra és az osztályközösségben kell megtanítani a tanulókat. Ezért szükséges, hogy ezekről a problémákról is itt beszéljünk.

Az osztály hivatalos vezetője az osztályfőnök. Ő felel mindenért, ami az osztályban történik, de ő felel az osztály sokoldalu nevelésének biz-

tosításáért is. Mi a cél ?

" Adjatok egészséges, művelt és lehetőleg képzett embert, aki fegyelmezett, élénk, jólfejtett és kezdeményező erővel telített, aki rendezett életkörülmények között él. Fontos feltétel; hogy öntudatosan vegyen részt a közösség, az iskolai osztály munkájában, legyen szocialista építésünk tevékeny tagja, bármely pillanatban legyen kész arra, hogy csatasorba álljon hazánk és ügyünk védelmére..." /1/

Akkor lesz eredményes a munka, ha az osztályfőnök az első évben kezdi meg és négy éven keresztül vezeti az osztályt. Így van alkalma megfigyeléseket tenni az osztályban az egyes tanulókról vonatkozóan is. Semmi esetre sem helyes, ha évenként változik az osztályfőnök. Ezt különösen akkor nem szabad megtenni, ha ott marad a tanár a tantestületben, továbbra is, csak esetleg más osztályt kap. Az ilyen osztálynak végül nincsen gazdája.

Gyakran hallhatjuk az érettségi vizsgákon is, hogy egy-egy tantárgyból ha rossz az osztályátlag, azt a mentséget hozzák a tanárok: " Sajnos ezt az osztályt minden évben más tanította." Amely tanár érettségizteti, az csak az utolsó évben vette át. Ha valamely szaktárgyból így van, az is nagyon rossz, de sokkal rosszabb, ha az osztályfőnök gyakran változik. Nem lehet ilyen esetben:

1. megismerni az osztályt, 2. távlatokat tűzni ki az osztály elé, 3. felmérni a fejlődést, 4. megteremtteni a bensősége szocialista tanár-diák viszonyt. Ezek viszont elengedhetetlenek a jó osztályfőnöki munkához.

1. Aki nem ismeri az osztályát, az nem is

tud nevelni. Aki nem ismeri az egyént, az nem is tud hatni az egyénre. Az osztályfőnöki munkának elengedhetetlen tartozéka a családlátogatás. Az osztályfőnöknek meg kell ismernie minden gyermek életkörülményeit a családban és azon kívül. Meg kell ismernie a szülőket, azok nevelési módszereit, szokásait, viszonyát a szocialista államrendhez, stb.

2. A távlatoknak a kitűzése egy másik nagy és elengedhetetlen követelmény az osztályfőnöktől. Minden tanulóban ki kell alakítani a távlatokat. "Az emberi életnek a holnap öröme az igazi serkentője. A holnap öröme a pedagógiai technikában a munka egyik legfontosabb tárgya. Embert nevelni annyit jelent, hogy a távlatokat alakítjuk benne." - mondja Makarenko. /1/

Nem akarok ezekről részletesen beszélni, hiszen sokat olvashatunk róluk pedagógiai művekben. Feladatom inkább az, hogy az osztályról, mint közösségről, mint önálló egységről, mint önkormányzati szervről beszéljek.

Hogyan lehet egy osztályt önállóságra nevelni, szoktatni ?

Itt is a nevelési szint három fokát kell végig járnunk. Az osztályt nem lehet magára hagyni, hogy majd lesz vele valami. Nem elég megválasztani csak a különböző felelősöket. Az első szakasz nem is nevezhető még önkormányzatnak.

Az első osztályban van a legtöbb feladata az osztályfőnöknek. Ha itt becsületesen a talpán áll, akkor a második év könnyebb lesz, a harmadik, negyedik év pedig majdnem semmi nehézséget sem ró reá. Az első év első hónapjában a parancsnok és ellenőrző szerv az osztályfőnök. Utasítson, köve-

teljen és ellenőrizzen ! Ismertesse osztályával a házirendet, maximális fegyelmet követeljen meg minden tanulótól ! A legkisebb fegyelmezetlenséget se hagyja szóttanul, se az órán, se azon kívül !

A második hónap elején tartsanak választásokat az osztályban ! Ekkorára már a tanulók megbarátkoznak, megismerik egymást, s kb. lehet már tudni, hogy ki milyen vérmérsékletű, esetleg milyen tanuló lesz később. A legjobbakat és a legrosszabbakat már az első hónapban megismeri mindenki.

Az osztály a következő funkciókra választhat felelőst:

1. Osztály KISZ-titkár, aki az osztály élére áll, ő lesz majd később az osztály vezetője.

2. Kulturfelelős: az osztály kulturális ügyeit intézi.

3. Sportfelelős: az osztály sport életének irányítója. Ezek az iskolai KISZ-bizottságnak is tagjai.

4. Gazdaságfelelős: az osztály minden gazdasági ügyét ő végzi ahol pénzzel kell bánni.

Ezenkívül még nagyon sokféle tisztséget lehet kiosztani az osztályon belül. A gyerekek nagyon örülnek ha valamilyen külön feladatot kapnak, különösen az első osztályban. Ezt ki kell használni. Lehet az év elején mindjárt dekorációs bizottságot is alakítani, ennek a vezetője lesz később a dekoráció-felelős.

A tanulmányi felelős az osztály tanulmányi munkájáért felel.

Az ujságfelelős a napisajtó, folyóiratok őre, terjesztője, számontartója.

A virágfelelős az osztály virágait öntözi, rendben tartja.

A faliujság felelős gondoskodik, hogy időben új cikkek kerüljenek a faliujságra.

A rádió és TV. felelős közli az osztály faliujságának hirdóján azokat a TV és rádió műsorszámokat, amiket érdemes a héten meghallgatni, vagy megnézni.

A mozi felelős tartja számon, milyen filmek mennek a moziban, s melyikre érdemes elmenni egyenként vagy csoportosan.

A szakköri felelős ellenőrzi, hogy az osztályból kik milyen szakkörre jelentkeztek és pontosan eljárnak-e.

Az énekfelelős ügyel arra, hogy az osztály tudjon mozgalmi és egyéb dalokat, azokat reggel az órák előtt, vagy "Lyukas" órákon gyakorolják.

Az ISZM felelős azzal törődik, hogy megfelelő időben mindenki tudjon a foglalkozásokról és ezeket a foglalkozásokat jól előkészítse.

A társadalmi munka felelős tartja számon, ki mikor, hol és mennyi ideig végzett társadalmi munkát.

A tisztaságfelelős felügyelete alá tartozik az osztály rendje és tisztasága, valamint az iskola berendezési tárgyainak szociális megőrzése.

Az osztálykrónikások - ez lehetőleg két személy legyen - az osztály eseményeit, fontosabb mozgulásait, "aranyköpéseit" stb. feljegyzik az osztálykrónikába.

Ezen kívül még más tisztségekre is lehet tanulókat kijelölni. Az osztály nagyrészenek adhatunk pluszmunkát. "A gyermekeknek lehetőséget kell adnunk, hogy olyan elégedettségre törekedjenek, amely bizonyos pótmunkát igényel." - írja Makarenko.

/1/

Az első évben minden résztvevő felelőst bizonyos meghatározott időnként számoltassunk be ! Ha bármilyen téren rendetlenséget, vagy nem-törődömséget tapasztalunk, azonnal vonjuk felelősségre ! Fokozatosan arra kell törekednie az osztályfőnöknek, hogy kezéből az osztály ügyeinek irányítását egyre inkább az osztály KISZ-vezetőség vegye át ! Adjunk helyet, sőt követeljük meg, hogy javasoljanak, kérjenek, szervezzenek ! Beszélgessünk már az első évben a pályaválasztásról is. Ez igen lényeges. A családlátogatási naplóba az osztályfőnök írja be, melyik tanuló mi szeretne lenni.

Megfigyeltem négy évig egy osztályt, amelyiknek osztályfőnöke voltam. Az első évben feljegyeztem minden tanulóról, mi szeretne lenni. Volt jónéhány, aki azt válaszolta, hogy még nem tudja, most csak tanul, majd később meglátja. A 46 leány közül három év alatt hat maradt ki az iskolából, de mind a hatnál az volt feljegyezve a naplóban, hogy nem tudja még, mi akar lenni.

Ezek előtt a tanulók előtt nem volt un. messzi távlat. " A messzi távlatok a gyermekeket nagyobb munkára, nagyobb erőfeszítésekre buzdítják és valóban örömteli távlatokat jelentenek számukra " - jegyzi meg Makarenko. /1/

Nagyon sokszor és sok tanuló más pályára megy, mint amit előre meghatározott, de ez nem baj, fő az hogy van célja, amiért küzd.

Az osztályfőnök az első évben vegyen részt lehetőleg minden KISZ-foglalkozáson ! Ne menjen el szátlanul sohasem, hanem értékelje a foglalkozást, serkentse a tanulókat, tüzzön ki újabb feladatokat a következő foglalkozásra ! Adjon taná-

csot, hogyan lehet a foglalkozásokat szebbé, vidámabbá tenni, és hogyan lehetne magasabb színvonalra emelni !

Az első évben rövid egy-két napos kirándulásra menjen el az osztályával! A kiránduláson nagyon sok tapasztalatot lehet gyűjteni a gyerekek közt. Itt gyakran olyan tulajdonságokat ismerhetünk meg a gyermekekben, amit az iskolában négy év alatt sem ismernénk meg. Már az első évben tervezni kell a második vagy harmadik évre egy hosszabb időre terjedő nyári kirándulást. Vessünk fel több lehetőséget és kérjünk javaslatokat a tervezésre, a megoldásra. A gyermekeket foglalkoztassa a közös osztályügy ! Fel lehet vetni egy külföldi kirándulás lehetőségét is. A kirándulások legyenek jól szervezettek, változatosak és vidámak ! Szerezzünk örömet a tanulóknak, s tanítsuk meg velük, hogy ők is szerezzenek örömeket társaiknak, szüleiknek és tanáraiknak. Igen találóan állapítja meg Makarenko: " Minden öröm, még a kis öröm is, amely a közösség előtt áll, szilárdabbá, barátiabbá, élénkebbé teszi a közösséget." /1/ Az osztályközösséget tudatosan kell kialakítani és minden nevelési és egyéb tényező arra szolgáljon, hogy a négy év után maximálisan képzett, jó magatartású, a szocialista államrendünk által megkövetelt minden jótulajdonsággal rendelkező ifjakat bocsássunk ki az életbe. Az ilyen fiatalok nagyon gyorsan feltalálják magukat és beolvadnak majd az új közösségbe is, ahova az iskola befejezése után kerülnek.

Minden tanulóval külön is kell foglalkoznia az osztályfőnöknek. A közösségi érzés mellett minden

tanulónak meg kell keresnie és találnia az egyéni utat is a fejlődéshez, és meg kell tartania sőt fejlesztenie kell egyéniségét. A jó osztályfőnöki módszereket Makarenko így határozza meg: " A mi korszakunkhoz csak olyan módszer megteremtése lehet méltó feladat, amely általános, egyetlen és egyben minden személynek megadja a lehetőséget saját fejlődéséhez, egyénisége megőrzéséhez, hajlamainak megfelelő előrehaladásához. " /1/

Az önkormányzat második szakasza akkor kezdődik az osztályközösségben, amikor már az osztály irányítását mindenütt a megválasztott szervek végzik. Mindenki elismeri az osztályon belül is egymás jogait és kötelességeit. Ebben a szakaszban az osztályfőnök megköveteli, hogy a számonkérést is az osztályvezetőség végezze. A közösség minden tagjának komoly felelősséget kell vállalnia az egész közösségért és benne az egyénért is. Mindenki érezze: ha vét, akkor az egész közösség ellen vét, ha örömet szerez, az egész közösségnek is öröme lesz az " egy mindenkiért és mindenki egyért " elv alapján.

Az osztályfőnök mindig az osztálya mögött áll, támogatja azokat akik erre rászorulnak, ösztönöz, sugalmaz, helyesel, dicsér stb. Ha az osztályfőnök jó módszerekkel vezeti osztályát, akkor már a második évben elérheti, hogy osztályát jó kollektívának nevezhetik. Az ilyen osztályban azután nem csoda, ha évenként nincs szükség osztályfőnöki, vagy igazgatói intésre, megrovásra.

/1/ Makarenko: Kiadatlan tanulmányok, cikkek és előadások 88.o.

A jó kollektiva kialakításához sok és sokféle nevelőhatás egysége szükséges. A sokoldalú ember kialakításához a sokirányú nevelőhatást is biztosítani kell. Ez csak úgy érhető el, ha a tantestület is egységes elvekkel és követelésekkel lép fel. Ilyen nevelési módszerekkel a negyedik év végére valóban elérhetjük, hogy tanulóink sokoldalúan képzett, széles látókörű, önálló kezdeményezéssel rendelkező, szocialista gondolkodású emberekké válnak.

IX

A FIZIKAI MUNKA ÉS A KIRÁNDULÁSOK KÖZÖSSÉGFORMÁLÓ EREJE

1945 előtt zömmel azok mentek a közép- és felsőiskolába, akik nem akartak dolgozni, az az fizikai munkát végezni. Aki elvégezte a gimnáziumot, annak szégyen volt a fizikai munka. "Azért taníttatlak, hogy ur legyen belőled" - hangzott. Sajnos ebből a régi csökevényből itt-ott még most is akad. Sok szülő hangoztatja, hogy azért taníttatja a gyermekét, hogy neki ne kelljen a földet turni, neki könnyebb legyen.

Mivel azonban a középiskolákba is bevezették a tanrendszerű fizikai munkát, meg kell tanulnia mindenkinek, hogy a fizikai és szellemi munka között nem olyan mély a szakadék, mint azt régen állították. Aki nem ismeri meg a fizikai munkát, az nem

is tudja becsülni a munkást sem, még ha saját szüleiről van is szó. Ma a középiskola nem "urakat" nevel, akik here módra élnek mások munkájából, hanem olyan dolgozókat a szocialista társadalom számára, akik megállják a helyüket, ha kell a fizikai, ha kell a szellemi munkában is. Egyre kevesebb lesz azoknak a száma, akik azért tanulnak, hogy a fizikai munka elől meneküljenek.

Usinszkij, a nagy orosz pedagógus mondja :

" Az ember munkálkodása közben alakul és fejlődik. A munka az emberi lét alapja és eszköze, de testi, szellemi és erkölcsi tökéletesezésének forrása is. Éppen ezért a nevelés ne csak megbecsülést és szeretetet ébresszen a neveltben a munka iránt, hanem szoktassa is hozzá a munkához." /1/

A fizikai munkában hatalmas nevelő erő van, ha azt jól megszervezzük. A közösséget nagyon össze tudja kovácsolni a közös erőfeszítés, a közös cél. A tanulásban is van közös munka, de a cél már ~~már~~ egyénenként változik, hiszen csak az érettségi vizsgáig azonos az út, ezután már mindenki egyéni céljainak megvalósítására törekszik. A fizikai munka rövid időtartamu, de mindenkiktől egyformán erőfeszítést követel. Rövid idő alatt meglátja mindenki az eredményt is, mely büszkeséget, jóérzést vált ki a kollektívából. Senki sem azt mondja: "Én csináltam meg" ; hanem: " Mi csináltuk meg."

Csak akkor van értelme a társadalmi fizikai munkának, ha azt jól előkészítették mind a nevelők, mind pedig a KISZ-vezetők. Ha kötelező jelleggel

/1/ Usinszkij, Tolsztoj és a korabeli orosz nevelés, Kovács Gyula, Tankönyvkiadó 1963.29.o.

tűzünk ki társadalmi munkát, akkor - mint ahogy erről más helyen már beszéltünk - ellenállást, zugolódást vált ki a tanulókból, ezzel együtt rosszul végzett munkát is kapunk. Minden tanuló azt nézi van-e ott tanár, vagy KISZ-vezető. Ha igen, akkor dolgozik, nehogy meglássák tétlenségét, de ha elment az ellenőr, máris zsebre teszi a kezét és esetleg azokat gunyolja, akik dolgoznak. Ilyen esetben a tanárokból hajcsárok lesznek, de a végzett munka mégis rossz és kevés.

Az egyik iskolában fordult elő a következő eset: Az igazgató kihirdette szonbation körözhvény útján, hogy vasárnap reggel 7 órára minden fiu jelenjen meg a vasutállomáson, vagonokból kell követ kirakni, mert megigérte a Tanácsnak, hogy a diákok részt vállalnak az utépitésből. Ezt a munkát vagonkirakással kell teljesíteni. Másnap a tanulóknak csak egyharmada jelent meg, ebbe beletartoztak a diákotthonosok is, akik kollektiván jöttek el az utasításra. Eredmény: a vagonok nagyrészt vissza kellett tolatni a nyílt pályáról, mert a kő csak félig, vagy negyedrészen lett kirakva. A tanulók zugolódtak, szidták maguk között az igazgatót és a tanárokat, akik a munkára kényszerítették őket.

Az igazgató ilyen hirdetéssel, kényszerítéssel többet árt, mint használ.

Ha ezt az egészet úgy oldja meg, hogy összehívja a KISZ-vezetőséget, leül velük megbeszélni a teendőket, kikéri véleményüket az ügyel kapcsolatban, egészen más lett volna az eredmény. Az ifjuság vállalta volna a vagonok kirakását, sőt maga szervezte volna meg, versenyt hirdetett volna és egyetlen vagon sem kellett volna kirakatlanul visszatolatni.

A tanulók nem szívesen csinálnak olyan munkát, amiről nem tudják: miért, mikből, mi célból? A rosszul szervezett munka nagy fegyelmezetlenséget és sok összevisszaságot szül, a népgazdaságnak pedig inkább kárára van, mint hasznára.

Láttam kószáló diákokat az őszi négynapos fizikai munkán, akik sehova sem tartoztak. Ha valaki felelősségre akarta őket vonni, mindig találtak mentességet. Az igazi ok azonban nem más volt, mint a munkakerülés. Gyakran a tanárok gazdasági emberekre bizzák a tanulókat, akiket maguk sem ismernek. Ezeket az ún. brigádvezetőket legtöbbször "leszerelik" a tanulók és különböző kifogásokkal, indokokkal elmennek olyan helyekre is, ahol rájuk nincs szükség a munkában.

Általában rosszul szervezik meg a négy tanítás nélküli munkanapot az iskolákban is, a gazdaságokban is. Gyakran előfordul, hogy kivezényelnek 4-500 tanulót szüretre, egy sort leszednek, megtelnek az edények és a tanulók nem dolgozhatnak órákon át, míg a vontató el nem szállítja a szőlőt, és nem hoz más edényeket. Az ilyen gazdasági szervezetlenség esetén hiába lenne az iskola részéről bármilyen jó szervezés. A tanulók azt látják, nem érdekes a munka, csak teljen le a négy nap. Ha a gazdaságnak nem érdeke, akkor minek törjék magukat ők.

Jó példa volt erre az elmúlt ősszel a Csengődi Állami Gazdaságban. Az egyik napon 400 tanuló szüretelt, a másikon 150. A másnapi 150 tanuló kétszerannyi szőlőt szedett le mint az előző nap a 400. Ennek az oka a gazdaság rossz munkaszervezése. Az első nap mindenki "marta, ahogy érte", míg meg nem teltek az edények. Másnap a tanulók brigádokat szerveztek és versenyt hirdetett maguk

között. Meg is mutatkozott az eredménye.

A tanulókra nem hat serkentőleg a központilag előírt négy tanítás nélküli munkanap, különösen ha erre egyszerre megy ki az egész iskola.

Nincsenek érdekeltté téve a munkában, így csak annyit dolgoznak, amennyi éppen szükséges, nehogy megszólják őket. A legtöbb iskolában az így szerzett pénzt vagy közös alapra fordítják, vagy elosztják az osztályok között. Mindkettő helytelen. Se a közös alapon, sem az osztályok szerinti elosztásban nincs érdekelve az egész osztály.

Számításokat végeztem az egyik iskolában és a következő eredményeket kaptam: 400 tanuló dolgozott négy napig a gazdaságban. Egy része szüretelt, másrésze almát szedett. Mindkettőt normára fizették. A tanulók 1600 munkanapot dolgoztak / reggel 7-től délután 2-ig, félórás ebéd-szünettel, tehát 6 és fél órát. / A teljesítményük 18.000 Ft. Egy tanuló napi teljesítménye pénzben átszámítva 11 Ft. 20 fillér.

Ugyanebből az iskolából 45 tanuló külön dolgozott két nap. A keresetüket az osztály közös kiadásra fordíthatta, az az saját maga rendelkezett vele. Két nap alatt 45 tanuló / 7 fiu és 38 lány /, elsőosztályosok / 3600 Forintot keresett. Egy tanuló napi teljesítményének értéke 40 Forint.

Ugyanebből az iskolából egy vasárnap a tsz-be ment szüretelni 55 fiu, a diákokthoz aprajánagyja, és a napi teljesítményük 3457 Forint. Egy tanulóra ebből 62 Ft. 80 fillér esik.

Az egy tanulóra eső napi teljesítmények tehát a következők: 11.20, 40, és 62.80 Ft.

Az eltérések igen nagyok. Vizsgáljuk meg mi az oka ! Mindhárom csoportnál tanári felügyelet volt. A négy tanítás nélküli munkanapon minden osztályfőnök köteles volt osztályává menni. Ha komoly ok miatt valaki elmaradt, mást osztottak be osztályához. A diákok és tanárok központi utasításra mentek eleget tenni a "parancsoknak". El is telt a négy nap szépen, senki sem törődött az eredménnyel. Mindenki igyekezett minél hamarabb hazakerülni.

A második esetben a 45 tanulónál nem volt kötelező a munka. A négy nap alatt fegyelmezett magatartásukért jutalomképpen mehetek dolgozni még két nap. A keresetét saját céljaira fordíthatta az osztály. Az osztállyal ment az osztályfőnök is. A munka megkezdése előtt az osztály megbeszélte a teendőket, de azt is, hogy a pénz mire fogja költeni. Ugy döntöttek, hogy egy nagyobb kirándulásra mennek el a második, vagy a harmadik év nyarán Balatonra, vagy egy külföldi utra.

Az osztályfőnök kiadta a jelszót: amit megcsinálunk, az jó legyen ! Brigádok alakultak: két 10, két 9 és egy 7 főből álló. Ez utóbbi az osztályfőnökkel együtt puttonyos volt. Élvezet volt nézni ezeket a tanulókat. Vidámak voltak, énekeltek, de a kezük gyorsan járt. Minden sor végén kisegítették a brigádok tagjai egymást. Délfelé a kíváncsiság kedvéért még a lányok is megpróbálták a puttonyozást. Az első nap teljesítménye még jobban biztatta a társaságot. Másnap újra kezdték a munkát. Így született meg a 40 Ft-os kereset.

A harmadik esetben, amikor az 55 kollégista fiu ment ki szüretelni, megint nem kényszerítette rá őket senki. Saját maguk vették be munkatervükbe,

és keresték a lehetőséget a munkára. Még meg sem volt határozva a nap, melyiken mennek dolgozni, de már megszervezték a brigádokat. Öt munkabrigád alakult. Minden csoportban volt gyenge is, erős is. A versenyben a győztes csoport egy rendkívüli mozi vagy színházi előadásra mehetett. A három egyéni legjobb pedig rendkívüli hazautazást kapott vasárnapra. A megkeresett összeggel a diákotthon tanácsa rendelkezett. Velük is ment egy nevelőtanár, aki ugyan nem állt be külön sorba, de a lemaradókat mindig segítette. egész nap nem szólt bele a munkába. Minden úgy történt, ahogy azt a diákönkormányzat fizikaimunka-felelőse megszervezte. Az eredményből azt látjuk, hogy sikeresen végezték munkájukat.

Mi hát ebből a három példából a tanulság ?

1. Tegyük érdekeltté a tanulókat a munkában !
2. Engedjük át nekik a szervezést és az irányítást.
3. Lássák a tanulók a végzett munka népgazdasági célját, hasznát !
4. A pedagógus ne "hajósár" legyen, hanem munkatárs !
5. A munkáltató is tegyen meg mindent a munka eredményességéért: teremtsen jó munkafeltételeket !
6. Legyen jókedvük, hangulatuk a tanulóknak, legyen a fizikai munka kikapcsolódás a szellemei munkából ! / aktiv pihenés /

A pedagógusok nagy csoportja nem ért egyet azzal, hogy saját maga is kivegye részét a munkából. Inkább vállalják az ún. felügyeletet, ami nem más, mint vagy hajcsárkodás, vagy semmittevés.

Nem azt állítom, hogy a tanár ugyanugy dolgozzék mint a tanuló. Nem kell sort fognia a szünetben,

vagy a kukoricaszedésben, de feltétlenül segítse a gyengébbeket, lemaradókat, vagy találja meg a munka valamilyen formáját, ami számára a legmegfelelőbb, de ne legyen csak felügyelő, vagy ellenőr. Bármennyire is tiltakozunk ez ellen, nagyon sok példa van rá, mennyire előnyös ha a tanár a fizikai munkában is személyes példát mutat osztályának. Ha az osztályfőnök immel-ámmal fogadja a fizikai munkát, akkor osztálya is úgy viszonyul hozzá. Ha ő nem lelkesedik, akkor osztálya sem.

A közös munka nagy lehetőségeket biztosít az osztályfőnök számára osztálya megismerésére. Ez fokozódik akkor, ha maga is együtt dolgozik velük. Munka közben kötetlen formában beszélget a tanár és diák. A nevelési lehetőségek ebben a beszélgetésben rejlenek. Ilyenkor úgy kell megnyilatkoznia a tanárnak, hogy a gyerekek azt érezhessék: " olyan ember beszél, aki velük egy sorban dolgozik a közös célért, akinek szívégye a közös munka eredményes végzése és sikeres befejezése." /1/ Más a tanuló a munkában, más otthon és más az iskolában. Amelyik tanuló jól viszonyul a fizikai munkához, az megérdemel minden segítséget a szellemiekben is, ha erre szüksége van. A munkához való viszony sok mindent elárul a tanulókról.

Van olyan fizikai munka is, amelyért nem fizetnek semmit, az az ún. társadalmi munka. Ennek a munkának egyik válfaja az iskolai, iskolával kapcsolatos társadalmi munka. Ilyen pl. a kert gondozása, egy-egy rendezvényre székek és egyéb

/1/ A.A.Permjakov: Nevelési lehetőségek a tanulók kollektív munkájában. 192.o. Tankönyvkiadó Budapest. 1964

kellékek szállítása, termék surolása, vikszolása stb. Ezek a munkák szinte automatikusan mennek, az egyik osztály átveszi a másiktól.

Vannak azonban nagyobb munkák is, amikre a város, vagy a párt kéri a tanulóifjúságot. Itt is az a lényeg, hogy lássák a célt, megértsék a munka fontosságát és azt, hogy rájuk is szüksége van államunknak már most is. A szervezést itt is teljesen át kell adni az ifjúságnak, akkor nem lesz hiba. Az egyik községben nem volt járdája a diákotthonnak. A Községi Tanács kijelentette, hogy nincs munkás, aki megcsinálja, anyag az lenne. A járda elkészült, de hogyan. Erről tanuskodik a diákotthon krónikája.

" Itt a sóder és a cement ! A munkát pedig végezzék el maguk ! " - Így szólt a Községi Tanács utasítása a járda építésére. " Rendben van, megcsináljuk ! " - válaszolták a diákok. Éppen jókor jött ez a kis munka, mert három osztály is kéthetes politachnikai gyakorlaton vett részt. Így azután ezek a politechnikások lettek a munka főrészesei. Főleg a harmadikosok bábáskodtak sokat a járda körül hivatalsegédjük irányításával. Jónéhányan szinte minden fortélyát elsajátították ennek a mesterségnek. De kivette a részét ebből a megmozdulásból a kollégium apraja-nagyja. El is készült csakhamar, nemcsak a saját portájukon, hanem még hét ház előtt is. A Tanács elismerését fejezte ki a kollégisták felé. " Mi ennek is örülünk nemcsak a járdának " - olvashatjuk a krónikából.

Ezt jelenti, ha leülünk és megbeszéljük a teendőket az ifjúsággal. Sokan könnyebbnek tartják, ha a társadalmi munkát napiparancsban kihirdetik, csak azt nem veszik észre, hogy utána mennyi bajt

és nehézséget jelent még. Nem kell időt tölteni a megbeszélésre, meghát egy ilyen megbeszélésen olyan sok huza-vona van: ki menjen, ki csinálja, hogy csinálja, stb. Így kell csinálni, így szól a parancs. Ez igen egyszerű.

Tartson a megbeszélés tovább, és a munka hamarabb lesz elvégezve, mert a megbeszéléstől ellopott időt sokszorosan elveszítjük a munkavégzés közben !

Nagy közösségformáló ereje van a kirándulásoknak is, ha annak szervezését az ifjuság kezébe adjuk. A legtöbb kirándulást a tanárok, vagy az igazgató szervezi meg, megállapítva még a pontos napirendet is előre, a tanulóknak semmi köze hozzá, azaz meg sem kérdezik, van-e véleményük vele kapcsolatban. Arra hivatkoznak a kartársak, hogy a kirándulás nagy felelősséggel jár, ezért nem is lehet kiadni a vezetést, irányítást, szervezést a kézből. A kiránduláson van vezető-tanár és kísérek. Nem mindig az a jó kirándulás, amelynek minden óráját a tanárok osztották be már előre, s a kísérek le nem veszik szemüket a tanulókról.

Sokszor egy-egy kirándulást mi pedagógusok jónak tartunk, de ha megkérdezzük a tanulókat, nem biztos, hogy az ő véleményük is azonos lesz. Attól függ, hogy a tagok mennyire vesznek abban részt és hogyan. A kirándulásnak szenvedő alanyai-e, vagy aktív élvezői ? Ha semmibe nem engedjük őket beszólni, a szervezés, rendezés, mindenben a tanáré, akkor a tanuló, bár sokat lát és tapasztal, mégis azt kell mondani, hogy a tanuló csak szenvedő alanya a kirándulásnak.

A kirándulás első alapkövetelménye a jó hangulat.

Ha a kiránduló csoportnak nincs hangulata, akkor az eleve nem lehet jó kirándulás. A hangulatot pedig nem lehet megparancsolni. Ezt sok pedagógus elfelejti. A jó hangulathoz meg kell teremteni a feltételeket. Hogyan szervezzünk hát meg egy kirándulást?

Megkülönböztetünk:

1. Osztálykirándulást,
2. Iskola-kirándulást, azaz az iskolából jelentkezés vagy válogatás alapján történő kirándulást.

Mindkettőnek megvan a maga jelentősége és jellegzetessége. Ha az osztály megy kirándulásra, akkor a fő hangsúly a jó osztályközösség kialakításán van. Az osztály egy-egy kiránduláson nagyon sokat fejlődik, csiszolódik, egymáshoz való viszonyuk közvetlenebbé, barátiabbá válik.

A középiskolai nevelésben elengedhetetlen az osztály évenkénti kirándulásának megszervezése. Ilyen esetben nem engedhető meg, hogy az osztályból egyetlen tanuló is hiányozzék, kivéve ha beteg, vagy rendkívüli eset áll elő. Vallom azt az elvet, hogy vagy az egész osztály, vagy senki. Ha így tesszük fel a kérdést egy kirándulás megszervezésénél, akkor minden tanuló érdekeltté van téve a kirándulásban. Előfordul, hogy egy-két tanuló anyagi fedezet hiányában akar lemondani a kirándulásról, de ezeknek a feltételeket meg kell teremteni. Vagy az iskola kirándulási alapjából, vagy szülői munkaközösség hozzájárulásával részükre biztosítani kell az anyagiakat.

Egyik kirándulásnál a 45 leányból álló osztályból három nem tudott volna eljönni, mert szüleik nem tudtak hozzájárulni. Megkérdeztem az osztályt, hogy mit csináljunk azzal a három leánnyal. Nem

tudták kik azok. Az osztály úgy döntött, hogy összeadják annak a háromnak is a hozzájárulást, csak jöjjenek el. Így is történt. Ezzel az osztály tagjai bebizonyították, hogy felelősséggel tartoznak egymás iránt, s ha kell, még anyagi áldozatokat is vállalnak egymásért.

Az első osztályban csak egy-két napos kirándulásokat szervezzünk! Ezek is inkább tanulmányi, tantárggyal összefüggő kirándulások legyenek, vagy egy nap a szabadban. Az első évesek a kirándulást még nagyon gyerekesen, elemi módon élvezik.

Megfigyelhetjük, ha vidékről elsőosztályosokat viszünk fel az Ipari Vásárra, vagy a Mezőgazdasági Kiállításra, hogy mi érdekli őket legjobban. Nem az állatok, sem a gépek, hanem a különböző bazárok, játékbódék, érdekességek.

A múlt év őszén megnéztük osztályommal a Mezőgazdasági Kiállítást. Ez első osztály: 38 leányból és 8 fiuból állt. A főbb dolgokat közösen néztük meg, majd néhány óra után szabadon engedtem őket azzal a feltétellel, hogy a megadott időben a kapunál találkozunk. Céлом az volt, hogy felmérjem: osztályom többsége mi után érdeklődik. A gyerekek nem az állatokhoz, nem a gépekhez, nem is a külföldi pavillonokhoz mentek, hanem a kiállítás területén felállított bazárokat, cukros és játékos bódékat rohanták meg. Ami pénzt kaptak otthon, azt mind elköltötték, sőt volt aki kölcsön is kért a másiktól. A megvásárolt holmik vagy ehetőek voltak, vagy értéktelen és hasznavehetetlen csecsebecsék volta.

Az első osztályban még nagy az egész gyerekes, játékos kedv. Ezt ki kell használnia nevelés érdekében. Nagyon jó egynapos kirándulást lehet szervezni a szabadba, lehetőleg olyan helyre, ahol erdő is van, tisztás is. Ilyen kirándulást én az írásbeli érettségik alatt szoktam rendezni. A kirándulás feltétele az, hogy előre be kell adnia az osztálynak egy napi programtervet. Ha ez jó, akkor megyünk, ha nem jó, akkor nem megyünk. Ezt a tervet az osztálynak közösen kell összeállítania. Ha terv nélkül megyünk ki a szabadba, akkor az egész nap agyon van csapva. Semmi kollektív játékot nem lehet rendezni, mert néhánynak erre van kedve, néhánynak pedig arra, a többségnek viszont semmihez sincs kedve. Ha azonban a kirándulás feltétele az, hogy előre meg kell szervezni a napi programot, akkor mindenki ahhoz tartja magát. Mindenki személyenként felelős a kirándulás sikeréért.

Részt vettem egyszer egy ilyen osztálytanácskozáson. Itt is azt tapasztaltam, amit az olyan kiránduláson, amelyik nincs előre megszervezve. Mit tegyünk? Ahány tanuló, annyi a vélemény. Mindenki mást javasolt, csak ne az legyen és ne úgy, ahogy a másik mondja. - Mi legyen a napirend? Ujabb javaslatok, de kettő sem azonos. Így ment tovább. Végül azt mondtam: "Látom, nem tudnak megegyezni, legjobb lesz, ha nem megyünk sehova." Ez nagyon bántotta őket. Másnap az ötödik óra után megint ott maradt az osztály. Ekkor már tiszteletben tartották egymás javaslatait, és összeállították a napi tervet.

Ha nem ezt tesszük, akkor az egész napos kirándulás eltelik a diskurálással, feleseléssel, tervezgetésekkel.

A második, harmadik és negyedik osztályban tervezünk nagyobb terjedelmű, több napos kirándulásokat. Egy-egy ilyen kirándulást mindig feltételekhez kell kötni. Nem szabad olyan kirándulást szervezni, ahol a teljes összeget a szülők fizetik. A tanulóknak maguknak is részt kell vállalniuk belőle. Minden iskolának lehetősége van összeköttetésbe lépni olyan munkáltatókkal, ahol szükség van alkalomadtán a munkásra. Ezeket a lehetőségeket kuttassák fel a tanulók és vasárnaponként, vagy egyéb szünetnapokon dolgozzék az osztály, és a keresett pénzt fordítsák kirándulási célokra.

Több szempontból bevált módszer ez, mert:

1. a gyerekek előre hónapokkal, vagy évekkel készülnek a kirándulásra ;
2. a költségek megteremtéséhez saját maguk is hozzájárulnak keresetükkal;
3. a szülők válláról anyagi terheket vesznek le ;
4. A közös munka alakítja, fejleszti a közösségi szellemet, javítja a fizikai munkához való viszonyt;
5. önállóságra neveli, szoktatja az osztálykollektívát.

Milyen szerepe van, vagy lehet a vezető tanárnak, a kísérőknek és a tanulóknak, az-az résztvevőknek a kiránduláson ?

A kirándulás vezetője hivatalból felelős mindennért, ami a kiránduláson történik. Ezt nem is ruházhatja át senkire, különösen tanulóra nem. Az elszámolásokat neki kell elkészítenie, és minden hivatalos ügyet neki kell intéznie. A kísérők pedig ahol kell, segítik a vezetőt, s az ifjuság között tartózkodnak. Ez a rövid megfogalmazása a tanárookra vonatkozó dolgoknak. Ez azonban közel

sem határozza meg a feladatokat, teendőket számukra. Ha csak ezt teszik, nagyon sivár és rossz munkát végeznek.

A kiránduláson nem szabad senkinek megjátszania a nagy "tanárosdit". Mindenki egyenlő tagja a közösségnek. Különbség csak annyi, hogy néhányan, idősebb felnőtt tagjai, a többiek fiatalabbak. Ennek kell érvényesülnie az egész kirándulásban.

Jóval a kirándulás előtt beszéljük meg a teendőket az osztállyal. Válasszunk, vagy választassunk egy ifjúsági vezetőt, s választassunk a szükséges funkciókra is, amiket talán hivatalból tanároknak kellene ellátniuk. Nincs azonban kikötve, hogy a választottak csakis egyedül láthatják el a teendőket. A különböző reszortfelelősökből alakul meg a vezetőség. Egyetlen tanár se csináljon a kirándulás érdekében egyedül semmit, mindig legyen ott néhány tanuló is. Nem titok és nem tahári kiváltság a kirándulás szervezése, vezetése, mert meg kell erre tanítanunk tanítványainkat is. Hogyan lehetséges ez olyan körülmények között, ahol mindent a tanár végez? Természetesen nagy felelőtlenség lenne mindent a tanulókra bízni. Legyen ott a tanár is mindenütt, ahol a tanuló intézkedik, rendezkedik.

Pl. A gazdasági ügyeket feltétlenül felnőttnek kell intéznie. Ebben az együttlétben a tanár csak a pénzt hordozza, de a pénzzel a diákok rendelkeznek. A tanár sohase menjen egyedül bevásárolni, ebédet, vagy egyéb megrendelni stb., ezeket mindig másokkal végeztesse, de legyen ott ő is. Nem beszélve egy-egy gyalogtura, vagy hegymászás megszervezéséről. Legyen a tanár itt is csak egy a többi között.

Több napos kirándulás esetén nem lehet mindent előre betervezni. Az előre elkészített tervtől, - ha idő van rá és lehetőség -, el is szabad térni, vagy lehet mást is beiktatni. Pl. Ha a társaságnak kedve van egy esti turára, okvetlen menjünk el vele. Ilyen rendkívüli utra azonban csak azok menjenek, akiknek kedvük van, a többi maradjon a szálláshelyen. Hegymászásra vagy esti turára sosem szabad egyedül engedni a tanulókat. Ezért jó, ha a kirándulásra fiatal kartársakat is beszervezünk, akik vállalják az ilyen nehézségeket. Esti turán nem szabad senkinek sem lemaradni a társaságtól. Csak annyira mehet valaki előre vagy hátra, amennyiről hallani lehet a hangját. A diákvezető menjen elől, a tanár pedig hátul !

Minden osztálykirándulás, amelynek a szervezésében is aktívan részt vesznek a tanulók, igen nagy nevelő hatást gyakorol az osztályra. Az osztályfőnök is megismerheti közelebbről osztálya minden egyes tagját. A kirándulás, a szabad levegő - amint már említettem is - előhozhat olyan rejtett tulajdonságokat, amelyek az iskola padjaiban nem tűnnek fel. Ezért kell kihasználnunk a lehetőségeket; ne engedjük, hogy a nevelésnek ez a formája kiessen a kezünkből !

A kirándulásnak egy másik formája, amikor nem egy osztály megy kollektívan több napos kirándulásra, hanem az egész iskolából egy bizonyos csoport. Ez a megválogatás sokféle lehet. Pl. A szakmai gyakorlatban vagy a társadalmi és mozgalmi munkában a legjobbak. Stb.

Ennek hátránya van az előbbivel szemben, mert az osztály-kirándulás résztvevői összeszokott kollektíva a kirándulás előtt is, ez pedig csak a kirán-

dulás idejére alakult kollektíva. Az előzők évekig együtt tanulnak, dolgoznak, ezek pedig csak a kirándulás tartama alatt vannak együtt, utána ismét mindegyik megy a maga kollektívájához. Az ilyen kirándulás eredményessége attól függ, mennyire sikerül a különböző osztályból jött tanulókból jó közösséget alakítani a kirándulás idejére. A tanulók számára azért érdekes az ilyen, mert megtanulnak beilleszkedni egy új közösségbe, s ott fegyelmezetten viselkedni, s felelősséggel tartozni minden tagért. Rendszerint az ilyen alkalmakon az elsőtől a negyedikig minden osztályból vannak résztvevők. A kiránduláson eltűnik a különbség, mindenki egyenlő tagja a közösségnek. Éppen ezért, ha jól sikerül a kirándulás, akkor nagyobb nevelő hatással lehet a gyerekekre, mint az osztálykirándulás.

Iskolánkban egymás után két nyáron szerveztünk kirándulást autóbusszal. 1963 nyarán Dunántulra nyolc naposat, 1964 nyarán pedig a Mátrába és a Bükkbe szintén nyolc naposat. Mindkét kirándulás jól sikerült. Az elsőre egy teljes osztály jött, a kimaradt helyeket jelentkezés alapján töltöttük be. A másodikra a Mezőgazdasági Szakközépiskolások legjobbjaiból válogattuk össze a csoportot. Néhány tanuló térítésmentesen jött, a többi pedig 50 Forinttal járult hozzá a kiránduláshoz. / Az 1963. évi nyári kirándulás leírását lásd az 5. sz. mellékletben. /

Az 1964-es kirándulást sokkal jobban megszerveztük. Mig az 1963-ast zömmel a tantestület szervezte, s az egész kiránduláson a nevelők parancsoltak,

addig a 64-es kiránduláson szinte mindent a tanulók szerveztek, kivéve a szállásrendeléseket, amelyeket jóval előre lekötöttünk. A különböző osztályokból alakult kollektíva jól összekovácsolódtott, végig jó volt a hangulat, a kirándulás jól sikerült. Ezt elsősorban a jó szervezésnek és a diákvezetőségnek köszönhettem.

Ennek a kirándulásnak a közösen összeállított tervét a 6. sz. mellékletben közlöm.

Mindenki élvezte a kótetlen mozgást, jó levegőt s a kényyszer nélküli turákat. Az utitervbe csak két tura volt eredetileg beiktatva. Egyik az Istállóskői barlanghoz, a másik a Jósvalői barlang-tura. A társadágnak azonban nagy kedve volt az esti turákra, s így a gyalogturákat megtoldottuk négyvel. Az esti turákon számba vettük a jelentkezőket, elől ment a diákvezető, őt senkimsem hagyhatta el, hátul pedig a sort én zártam le. Az első és az utolsó között a távolság csak annyi lehetett, hogy meghalljuk egymás hangját. A hegyi turákra lányoknak is kötelező volt nadrág vagy melegítő viselése. A hegyekre felfelé általában világosban mentünk, lefelé már sötétben zseblámpákkal. Mindenütt a turistajelzéseket követtük. A hegytetőkön találtunk tisztást. Ezeket igen hangulatos játékok folytak. Közösen tanultunk dalt, s volt egy alkalom, amikor a sok játék mellett egy rögtönzött kulturműsort állítottunk össze ki mit tud alapján. Ebben a műsorban mindent meg lehetett találni: ének, szavalat, szóló és duettszámok, társasjáték, s egyéb tréfás játékok, találókérdések. Amikor a társaság kifogyott a játékból, elindultunk hazafelé hangos beszélgetés és jókedv kíséretében. Volt amikor az esti turákról éjjelkor ér-

tünk vissza szálláshelyünkre. Többször kifogásoltam, hogy nem tudják magukat kipihenni. Erre azt válaszolták, hogy nem aludni jöttek ide. Aki aludni akar, az ne jöjjön velünk az esti túrákra.

A kirándulás nagyon jól sikerült. A siker annak is köszönhető, hogy mindenben a tanulók, a diákvezetőség intézkedett, de ugyanakkor mindig velük volt egy-két tanár, akit bármikor megkérdezhettek, ha valamiben tanácstalanok voltak. Ezt a kirándulást ma is úgy emlegetik, hogy " ez a mi kirándulásunk volt ."

Nagy jelentősége van egy ilyen kirándulásnak, mert tanulóink megismerik hazánkat, ez a legaktívabb hazaszeretetre való nevelés. Azután a kirándulás szervezésében nagy önállóságra tehetnek szert, ugyanakkor megtanulják, hogy az idősebbek tanácsát el kell fogadni, valamint azt, hogy a közösség az embereket átformálja.

/ A kirándulások térképe 7. sz. mellékleten látható./

X

A KISZ-SZERVEZETTEL KAPCSOLATOS FELMÉRÉSEK
TAPASZTALATAI.

Több iskolában végeztem felméréseket az ifjúság körében. Négy kérdésre kértem feleletet. A kérdéseket stencilezett lapokon osztottam ki, ezekre csak a választ kellett ráírniok. A gimnázium első és negyedik osztályai kapták meg ezeket a lapokat. Hangsúlyoztam, hogy őszinték legyenek a saját érdekükben is, a lapokat tovább viszem, senki sem fogja keresni és felismerni az írást. Ismertettem a felmérés célját is. Kíváncsiak vagyunk az ifjúság véleményére a szervezettel kapcsolatban, betölti-e hivatását, ha nem, miért ha igen, akkor hogyan tölti be.

A négy kérdés amire válaszolniuk kellett a következő volt :

1. Mi a véleményem a KISZ-ről ?
2. Mit jelent számomra a KISZ-tagság ?
3. Mit várok a KISZ-től ?
4. Hogyan tenném az ifjúsági munkát széppé és érdekessé ?

A III I. és 108 IV. osztályos tanuló válaszolt a kérdésekre. A válaszok őszintéknek látszanak. A két, évfolyam összehasonlítása azért is érdekes, mert az elsősök, akik most kerültek be a középiskolába, másképp látják, mint a negyedikesek, akik már négy év tapasztalatai után írják le véleményeiket.

Nézzük sorba a kérdéseket részletezve :

1. Mi a véleményem a KISZ-ről ? A III. alsós között nincs véleménye három tanulónak, 2.7 %. Rossz véleménye van 6 tanulónak, 5.4 %. Összesen: 8.1 %. Ez a százalékarány nem rossz különösen akkor, ha megnézzük azt is ami mögöttes van. Vegyük sorba ezeket a véleményeket:

" Nekünk csak KISZ-tagsági könyvünk van, de ezzel egyáltalán nem építjük a KISZT ; A KISZ-ről tulajdonképpen nincs véleményem, hiszen most vagyok csak elsőéves KISZ-tag. Én elején két KISZ-gyűlés volt, aztán mintha elvágta volna; Osztályunkban rossz megy a KISZ-munka ; Nem sokat törődik velünk a KISZ; Kritikán aluli."

Ezzel minden rosszat felsoroltam.

A jó vélemények között a következőket találhatjuk:

" Szerepe van az ifjúság összefogásában, segíti a gyengébb fiatalokat s a gazdaságokat ; az iskola rendjét és tisztaságát igyekszik fenntartani; a rossz közösségből idővel jól sikerül alakítani; jó a közösségbe tartozni, de felelősség is; nevel, szórakoztat, problémákat megold, ha valaki hibázott megmutatja a helyes utat; segít a tanulásban, munkaszeretetre nevel; minden tagjának példamutatónak kell lennie; párttagságra készít elő; a KISZ az ifjúságból becsületes, hazaszerető, kommunista embert akar nevelni; kirándulásokat, szórakozásokat szervez, sok figyelemre méltó dolgot tesz. "

-Ilyen és ehhez hasonló a véleménye I. osztályosok közül 102 tanulónak, 91.9 %. Ez minden esetre szép szám. Az első évesek még sok mindent hoztak előbbi szervezetükből, az Uttörő-ből, sok szép elképzelésük van a KISZ-ről. Kezdték még a mozgalomban, s ez sokat jelent.

2. Mit jelent számomra a KISZ ? Erre a kérdésre a 111 tanuló közül nem ad választ 9, 8.1 %. Rossz vagy semleges választ ad 16, 14.4 %, összesen: 25 tanuló, 22.5 %. Ez már lényegesen nagyobb szám az előbbinél. A megkérdezetteknek több, mint 1/5-e.

Nézzük meg, milyenek ezek a vélemények: " Nem jelent számomra semmit; havonta minusz két forintot; csak ~~egy~~ KISZ-tagkönyvet; én is mondhatom, hogy KISZ-tag vagyok; talán csak egy kis büszkeséget, hogy kinőttem az uttörő korból, KISZ-tag egyenlő nem KISZ-taggal."

Lényegében a megkérdezett elsős tanulók 22.5 %-á -nak semmit sem jelent a KISZ-tagság.

A másik 77.5 %-nak viszont sokat jelent: " Lehet mindig számítani a szervezetre; kötelesség, mely nem teher; közös munkát; számomra a KISZ annyit jelent, egy olyan szervezetben élni, amely arra nevel, hogy hazám hűséges fia lehessen, jogaimat szabadon élvezhessem, természetes, hogy cserébe kötelességeimet becsületesen foga végezni; felelősséget jelent; rendre tanít; nagy csalámban élni ; megtiszteltetést; kötelességét érzem, hogy példát mutassak másoknak, mind tanulásban, mind magatartásban; őszinteséget, becsületességet követel; megvilágítja előttünk az igazságot, próbálja leküzdeni bennünk a vallásos hiedelmeket és babonákat; a politikai kérdéseket is megvitatjuk, ami állásfoglalásra készítet bennünket, így kialakul egyéniségünk, amit a KISZ azután jó irányban fejleszt tovább; szórakozást, újabb barátokat; rendezvényei szórakoztatnak és tanítanak; a sportban is sokat segít. "

3. Mit várok a KISZ-től ? Azt gondolná azn ember, hogy itt nem lesz olyan, aki nem vár semmit, pedig van. A lll tanuló közül nem válaszolt öt, 4.5 %-a, három pedig nyíltan leírja, hogy nem vár semmit 2.7 %, összesen: 7.2 %.

Nézzük meg, mit vár 103 tanuló, a megkérdezettek 92.8 %-a:

" Minden tagja legyen példás, ne nézze le a másikat; tanácsot adjon, segítsen a problémákat megoldani; hozza egymáshoz közelebb a tanulókat; biztosítsa továbbtanulásunkat; mindenkor segítsen és ha rosszat teszek, elvárom hogy figyelmeztessen, én mindig örülök, ha feladatokkal biznak meg és amennyire telik képességeimtől végre is hajtom azokat; több kulturális megmozdulást; a diákok komoly világszemléletének kialakítását; politikai nézetünk fejlesztését; érettségi után segítséget kérek további életpályámhoz; külföldi KISZ-tagokkal való megismerkedést segítse elő; kikapcsolódást; többet törődjön a fiatalokkal; a tagok nagyobb létszámban jelenjenek meg a rendezvényeken; széppé tegye az ifjuság életét; társadalmi munkák megszervezését, amellyel szebbé tudjuk tenni falunkat, városunkat, országunkat ; tanítsa meg ifjuságunkat a munka szeretetére, az udvariasságra, a rendre, a személyi és társadalmi tulajdon védelmére és a tanulás fontosságára." Mindezek azt mutatják, hogy az ifjuság sokat vár a KISZ-től.

4. Hogyan tenném az ifjusági munkát széppé és érdekessé?

Ha a válaszokat megnézzük, azt látjuk, hogy ötletben nagyon szegény az ifjuság. A legtöbben csak azt

juttatják kifejezésre, hogy így nem jó ahogy van, de hogyan lenne jó, arra nem tudnak válaszolni. A megkérdezett 111 tanuló közül nem válaszol a kérdésre 12, 10.8 %, hárman pedig leírják, hogy nincs ötletük. 2.7 %. Összesen 13.5 %.

Ha jól megvizsgáljuk, a többi 86.5 %-nak sincs sokkal több ötlete. Nagyon kevés a konkrét javaslat, csak általánosságban beszélnek erről a kérdésről. Néhányat idézünk: " Több közös műsor, vetélkedő, sport, klubdélután, teadélután, közös filmzés; vitadélutánok szervezése, találkozók veteránokkal; jobb kapcsolat az Uttörővel; nyári szünetben a KISZ- keretében kirándulások szerveznék, ha egy tó mellé mennénk, akkor lehetne uszóversenyt, evezőversenyt rendezni, ha olyan helyre mennénk, ahol hegy van, turákat rendeznék."

Lényegileg a kérdésre nem válaszoltak, mert ezeket felsorolták a harmadik pontnál is, hogy ezeket várják a KISZ-től. Itt nem az volt a kérdés, hogy " mit?", hanem az: " hogyan ? "

Sok előadást, vetélkedőt, klubdélutánt stb. kívánnak, pedig sok ilyen rendezvényük unalmas, rossz, azért nem is igen látogatják. Voltam olyan klubdélutánon, ahol a műsor után csak három-négy pár maradt ott táncolni, de egy óra múlva már azok is elmentek.

A KISZ-titkárok arról panaszkodnak, hogy hiába rendeznek bármit, nem akar a tagság eljönni.

Hogyan lehet kielégíteni az ifjúság szórakozási igényeit, ha a meglévő rendezvényekre sem jönnek el ? Az építőtáborokat is, vagy a szakköröket is hiába bővítik, ha csak egy-két tanuló tart rá igényt. A társadalmi munkák elvégzésére sem kellene kötelezően intézkedni, ha lenne sok esetben elég ön-

kéntes jelentkező. A nyári kirándulások óhaja jelentkezik a 3. pontnál is, sőt többen javasolják a negyediknél is, de arra senki sem tesz javaslatot, hogy a költségeket miből, vagy honnan lehetne fedezni.

Nézzük, hogyan válaszolnak ugyanezekre a kérdésekre a negyedik osztályosok ! Amelyik iskolában az első osztályban végeztünk felmérést, ugyanott a negyedikben is. Tehát azonos KISZ élet mellett, néhány azonos vélemény mellett láthatjuk a különbözőséget is. A negyedikes tanulók közül 108-an vettek részt a felmérésben.

1. Mi a véleményem a KISZ-ről ? Egy tanuló nem válaszolt a kérdésre, 0.9 %. Rossz véleménye, vagy erősen bíráló véleménye volt sok tanulónak, szám szerint 31-nek, 28.7 %.

Nézzük meg ezeket a véleményeket: " Csak azért van, hogy neve legyen; a fiatalság nem veszi komolyan; a gyűléseken nem merik vagy nem is akarják elmondani saját véleményüket ; akkor ér valamit, ha nemcsak KISZ-bélyegeket kell megvenni, hanem valami KISZ-élet is folyik; a célkitűzések helyesek lennének ha az egész mozgalom nem lenne formális; a fiatalság csak egy szükséges rossznak tartja, s nem lelkesedik érte, nincs az a nagy hatású mozgató erő, amely életet vinne az egész szervezet munkájába; szükséges a KISZ, de nem úgy ahogy jelenleg van; nem helyeslem, hogy minden fiatal tagja lehet, szánvonalra és értéke így ellaposodik; a tagfelvételnél szigorubb bírálatra lenne szükség; a társadalmi munkából kivesszük a részünket, de ha szórakozni szeretnénk az már nehézségekbe ütközik; a KISZ munkáját nem szervezetten és ak-

aktivan látja el, és ez is sokszor csak a szűkebb vezetőségre korlátozódik; a legtöbb tag úgy vélekedik: mit érdekel engem a KISZ, nincs annak semmi értelme, hogy egy-két órát ellazsáljunk a gyűlésen, inkább az alatt otthon alszom; valamilyen reformokat kellene hozni, mert így válságba jut; egész évben talán 2-3 rendezvény volt, de ennek is a színvonala az átlagon aluli; a KISZ élet pangása a vezetőségen mulik és az alapszervezetek nemtörődömségén; sajnos azt tapasztaltam, hogy falun a dolgozó, vagy ipari-tanuló fiatalok sokkal komolyabban veszik, mint mi gimnazisták, az ő életük tartalmasabb mint a mienk; a titkári teendőket most tanár végzi, ő azonban nem ismeri a problémákat, talán ez az oka a KISZ vezetőség és a tagság közötti szakadéknak, szerintem a tagság közül kellene a vezetőséget választani, így több megmozdulás lenne; bizzanak az ifjúságban, hagyják őket kibontakozni, ne a tanárok és az igazgató diktálja a KISZ feladatait."

A jó vélemények a következők voltak: "Összefogja az ifjúságot; megismerteti a párt feladatát; neveli az ifjúságot, tájékoztat a politikai helyzetről; formálja világnézetünket; jó közösségi embereket akar nevelni belőlünk; megtanít a helyes szocialista munkára és a marxista gondolkodásra; az ifjúságot egy nagy családdá fogja össze; a foglalkozásokon sok érdekeset és számunkra újat lehet hallani; az ifjúságot arra neveli, hogy példamutató legyen és jó magatartást tanusítson." Ez a véleménye 76 tanulónak, 704%.

2. Mit jelent számomra a KISZ-tagság? Nem válaszolt 13 tanuló a 108 közül, 12 %.

Semmit sem jelent 28 tanulónak, 26 %, összesen 41 tanulónak, 38 %. Jelent valamit 62 tanulónak, 62 %.

Hogyan nyilatkoznak, akiknek nem jelent semmit a KISZ-tagság: " Ha megkérdezik, hogy miért vagyok KISZ-tag, nem tudom megmondani; csak néhány nem kívánatos kötelezettséget jelent; ha nem lennék KISZ-tag, annak sem venném kárát;- Nem ezt hirdették, amikor megkaptuk a kis piros könyvet. Ugy látszik, csak a nagy szavak voltak. Hol van az összetartás, a segítség, a munkában való részvétel ? Semmi sem úgy megy nálunk, mint gondoltam. Kezdetben számomra a KISZ-tagság sokat jelentett, de a KISZ-élet elsekélyesedésével ez a többlet megszűnt, s ma már nem sokat látok benne. Amit hirdet, az szép, de a megvalósításba valami hiba csuszott. "

Nézzük, mit jelent a 62 %-nak ! " Tágitja látóköriünket; közelebb visz a gyökörlethoz; sok érdekes dolog történik a KISZ életben.- Örömmel veszek részt a munkában. Megválasztottak az egyik iskolában rajvezetőnek. Örömet jelent, ha az ember látja, hogy azokat az uttörőket érdekli az előadás. - Sok jót és bosszuságot jelent. Bosszuságot azért, mert mint vezetőnek sok elutasítással, meg nem értéssel kellett találkoznom. Jót azért, mert minden embernek jól esik egy tartalmas, vitákkal teli gyűlés után az emberek felcsillanó szemét, a rendezvények jó hangulatát látni. Az nagyon kellemes érzés, ha az embert szeretik, bizalmasak hozzá. - Tartozni valahová, ahol mindig számíthatok segítségére ; munkát, tanulást, szórakozási lehetőséget biztosít ; példamutatásra készíttet; világnézetemet kialakította. - Meg-

tanított vezetni, ítélkezni, értékelni, ami számomra igen sokat jelent. Ennek ellenében nekem nagyon sok többletmunkát, lemondást, önmegtartóztatást jelent."

3. Mit várok a KISZ-től ? A 108 tanuló közül nem válaszolt 14, 12.9 %. Nem vár semmit 5 tanuló, 4.7 %. Tehát nem vár semmit vagy közömbös 19 tanuló, 17.6 % .

89 tanuló, 82.4 % a következőket várja a KISZ-től: " Támogatást a továbbtanuláshoz; hozza közelebb az embereket egymáshoz; szorosabb kapcsolatot a párt és falusi, valamint egyetemi KISZ-szervezetekkel; irodalmi és filmesztétikai vitákat; több önállóságot; a tagság őszinteségét; erélyes, biztos, határozott vezetőket, akik becsülettel látják el feladatukat ; teadélutánokat, tanulmányi kirándulásokat, közös mozilátogatásokat; segítsen a pályaválasztásban; vegyenek fel az egyetemre; példamutatásra nevelje az ifjúságot; tanítson meg a helyes viselkedésre, szórakozásra, helyes megjelenésre.- Elvárom, hogy felkészítsenek az életre minden területen. Segítsék mostani munkámat, támogassanak, neveljenek. Ha hibát követtem el, verjenek fejbe. Ha valamit jól csináltam, dicsérjenek meg. Bátorítsanak, problémáimmal bizalommal fordulhassak a szervezethez. - Többet foglalkozzon az ifjúság politikai, ideológiai nevelésével; kevesebb kötelezőt; olyan rendezvényeket, amelyek érdeklik az ifjúságot; legyen valóban az ifjúság élcsapata; ne kelljen annyira függeni a tanároktól, bár ez sok hibával járna, de sok tapasztalattal is; nagyobb tekintélyt és elismerést kell szerezni a KISZ-nek. "

A IV. osztályosoknál viszont igen elgondolkodtató 31 tanulónak a véleménye. Ebben súlyos bírálat is van saját maguk felé. Elismerik, hogy nem veszik komolyan, csak egy "szükséges rossz"-nak tartják a szervezetet. Szerintük a célkitűzések jók, de a kivitelezések jelenlegi formája nem megfelelő. Arra is próbálnak választ adni, hogy miért. A hibák főbb forrását a tagfelvetelben látják. Helytelenítik, hogy minden jelentkezőt felvesznek. Jobban meg kellene válogatni. Van aki "kongó üresség"-nek mondja a szervezetet. Sokan a vezetőséget vádolják a hibákért. Kevésnek tartják az önállóságot, az ifjúságot a "felnőttek babusgatják". Az egyik iskolában különösen rosszalják, hogy tanár a KISZ-titkár és egyben tanácsadó is.

Az igazgató nagyon helyesnek tartja ezt, hiszen fiatal, nőtlen tanárról van szó, aki szívesen vállalta ezt a feladatot. Az iskolában mindenki jónak látja ezt a formát, csak az ifjúság nem. Arra hivatkoznak a felnőtt dolgozók, hogy az ifjúság választotta meg, de erről az ifjúság nem tud. Erre írják tiltakozásul a tanulók, hogy "ne a tanárok és az igazgató diktálja a KISZ feladatait, bizzanak az ifjúságban."

Különös, hogy ugyanazokban az iskolákban, ugyanazokban az osztályokban a többségnek még sem rossz a véleménye a KISZ-ről. Miért látja hát ugyanaz a munkát az egyik rossznak, a másik jónak? A III. elsős közül 102-nek jó véleménye van, a 108. negyedikes közül már csak 76-nak. Miért jelent a 76-nak jót ugyanaz a munka és 31-nek rosszat? Az egyiknek semmit sem jelent, a másiknak megmutatja, mi a teendő. Az egyiknek csak "kongó üresség", a másiknak sok érdekességet és újat jelent.

Az egyiknek: " minden szórakozási lehetőségtől meg vagyunk fosztva", a másiknak szórakozási lehetőséget biztosít, és nevelő hatással van. Sorolhatnám tovább az ellentéteket. Minden-esetre több rosszat felhoz az a 31 tanuló, mint amennyi jót a 76.

Az elsősöknél fordítva áll a helyzet. Néhány tanuló semleges választ ad, de a többség még márciusban is áradozik a KISZ-ről. Számukra sokat jelent. Ha ezeket a véleményeket olvassuk, akkor önkéntelenül is felvetődik bennünk a kérdés: miért nem marad ez meg, vagy miért nem fokozódik a négy év folyamán? Mire eléri a negyedik osztályt, miért ábrándulnak ki olyan sokan a KISZ-szervezetből?

Az elsőben még nagyon sokan írták, hogy a KISZ-ben céljaik megvalósítását látják, annyit jelent számukra, mint egy nagy családban élni. És ez jó. Miért nem lesz ez jó negyedikben? Az elsőosztályban még komoly tekintélye van a szervezetnek, de miért romlik ez meg később? Erre nem tud az ifjúság érdemlegesen válaszolni.

Míg az elsőosztályban jó véleménye van a KISZRŐL 102 tanulónak, ugyanazok közül 25-nek semmit sem jelent. A negyedikesek közül viszont 41 tanuló számára nem jelent semmit. Ez a szám a megkérdezett negyedikeseknek 38 %-a, az elsősöknek pedig 22.5 %-a.

Ezek azok a tanulók, akik csak élőködnek a KISZ-szervezetben. Egyénileg nem jelent számukra semmit, csupán hasznot, előnyt akarnak vele szerezni ahol csak lehet. Ezek azok, akiket nem szabadna felvenni a tagok közé.

Ezek közül sokan nem is várnak semmit a szervezettől. Hogyan adhat mégis ezeknek is valamit? Még ha kapnak is, letágadják, hogy a KISZ-szervezet-

től kapták. Ezek a tanulók mindent a saját sikerüknek akarnak köszönni. Ezekkel szemben az I. osztályban 103 tanuló / 92.8 % / a negyedik osztályban 89 tanuló / 82.4 % / nagyon sokat vár a szervezettől. Itt a személyes példaadástól kezdve egészen az egyén világszemléletének a kialakításáig mindent megtalálunk. Ha ezt a fejezetet nézzük, azt látjuk, hogy nagyon sok teendője van a szervezetnek. Ezt a sok kívánságot nem könnyű kielégíteni, noha mindez jogos követelés az ifjuság részéről. Ha valóban szép és mozgalmas KISZ-munkát akarunk végezni egy iskolában, és azt akarjuk, hogy az vonzó és érdekes legyen, akkor innen kell kiindulni.

Minden iskolában mielőtt összeülnek elkészíteni az éves munkatervet, először felméréseket kell végezni ezzel a kérdéssel: mit várok a KISZ-től? Ebben az esetben kevesebb lesz az üres, unalmas időtöltés. Láthatjuk, az ifjuságnak meg-van az igénye a szervezet felé.

A negyedik kérdés azt a célt szolgálta volna, hogy mindezt hogyan lehet megvalósítani. Vagyis, hogyan tennék ezt a-z ifjusági munkát széppé és érdekessé? Erre a "hogyan-" ra nem kapunk választ. Az I. osztályosok közül 15-en, a negyedikesekből 21-en egyáltalán nem javasolnak semmit. A többitől sem kapunk komoly ötleteket. Itt szinte ugyanazt írják le, amit a 3. kérdésnél leírtak. Csak a negyedikeseknél találunk egy-két konkrét ötletet. A változatos program mellett ők gyakorlati feladatokat is beiktatnának a munkák közé. Mielőtt tennének valamit, megfigyelnék az érdeklődést. Kézzelfoghatóbb célokkal akarják megszépíteni és emlékezetessé tenni a KISZ-munkát.

Előre kellett volna bácsátanom, hogy a felméréseket olyan iskolákban végeztem, ahol sok fogyatékosságát láttam a KISZ-munkának. Nem csoda tehát, hogy sok negatívumot találunk a véleményekben. Ezen csak úgy lehet változtatni, ha az illető iskolákban is új alapokra, azaz helyes alapokra helyezik a KISZ-munkát.

Összefoglalva, ebből a felmérésből is nagyon sok tapasztalatot leszűrhetünk az ifjusági szervezetre vonatkozóan. Láthatjuk, hogy sokan nem törődnek vele, sokan közömbösek iránta. Nagyon sokan nem méltók, hogy tagjai legyenek. Viszont azt is láthatjuk, hogy a tagság jóval nagyobb része komolyan veszi a mozgalmi munkát még ezekben az iskolákban is. A sok hiba és akadály ellenére is komoly munkát végeznek és felemelő érzéssel gondolnak KISZ-tagságukra s ez büszkeséggel tölti el őket.

Azt is láthatjuk, hogy megvan az igény a jobb és szebb mozgalmi munka iránt. Vannak tervek, vágyak, elképzelések, hogy mivel lehetne megszépíteni és vonzóbbá tenni a szervezetet, csak a "hogyan"-ra kevés az ötlet. Ha sokat foglalkozik az ifjuság saját problémáival megfelelő irányítás mellett, akkor erre is mindinkább talál módot.

Amint jártam az iskolákat, tapasztalataimat megbeszéltem a vezetőséggel, KISZ-tanácsadó tanárral, igazgatóval. Később azt láttam, hogy az iskolák szinte versenyre kelnek egymással. Ahol nagyon szegényes volt a mozgalmi élet, ott is gyors fejlődésnek indult a jó példák elmondása nyomán. Beszélgetéseim hatással voltak a nevelőkre is. Ők is belátták, hogy nem lehet mindent az elfoglaltsággal magyarázniuk, többet kell az ifjuság között

tartózkodniuk, beszélgetniük kell velük, problémákat kell felvetniük és segíteniök kell azok megoldásában is. Volt több iskola, ahol kétszer-háromszor is voltam. Mindenütt azt tapasztaltam, hogy szívesen látnak, szívesen beszélgetnek velem mindenről, ami az ifjuság ügye.

Állítom, ha valaki most megy hasonló tapasztalatokat gyűjteni megyénk középiskoláiba, már mindenütt jóval fejlettebb, virágzóbb KISZ- munkát talál, nagyobb szorgalommal, nagyobb lelkesedéssel.

— • —

Z U S A M M E N F A S S U N G

Meine Arbeit zerfällt in 10 Kapitel. Ein jeder Kapitel beschäftigt sich mit den Problemen der Jugend. Die Einführung eröffnet im allgemeinen das Leben der Jugend, das Bewegungslieben. Sie gibt Antwort auf die Frage warum ich mich eben mit diesem Thema beschäftige, Ich habe die Jugend gern, ich nehme aktiv Anteil auch an der mit ihr zusammenhängenden Arbeit. Ich lebe unter ihnen mit ihnen ich kenne und verstehe sie. Unter den vielen Hilfen vergisst man in vielen Schulen, das diese Jugend auch Selbständigkeit braucht.

Man soll sie darauf erziehen.

Wie muss man unsere Schüler an selbständige verantwortliche Arbeit erziehen ? - auf diese Frage gibt diese Arbeit Antwort. Die gute Vorbereitung der KISZ- Leitungswahl und die richtige Wahl ist der Ausgangspunkt des weiteren guten Fortschritts. Man muss betonen dass die Wahl eine Aufgabe der Jugend ist, aber in der Vorbereitung muss ein jeder Lehrer maximal Anteil nehmen.

Bei den Arbeitsplänen muss besonders darauf geachtet werden dass sie für die Jugend verfertigt werden müssen.

Im Beilage lege ich 3 Arbeitspläne ein. Alle 3 wurden mit anderen Methoden gemacht. Die Lehre ist davon, dass je mehr Leute der Arbeit eingezogen werden, desto ausgedehntere und umsichtigere Arbeit bekommen werden können.

Ich spreche gesondert über 2 Schulen, wo ernsthaft Austretungen seit jahrelang für die Hilfe der Selbständigkeit der Jugend im Gange sind.

In vielen Schulen findet man auf einem Gebiet selbständige Anregungen.

In der Arbeit findet man es auch, welche innere und äussere Faktoren die Tätigkeit der Organe der Selbstverwaltung verhindern. Mit vielen Beispielen veranschauliche ich diese Hindernisse. Diese habe ich in den Mittelschulen im Komitat Bács-Kiskun gesammelt.

Ich teile auch Methoden für die Einleitung der Selbstverwaltung. Die Schulgemeinschaft besteht aus Klassengemeinschaften, deshalb ist es notwendig gute Klassengemeinschaft zu gestalten.

In diesen Klassengemeinschaften spielen die gesellschaftliche Arbeit und die Ausflüge eine grosse Rolle.

Ich habe in mehreren Schulen im Zusammenhang mit der KISZ Beobachtungen gemacht. Die Schüler mussten auf 4 Fragen schriftlich Antwort geben. Diese Fragen bringen viele Fehler ans Licht, viele Gleichgültigkeit Nachlässigkeit enthüllen. Die Schüler aus dem 1.

Schuljahr schauen auf die KISZ Organisation auf, viele erwarten von ihr, aber später verflacht diese, und als sie ins 4 Schuljahr geraten, verlor die Organisation vieles an Ansehen an Zauber die ~~AA~~ Ansprüche sind der KISZ ~~ex~~ entgegen, aber für die Lösung sind sehr wenige Ideen.

Über die Frage "wie" muss die Jugend und der Lehrkörper noch viel nachdenken. Das Ziel: das Zustandebringen eines vielseitigen bunten, einen jeden anziehenden Bewegungslebens. Wenn die Jugend und ihre Lehrer sich damit viel beschäftigen, wird das Ziel bald erreicht werden.

I R O D A L O M

Makarenko művei I-VI Akadémiai kiadó - Tankönyvkiadó
Budapest, 1955

Makarenko: Pedagógiai művek. Kiadatlan tanulmányok,
cikkek és előadások Tankönyvkiadó
Budapest, 1952

V.A. Szuhomlinszkij : Munkára nevelés az iskolában
Tankönyvkiadó Bp. 1962

A.A. Permjakov: Nevelési lehetőségek a tanulók kol-
lektív munkájában Tankönyvkiadó
Bp. 1964

Kovács Gyula: Usinszkij, Tolsztoj és a korabeli
orosz nevelés Tankönyvkiadó
Bp. 1963

A kommunista nevelés alapjai
Tankönyvkiadó Bp. 1964

Az ifjúsági mozgalom nevelőmunkája
Ifjúsági Lapkiadó Bp. 1963

Középiskolai Kollégiumi nevelés
Tankönyvkiadó Bp. 1963

FÜGGELÉK

I. sz. melléklet.

A KISZ-SZERVEZET FELADATAI AZ 1964-65-ös TANÉVRE.

I. Az intézet nevelőmunkájának segítése

1. KISZ- alapszervezetek és KISZ-csoportok feladatai:

- a. Az osztályközösség kialakítása. Ennek érdekében minden osztály igényének megfelelően közös programot szervez: közös kirándulásokat, közös mozi-színház-hangversenylátogatásokat, klubdélutánokat stb.
- b. Tanulmányi eredmény növelése, s ennek érdekében tanulópárok, tanulócsoporthok, korrepetálások szervezése, ill. a két óras mozgalom megvalósítása, vagy a gyengébbek más módon való segítése. Konkrét felajánlások egyénenként és osztályonként. Felelős: a KISZ-szervezet tanulmányi felelőse és az osztályok tanulmányi felelősei.

c. Fegyelem megszilárdítása:

Az iskolán belüli fegyelem megszilárdításáért /órák előtti és tízpercek fegyelmeért / felelősek a mindenkorin inspekciósok és a rendfelélősök.

Az iskolán kívüli magatartás, azaz az utcai és szórakozó helyeken való viselkedés ellenőrzése a KISZ-fegyelmi bizottság feladata. Célunk, hogy a tanulóifjuság minden körülmények között fegyelmezett, kulturált KISZ-taghoz méltó, szocialista emberhez illő magatartást tanusítson.

- 2. Közös taggyűléseken minden alapszervezet beszámol tanulmányi és fegyelmi eredményeiről és haladásáról.

II. Munkára való nevelés:

- 1. Figyelemmel kísérik az intézet politechnikai oktatását és segítséget nyújtunk a negyedik osztályosoknak a sikeres szakvizsga letételéhez.

- 2. Kivesszük részünket minden társadalmi munkából.

a. Osztálydiszítés és rendezés

- b. Őszi betakarításnál segítséget nyújtunk a tsz-eknek

c. Iskolánk környékét, szépítjük, rendbetartjuk a kosárlabdapályát. Iskola előtti kertet és szertárákat gondozzuk.

Szemléltető eszközöket készítünk.

a. Mozgósítjuk a fiatalokat és megszervezzük a nyári építőtáborokba a részvételt.

Felelős a szervező titkár.

III. A KISZ foglalkozások megszervezése. Epekölcsi, politikai nevelés:

1. A KISZ-csoportok foglalkozások keretében megvitatják, hogyan teljesítik az "Ifjúság a Szocializmusért" próba négy alapkövetelményét, milyen célt tűznek maguk elé a következő hetekre, hónapokra és a tanév végéig. Negyedévenként értékelik a végzett munkát. Megszervezzük a KISZ-csoportok politikai oktatását. Az oktatás keretén belül hat kötelező és nem meghatározott számú szabadon választott témát dolgoznak fel. / A témákat évfolyamonként a módszertani utmutató határozza meg. / Az előadások megszervezéséért felelősek az osztálytitkárok.
2. A város négy középiskolája közösen Ifjúsági Akadémiát szervez. Előadásait az előző évhez képest az ifjúság nagyobb számban látogatja. Az előadások legyenek színvonalasak, hogy lekössék a megjelentek figyelmét.
3. Filozófiai kört szervezünk a negyedikesek és az érdeklődők részére. Hat előadást tartunk, melyek havonként követik egymást.
4. A pedagógus-pályára készülők számára pedagógiai kört szervezünk. Előadónak a Kecskeméti Óvónőképző Intézet Pedagógiai tanszék vezetőjét kérjük fel.
A filozófiai és pedagógiai kör szervezéséért felelős: Csikós Klára és Szabó Rozália IV.á.oszt.tanulók.
5. A KISZ-faliújságra hetenként új cikkek kerülnek.
Felelős: a KISZ faliújság szerkesztője.
6. Móra Márton sirját a III.b.osztály
Móra Ferenc szobrát a III.a.osztály
Mártonffy Ernő sirját a II.b. osztály gondozza.

7. Megtartjuk továbbra is a kapcsolatot az Uttörő szervezetekkel. Patronáljuk őket, meghívjuk gyűlésekre vagy foglalkozásokra a pajtásokat.
Felelős: az uttörő összekötő.

IV. Kulturális munka:

- Cél: színes, eleven, vonzó KISZ-élet megteremtése.
1. József Attila olvasómozgalom megszervezése.
Felelős: a KISZ-szervezet kulturosa.
 2. Az iskolai ünnepek megszervezése egy-egy osztály feladata, vagyis KISZ feladat.
November 7. II.a.
Március 15. III.c.
Március 21. III.b.
Évzáró II.c.
Április 4-én, hazánk felszabadulásának 20. évfordulóján az iskolai KISZ szervezet adja a műsort.
 3. Közös mozi-színház-hangversenyátogatások szervezése, főleg a Móra Ferenc Művelődési Ház Irodalmi Színpadának támogatása.
 4. Novemberben szavalóversenyt rendezünk.
 5. Ismét megrendezzük az osztályok közötti szellemi és irodalmi vetélkedőket.
 6. Minden osztály klubdelutánokat szervez vetélkedővel, "Ki mit tud-" dal egybekötve.
 7. A tanulók zenei műveltségének fejlesztése érdekében zenei kört szervezünk. Előadók és hallgatók biztosításaért felelős: Homoki Szabó Katalin IV.b.oszt.tan.
 8. Felújítjuk intézetünk hagyományait, és egy irodalmi, valamint két idegennyelvű estet rendezünk. Felelős: Varga Gyöngyi III.c.oszt.tanuló.
 9. Az iskolai énekkar munkájából minden osztály kiveszi a részét.

V. Sport:

- Cél: a tanulók széleskörű bevonása a sportmunkába.
1. Kilián Testnevelési Mozgalom megszervezése.
 2. Házi bajnokságok szervezése osztályok között.

3. Atlétáink, - kézi, kosárlabdázóink, tornászaink különböző versenyeken vesznek részt. Erjenek el versenyzőink az elmúlt évhez hasonló és még annál jobb eredményeket.

Dátum, KISZ-tanácsadó, igazgató, KISZ-titkár aláírása.

2.sz. melléklet.

.....KISZ-szervezetének 1964/65. tanévi munkaterve.

I.

Általános célok.

Ebben a tanévben leszünk részesei a KISZ VI. kongresszusának, valamint hazánk felszabadulásának 20. évfordulójának. Ezen nagy jelentőségű eseményeket munkánk fokozott, erőteljes fellendítésével kívánjuk emlékezetessé tenni. Eppen ezért a következő feladatokat tűztük ki:

1. Egyre inkább tudatosítani kell, hogy a KISZ politikai szervezet a párt ifjusági tömegszervezete, s mint ilyen, lényeges szerepet tölt be az ifjúság nevelésében, tudatának átalakításában. Minden alkalmat fel kell használni arra, hogy a kommunista ember alapvető jellemvonásait már itt kialakítsuk. Célul tűztük ki, hogy az ifjusági szövetség tagjaival egyénenként foglalkozunk. A barátság, elvtársiasabb közösség megteremtése érdekében elhatároztuk, hogy az alapszervezeteket további kisebb egységekre, KISZ-csoportokra bontjuk.

Felelősök: KISZ-VB

KISZ-titkárok

KISZ-csoportvezetők

Határidő: folyamatos.

2. A vezetőség minden erejével azon fáradozzon, hogy a szervezet tagjainak - személy szerint is - megfelelő munkát tudjon biztosítani. Minden tag olyan tevékenységet fejtsen ki, amelyet szívesen, örömmel végez. A kötelező mozgósításokat teljes egészében fel kell számolnunk, mert ezzel csak negatív nevelési eredményeket produkálhatunk. Ugyanakkor fokozottan

érvényesíteniünk kell a személyes példamutatás, egyéni meggyőzés elvét és módszerét. A Szervezeti Szabályzat szellemében fogunk eljárni minden szándékosan bomlasztó, mozgalmunk ellen nyílt, vagy burkolt formában izgató személyekkel szemben.

Felelősek: KISZ-vezetőség

Revíziós Bizottság

Határidő: folyamatos

3. A KISZ-munka vezetésébe, irányításába az egész tagságot bevonjuk. A legszigorúbban elítéljük azokat a vezetőségi tagokat, akik egyéni végrehajtásra töreksznek, s nem vonnak be aktívakat. A KISZ megbízatásokat sokkal bátrabban, fokozottabb mértékben kell alkalmaznunk. E pont megvalósításához teljes tájékozottságra van szükség, ezért a csoportvezetők és titkárok részére három délutáni tanfolyamot szervezünk, ahol bővebb felvilágosítást nyújtunk a vezetőknek.

Felelős: VB.titkár

Határidő: október 6.

4. Fontos feladatunk, hogy a megbízottakat különös figyelemmel kísérjük, s a végzett munkától függően dicséretben vagy figyelmeztetésben részesítsük.

Felelős: VB titkár

Revíziós Bizottság

Felvételi és Fegyelmi Bizottság

Alapszervezeti vezetőség

Határidő: folyamatos.

5. Minden erőfeszítést megteszünk azért, hogy egy állandó KISZ-klubhelyiséget nyithassunk. A klub programjába igyekszünk színes, eleven, játékos formákat bevenni. E feladat megoldása nemcsak technikai. Messzeemenő lehetőségeket biztosít a KISZ nevelő munkájának fellendítésében. Ezért állítottuk legfőbb célkitűzéseink sorába.

Felelős: Klubszoba vezető

Határidő: október 31.

6. Szorosabb kapcsolatot kell kiépíteniünk a kollégium-

mal. Terveinket egyeztetni fogjuk, a közös problémákat megbeszéljük.

Felelős: VB szervező titkár

Határidő: folyamatos

7. Több aktív ifivezetőt kell nevelnünk. Nagyobb segítséget kell adni munkájukhoz. Törekedjünk arra, hogy testvérkapcsolatot létesítsünk egy uttörőszervezettel.

Felelős: VB uttörő összekötő.

Határidő: folyamatos.

8. Egész évi munkájukat figyelemmel kísérvük azoknak a tanulóknak, akiket vezetőképző táborba küldünk év végén.

Felelős: VB titkár

Határidő: Folyamatos.

Ezen általános célkitűzések~~é~~ megvalósítását minden KISZ-tag tekintse szivügyének, és saját/alapszervezetének, csoportjának fellendítése érdekében törekedjen arra, hogy maradéktalanul megvalósuljon.

II

KISZ - OKTATÁS

Az utóbbi években érezhetően háttérbe szorult az alapvető jelleg, hogy a KISZ politikai szervezet. Az antipolitikus jelleg kialakulásában nagy szerepet játszott az ISZP-k rendkívül alacsony színvonala, unalmas, szürke "előadások" érdektelensége.

Ebben az évben sokkal nagyobb súlyt kell fektetnünk a politikai jellegű előadásokra. Ezt csak jól felkészült helyi és meghívott előadókkal lehet megoldanunk. Minden esetben lehetőséget kell biztosítanunk a KISZ-isták őszinte hozzászólásainak.

1. Minden KISZ~~é~~ alapszervezet részt vesz az ISZM-ben kötelezően előírt 6 előadáson. A megadott, szabadon választható témák kiválasztását az alapszervezetekre és a csoportokra bizzuk.

Felelősök: VB agit.-prop. titkára és alapszervi agit.
prop.-osok

Határidő: folyamatos.

2. Iskolai szinten lehetőséget biztosítunk érdeklődőbb és fejlettebb KISZ-istáinknak. A KISZ klubhelyiségében a III-IV. évfolyamok tanulóinak egy 6 előadásból álló marxista kört szervezünk. Az I-IV. évfolyamok részére pedig ifjúsági akadémiát indítunk be, szintén 6 előadással. Mindkettő tematikáját legkésőbb október 5-ig a tagság rendelkezésére kell bocsátani.
Felelős: VB agit. Prop. titkár
Határidő: folyamatos
3. Ugyancsak a KISZ-klubban előadásokat kívánunk tartani a felszabadulás eseményeiről, a fehér terror borzalmairól, a VIT-ek történetéből és szocialista, valamint nyugati országokban tett utiélményekről.
Felelős: VB agit. prop. -titkár
Határidő: folyamatos.
4. Pályázatokat hirdetünk a felszabadulás tiszteletére. A pályaművekre vonatkozóan csak a műfajt és a szűkebb tárgykört adjuk meg. Legkésőbb október 20-ig a fentieket közölni kell az alapszervezetekkel.
Felelős: VB tanulmányi és szakköri felelős
Határidő: április 3.
5. KISZ csoportjaink látogatást fognak tenni több kecskeméti üzemben. Az üzemek vezetőivel és tagságával így is szorosabb kapcsolatot kívánunk felvenni.
Felelősök: KISZ-csoportvezetők
Határidő május 1.
6. A KISZ-tagság fokozott aktivizálása és nevelése érdekében megalakítjuk a Szerkesztő Bizottságot és a Rádiós Bizottságot. Mindkét bizottság élénk kapcsolatot tart az alapszervezetekkel és csoportokkal, élénken reagálnia kell a KISZ-munka minden területén. A két bizottság önállósággal rendelkezik. Vezetése az elhök feladata. Szervezetileg a VB agit. prop. titkárhoz tartozik.
Felelősök: VB agit. -prop. titkár
Bizottsági elnökök

7. A rádió, TV, film és folyóiratok hatását fokozottabb mértékben hasznosítani fogjuk. Figyelemmel kísérjük azok műsorát, s felhívjuk tagságunk figyelmét az érdekesebb előadásokra. Ezeket a klubszoba programjába is beütemezzük. Ugyanitt gazdag folyóírártárt létesítünk, hogy mindenki megtalálja a/ neki legjobban megfelelőt.,öt leginkább érdeklő anyagot.

Felelősök: VB agot.-prop. titkár

VB gazd.felelős

Határidő:november 10.

III

TANULÁS

1. Fokozottabb mértékben szorgalmaznunk kell az egyéni és csoportos korrepetálási formákat.

Felelősök: Alapszervi tan. és szakköri felelősök

Határidő: folyamatos.

2. Az elmélyültebb tudományos munkát igénylő KISZ-tagjainknak 15 szakkört indítunk be. A szakkörök munkáját fokozott mértékben ellenőrizzük.

Felelősök: VB tanulmányi és szakköri felelősök

Alapszervi tan. és szakköri felelősök

Határidő: október 1.

3. Szeptember 25-től május 28-ig hetente megjelentetünk egy iskolai rejtvénytötöt. A totón 13. általános műveltséget emelő ismeretanyagot dolgozunk fel.

Felelős: KISZ-tanácsadó tanár

Határidő: folyamatos

Ebben a játékos formában az év folyamán 403 fontos kérdésre keresnek választ tanulóink. Oktató-nevelői hatása igen nagy lehet. Az adminisztratív munka végzését két egyenrangú bizottságra bizzuk. Felügyeleti joggal a KISZ-tanácsadó tanár és a VB szervező titkára rendelkezik.

Felelősök: Totóbizottsági vezetők

Határidő: folyamatos.

4. Egyancsak az általános műveltséget, a sok irányuan fejlett, minden után érdeklődő fiatalok nevelését kívánjuk szolgálni egy alapszervi és egy iskolai szellemi vetélkedővel is.

Felelősök: Alapszervezeti szinten a kulturosök

Iskolain a VB kulturfelelőse

Határidők: Alapszervi szinten november 20.

iskolai december 10.

5. Egyes szakterületeken komolyabb ismeretekkel rendelkező KISZ-istáink részére " Ki miben tudós ?" vetélkedőket rendezünk iskolai szinten. Kellő számú jelentkezés esetén 8 tárgyból rendezünk " Ki miben tudós ?" versenyt.

Felelős: VB tanulmányi és szakköri felelőse

Határidő: január 8, március 31.

6. Mivel több tanulónk irodalmi műveltsége elég magas, s élénk érdeklődés tapasztalható kortársirodalmunk iránt, feltétlenül meg fogunk szervezni legalább 2, a legújabb kor próza és lírai áramlataival foglalkozó előadást.

Felelős: VB tanulmányi és szakköri felelőse.

Határidő: November- március.

7. Tehetséges fiataljainkat mozgósítjuk a középiskolai tanulmányi versenyben való részvételre.

Felelősök: Alapszervi tanulmányi és szakköri felelősök.

Határidő: november 20.

8. Többtanulónk résztvesz a TIT által rendezett "Fizikai-kémiai kísérleti délutánok" előadásain.

Felelős: VB tanulmányi és szakköri felelőse

Határidő: október 22.

9. A Szabadegyetem előadásait figyelemmel kísérjük, s azokat tanulóink figyelmébe ajánljuk.

Felelős: VB tanulmányi és szakköri felelőse

Határidő: folyamatos

10. A III-IV. osztályosok továbbtanulásának megkönnyebbítése végett előadásokat tartunk a KISZ-klubban, ahol az illető felsőfoku oktatási intézmény KISZ-szervezetének egy tagja ad felvilágosítást s felvételről és az egyetemi, főiskolai életről. IV.-es tanulóinkkal ismertetni fogjuk az érett-

ségi vizsgaszabályzatot.

Felelős: VB tanulmányi és szakköri felelőse

Határidő: március 1.

11. A pedagógus pályára készülőknek megfelelő támogatásban részesítjük.

Felelős: VB tanulmányi és szakköri felelőse

Határidő folyamatos.

IV

M Ü N K A

Az iskolai KISZ-szervezet tudatában van annak, hogy milyen nagy károkat okozhat a szervezetlenül kivezényelt tanulókkal végrehajtott "társadalmi munka". Fő célkitűzésünk, hogy a hasznos munkálatokat mind értelmileg, mind érzelmileg közelebb hozzuk a KISZ-tagokhoz. A munka célját minden esetben vázolni kell a tanulók előtt. Értelmetlenül végzett munkában nincs köszönet.

1. Már év elején hozzákezdünk a nyári önkéntes ifjusági építőtáborok szervezéséhez. Élménybeszámolókkal, meggyőző érvekkel, a végzett munka népgazdasági jelentőségének ismertetésével kell mozgósítanunk. Vállaljuk, hogy iskolánk 130 KISZ-istát küld két hetes nyári építőtáborba munkára. A gazdasággal még tavasszal felvesszük a kapcsolatot.

Felelősök: VB szervező titkára

KISZ- titkárok és csoportvezetők

Határidő: március 1.

2. Vállaljuk, hogy a "Felszabadulási park" és az iskolánk környékén levő parkokban tavasszal segítséget nyújtunk a virágültetésben. A szervezési munkát ezen a téren sokkal korábban el kell kezdenünk a Városi Tanács illetékes szerveivel. Hasonlóan a fásítási akcióban is segítséget nyújtunk, ha erre a szervezett keretek között sor kerül.

Felelős: VB szervező titkár

Határidő: későbbiek során kitűzve.

3. A tavalyihoz hasonlóan, de erőteljesebb formában megszervezzük az iskolai folyosóügyeletet és rendezvényeink fel-

ügyeleti gárdáját. Az ellenőrzést tovább erősítjük.

Felelős: VB szervező titkára

Határidő: október 15.

4. Negyedikeink ballagási ünnepségét az előző éviéknél bensőségebben és impozánsabban fogjuk megrendezni. Célunk, hogy búcsúzó tanulóink kellemes élményekkel hagyják itt iskolánkat.

Felelős: VB szervező titkára

Határidő: május 8.

V

KULTURA, SZÓRAKOZÁS

A KISZ KB szabadidős anyagát igyekszünk gyakorlatilag is minél sokoldalubban megoldani, megvalósítani. Ezen a területen iskolánk KISZ tagsága és vezetősége is sok hiányosságot észlelt az elmúlt tanévben. Ezeket és a KB határozatát felhasználva állítottunk feladatokat tanulóink elé. Mi persze tudjuk azt, hogy ez a terv sem kielégítő, de iskolánk délutáni túlszűfolttsága így is egy-két esetben problémát fog okozni.

1. A klubszobában minden szombaton zenés klubdélutánt tartunk, ahol iskolánk növendékei táncolhatnak, szórakozhatnak.

Felelős: Klubszoba vezető

Határidő: folyamatos

2. Év elején megszervezzük egy kb. 20 tagu zenekart. A zenekar vezetését szaktanár irányítja, s hetente egyszer próbálnak. Minden lehetőséget biztosítanunk kell, hogy a téli szünideig komolyabb számok tálmácsolására is képesek legyenek. A hiányzó felszerelést még ebben az évben be kell szereznünk.

Felelőse: VB kulturfelelőse

VB gazd.felelős

Határidő: folyamatos

3. Részt kívánunk venni a városi kulturális szemlén. Az előkészületeket év elején kell elkezdenünk. Legalább a követ.

kező számokban induljanak tanulóink: Szavalás, énekkar, népitánc, szólóhangszer, szellemi vetélkedő.

Ha a megyei bemutatón komolyabb eredményt érünk el, és gazdasági helyzetünk megengedi, úgy indulunk a gyulai Erkel Diáknapokon is.

Felelős: VB kulturfelelős

VB gazd. felelős

Határidő: A kitűzött időpontig folyamatos.

4. Jelen tanévben "Ki mit tud?" vetélkedőt rendezünk alapszervezeti és iskolai szinten. Sikeres szereplés esetén a városin is részt veszünk. Nagy súlyt kell fektetnünk a mozgósításra, mert ez a versenyforma nálunk még elég ismeretlen.

Felelősök: VB kulturfelelős

Alapszervi kulturfelelősök

Határidő: március 1.

5. Növelni fogjuk színház-látogatóink számát. Legalább két alkalommal a színház fiatal művészeivel ankétot rendezünk a klubszobában, ahol egy közösen látott darabot vitatunk meg.

Felelősök: VB kulturfelelős

Alapszervi kulturfelelősök

Határidő: október 20 és később meghatározva

6. A film óriási nevelő szerepét mindannyian elismerjük. legfőbb feladatunk ezen a téren a tanulók izlésének fejlesztése. Ezt két uton szeretnénk megvalósítani:

- a. "Ifjúság filmbarátok köre" előadásai útján
- b. A legértékesebb régi és új filmekből ifjúsági előadásokat kérünk a MOKEP-től. 20 olyan bemutatót tervezünk. Egyes, az ifjúság figyelmét legjobban lekötő filmalkotásokból ankétot rendezünk.

Felelős: VB kulturfelelőse

Határidő: folyamatos

7. Az intézet dísztermében tartunk ünnepséget a következő alkalmakkor:

- a. November 7.
- b. Április 3.
- c. Május 8.
- d. Június 20.

A KISZ klubban tartunk megemlékezést:

- a./ Február 13-án Bp.felszabadulása
- b./ Március 8.
- c./ Március 15. 1848.
- d./ Március 21.
- e./ Április 11. József Attila 60 éves évfordulója.
- f./ Április 22. Lenin.
- g./ Április 24. A gyermati ifjuság napja.
- h./ Junius 5. Pedagógus nap.

Felelős: VB kulturfelelős

VB gazdasági felelős

Határidő: a feltüntetett időpontok.

8. December 5-én este 9 óráig tartó iskolai KISZ klubdélutánt rendezünk.

Felelősök: VB kulturfelelős

VB szervező titkár

VB gazdasági felelős.

Határidő: december 5.

A KISZ klubdélután mellett segítséget nyújtunk az iskolai bálók rendezésénél.

9. Minden alapszervezetünknek egy alkalommal módot és/ helyet biztosítunk osztályklub-délután rendezéséhez.

Felelősök: VB kulturfelelős

Alapszervi kultúros.

Határidő: október 31.

10. Továbbiakban határozottabban kívánjuk támogatni a "Hirös" néptánc együttest. Meglévő tagjaink mellé különösen az első évfolyamból új táncosokat verbuválunk. A kapcsolatot szorosabbra kell fűzni az együttes vezetőjével.

Felelős: VB kulturfelelős

Határidő: folyamatos.

11. Az iskolai énekkarok munkáját a kulturális szemle és ünnepeink szolgálatába állítjuk. Programunkat előre közölnünk kell az énekkar vezetőjével. Segítségüket kérjük, de az irányítást biztosítani fogjuk.

Felelős: VB kulturfelelős

Határidő: folyamatos

12. Részt veszünk a felszabadulás 20. évfordulójára rendezett kulturális versenyeken.
Felelősök: VB kulturfelelősök.
Határidő: Folyamatos
13. Az idén első ízben beindítjuk a "Versbarátok köre" mozgalmat. Vélünk, hogy kortárs-irodalmunk nagyobb elköltásai eljussanak növendékeinkhez
Felelős: VB kulturfelelős
Határidő: október 20.
14. Tehetséges irogató KISZ-istáink továbbfejlesztése érdekében még év elején létrehozunk egy irodalmi önképzőkört.
Felelős: VB tanulmányi és szakköri felelős
Határidő: október 20.
15. A KISZ-klubban a következő előadásokat tervezük:
 - a./ A magyar filmgyártás kialakulása
 - b./ Hollywood és az amerikai filmipar
 - c./ A modern filmművészet alapjai
 - d./ A modern festészet és szobrászatFelelős: VB kulturfelelős
Határidő: folyamatos

VI.

S P O R T

Ebben az évben célunk elsősorban a tömegsport fejlesztése. Ennek érdekében igen sok alapszeri és iskolai szintű házibajnokságot rendezünk. A jobb munka végett gyökeresen megváltoztattuk a sportbizottságot, mind a tisztségnek, mind pedig az egyes személyek tekintetében. A tisztségeket a gyakorlati szempontokat figyelembe véve alakítottuk ki, így az egyes sportágaknak külön felelősöket állítottunk.

1. A házi versenyeket két szinten bonyolítjuk le. Alapszeri bajnokságokat azép számmal kívánunk rendezni.
Felelősök: Alapszeri KILIAN-felelősök
Határidő: folyamatos
2. Október 9-én megrendezzük az I. osztályosok tehetségku-

tató atlétikai versenyét. Ugyancsak októberben lebonyolítjuk a II-III. osztályosok atlétikai versenyét, valamint 1000 és 5000 m-es gyorsasági kerékpárversenyt is szervezünk.

Felelős: VB sportfelelős

Határidő : október 31

3. A kosárlabda bajnokság tavalyi sikerére való tekintettel az idén két házi versenyt is rendezünk ebben a sportágban.

Felelős: VB sportfelelős

Határidő: November-április

4. A téli szünet után bonyolítjuk le az asztali teniszbajnokságot.

Felelős: VB sportfelelős

Határidő: január-február

5. A tél folyamán még kell rendeznünk az iskolai partizán bajnokságot is.

Felelős: VB sportfelelős

Határidő: december, -január

6. Iskolai szinten ~~sakk~~ sakkbajnokságot rendezünk.

Felelős: VB sportfelelős

Határidő: január

7. Félévtől megindulnak a délutáni sportfoglalkozások. Minden hét délutánján 1 óra áll majd rendelkezésünkre. Ezek anyaga tréngás irányu lesz.

Felelősök: VB sportfelelősök

Határidő: folyamatos

8. Iskolai tornabajnokságot szervezünk. Ez a versenyág azonban elég sok nehézséget rejt magában, ugyanis csak a szakosztályban sportoló tanulók tudnak egy-egy gyakorlatot összeállítani. Ezért ebben a testnevelő tanáraink segítségét várjuk.

Felelős: VB sportfelelős

Határidő: február

9. Áprilisban tréfás versenyeket rendezünk délutáni foglalkozások anyagában.

Felelős: VB sportfelelős

Határidő: április

10. A fiuk részére kispályás futbalbajnokságot rendezünk.
Felelős: VB sportfelelős
Határidő: május
11. Az évet járőrversennyel zárjuk. Szeretnénk, ha minden alapszervezet indítana egy csapatot ezen a versenyen.
Felelős: VB sportfelelős
Határidő: május 31.
12. Nem feledkeztünk meg a felmentettekről sem. Ők is teljesíthetik a KILIÁN-mozgalom követelményeit, ha a megrendezésre kerülő jegyzőkönyvvezetői és játékvezetői tanfolyamokra járnak.
Felelős: VB sportfelelős
Határidő: november 30.
13. Sporttárgyu szellemi vetélkedőt rendezünk november elején a tokiói olimpia tiszteletére "Fotóolimpia a színpadon" címmel. Őt ámban teszünk fel kérdéseket. A kérdések összeállítása és a vetélkedő lebonyolítása a kulturális bizottsággal szoros együttműködésben zajlik le.
Felelős: VB sportfelelős
VB kulturfelelős
Határidő: november 15.
14. A szakosztálycsoportban is igyekezni fogunk néhány lépéssel előbbre jutni. Arra fogunk törekedni, hogy iskolánk tanulói minél többen vegyenek részt a MHS szakosztályaiban. Természetesen sokan sportolnak középiskolán és más egyesületek szakosztályaiban is.
Felelősök: szakosztályvezetők
Határidő: folyamatos
15. Kirándulásokat, turákat szervezünk alapszervezeti és csoportszinten.
Felelősök: alapszervezeti sportfelelősök.
Határidő: március- május.
16. Végül azért, hogy minél több tanulónk vegyen részt a versenyeken, év végén azt az alapszervezetet, ahol a legtöbb lesz az egyes iskolai méretű sportmegmozdulásokon résztvevő tanulók száma, dicséretben részesítjük.
Felelős: VB sportfelelős

Határidő: június 8.

Elfogadva az iskolai KISZ-bizottság által 1964. okt. 14-én.

3. sz. melléklet.

.....gimnázium KISZ-szervezetének munkaterve az 1964-65-ös tanévre.

KISZ-szervezetünknek a politikai és erkölcsi nevelés területén legfőbb célja a materialista világnézet kialakítása, ezen a téren a meggyőződésig való eljutás, a szocialista hazafiság érzésének kialakítása, a munka és a fizikai munka megbecsülésére való nevelés. Ezeket a célokat összhangban az iskolában folyó oktató-nevelő munkával a következő feladatok megoldásán keresztül kívánjuk elérni.

I;

Politikai és erkölcsi nevelés:

1. A tagság leteszi az ifjúság a szocializmusért próbát.
A próba négy területe: tanulás, munka, kultúra, sport.
A foglalkozások főbb témái: a KISZ VI. kongresszusa. Hazánk felazabadulásának 20. évfordulója, a IX. Világifjúsági találkozó. A próbázás időpontja: május. Formája: járőrverseny.

Felelős: alapszervi titkárok.

2. A tagság a tanév folyamán társadalmi munkaakciókban vesz részt.

Felelős: szervezési titkár

Határidő: folyamatos

3. A tagság a nyár folyamán építőtáborban vesz részt. A jelentkezők összeírásának időpontja: január.

Felelős: szervező titkár.

4. A Magyar Ifjúság előfizetését megszervezzük.

Határidő: szeptember

Felelős : propaganda felelős.

II. Tanulmányi feladatok:

1. A tanulmányi eredmények alakulását a tanulmányi felelő.

sők állandóan figyelemmel kísérik. A gyengébb tanulók segítségére tanulópárokat szervezünk.

Felelős: Tanulmányi felelős.

Határidő : folyamatos

2. A szakkörök által nyújtott tanulási lehetőségeket a tagság ismereteinek bővítésére felhasználja.

Szakköreink: matematika, fotó, rádió, fizika, magyar, történelem, biológia, filmmatematika, modellező.

Szervezésért felelős: leltári felelős

Határidő: szeptember,

3. Hazánk felszabadulásának 20. évfordulójára pályázatot írunk ki irodalmi, tudományos, képzőművészeti és szaktárgyi pályamunkák készítésére.

Felelős: tanulmányi felelős

Határidő szeptember.

4. A felszabadulás 20. évfordulójára szaktárgyi vetélkedőket szervezünk, továbbá fizikai feladatmegoldási versenyt.

Felelős: tanulmányi felelős

Határidő: április.

III. Kulturális feladatok:

1. Közös színház és mozilátogatást szervezünk.

Felelős: propagandafelelős

Határidő: folyamatos.

2. Nagy nemzeti ünnepeinket méltóan megünnepeljük.

Felelős: kulturafelelős

Határidő: folyamatos

3. Az énekkar munkáját segítjük.

Felelős: kulturafelelős

Határidő: folyamatos

4. Alapszervezetünként "Ki mit tud?"-ot rendezünk, melyet klubdélután követ. A legjobbak számára évfolyamonkénti "Ki mit tud?"-ot szervezünk.

Felelős: kulturafelelős.

Határidő: november, illetve december.

5. Házi szavalóversenyt rendezünk.
Felelős: kulturfelelős
Határidő: november.
6. A felszabadulás 20. évfordulójára meghirdetett Kulturális seregszemlén részt veszünk.
7. Iskolai bálát rendezünk.
Felelős: szervezési titkár.
Határidő: február.
8. Megrendezzük a negyedikesek szalagavatóját és ballagását.
Felelős: propagandafelelős
Határidő: január, illetve május.
9. A nyári szünidőre táborozást és országjárást szervezünk.
Felelős: alapszervi titkárok.
Határidő: december.

IV; Sportfeladatok:

1. A KISZ-tagok aktívan vesznek részt az iskolai sportkör munkájában.
Felelős: sportfelelős
Határidő: folyamatos.
2. Házi bajnokságot rendezünk a különböző sportágakban.
Felelős: sportköri elnök
Határidő: folyamatos.
3. Barátságos mérkőzéseket szervezünk az üzemi KISZ-szervezetek csapataival.
Felelős: sportköri titkár
Határidő: folyamatos.
4. Részt veszünk a Középiskolák Országos bajnokságán, valamint jelvénytörzsi versenyeken.
Felelős: sportköri elnök
Határidő: folyamatos.
5. A Kilián testnevelési mozgalomban részt veszünk.
Felelős: sportköri titkár
Határidő: folyamatos.

V. szervezési feladatok:

1. szeptemberben átigazoljuk az elsős KISZ-tagokat.
Felelős: szervezési titkár
Határidő: szeptember.
2. A városi uttörőcsapatokhoz ifivezetőket küldünk. A végzett munkáról beszámoltatjuk őket.
Felelős: iskolai uttörő felelős.
Határidő: szeptember.
A beszámolás időpontja: negyedévenként.
3. A diákotthonnal KISZ aktívákon keresztül kapcsolatot tartunk.
Felelős: szervező titkár
Határidő: folyamatos.
4. Kapcsolatot tartunk azokkal az üzemekkel, amelyekbe tanulóink politechnikai oktatásra járnak. Az ottani KISZ-szervezet tagjait rendezvényeinkre meghívjuk.
Felelős: szervezési titkár.
Határidő: folyamatos.
5. A tagság és az egyes osztályközösségek munkájának értékelése pontozással történik. Az elért pontszám alapján az egyes osztályközösségeket rangsoroljuk és jutalmazzuk.
6. Az iskolai rend és tisztaság biztosítására folyosóügyeletet szervezünk.
Felelős: folyosóügyeletes
Határidő: folyamatos.

VI. Szervezeti élet feladatai:

1. Szeptemberben újjáválasztjuk az alapszervi vezetőséget, utána az iskolai KISZ bizottságot, a Végrehajtó Bizottságot és a Revíziós Bizottságot.
Felelős: alapszervi titkárok.
2. Az iskolai KISZ szervezet végrehajtó bizottsága hetente megbeszéli a feladatokat.
Felelős: iskolai KISZ-bizottság titkára.
Határidő: folyamatos.

3. Az iskolai falujtság képeit és cikkeit rendszeresen cseréljük.

Felelős: propaganda felelős

Határidő: folyamatos.

4. A szervezet anyagi forrásai: tagdíj, az iskolai bál bevétele.

5. Az osztályközösségek munkaterveit az alapszervi titkárok szeptember folyamán elkészítik az iskolai munkaterv, illetve a tagság kívánságainak figyelembevételével.

Felelősök: alapszervi titkárok.

~~KISZ~~.....1964. évi szeptember hó 10.

KISZ-tanácsadó titkár,

KISZ-titkár.

.....
.....

AZ OSZTÁLYKÖZÖSSÉGEK MUNKÁJÁNAK PONTOZÁSA.

M U N K A	FŐ	FEJENKÉNT	ÖSSZEGEZ- VE	PONT- SZÁM
Az osztály dekorá- lása	30	1 óra	30 óra	30
Papirgyűjtés	30	2 kg.	60 kg.	300
Székhordás	8	1 óra	8 óra	8
Plakát készítés	5	2 óra	10 óra	10
Fizikai és kémiai szeml.eszk.készítés	2	2 óra	4 óra	4
Jegyzetelés, leltá- rozás	4	3 óra	12 óra	12
Uttörő munka segi- tése	3			30
Magyar Ifjúság előf.	10			100
Építőtáborban való részvétel	7			70
Vezetőségi tagok munkájuk alapján	3	1-10 pont		25
Ö S S Z E S E N				589

S P O R T	FŐ	PONT
Edzések látogatása	14	42
Oszt. közötti mérk. /kosár,-röplabda /	7	14
Városi verseny	2	10
Megyei verseny	2	10
Gyalogtura	15	15
Ö S S Z E S E N		87

K U L T U R A	FŐ	PONT
Foglalkozásokon szereplés	3	3
Osztályfőnöki órán "	5	5
Olv.mozg.-ban részvétel	14	42
Szakköri tagság	11	33
Szakköri előadás	4	20
Énekkari tagság	6	18
Szereplés isk.énekkarban	6	18
" városi "	6	36
KI MIT TUD ? osztályon belül	22	22
Szellemi vetélkedő	12	12
Tanulmányi verseny	5	15
Pályamunka beadása	2	20
Közösen látott film megb.		5
Ö S S Z E S E N		249

Összegezve az egész: munka 589

sport 87

kultúra 249

925

III/c szept.1- nov. 14-ig
végzett munkája.

Aláírás: Osztályfőnök

KISZ-titkár

5. sz. melléklet.

Az 1963. évi nyári kirándulás így van megörökítve az egyik harmadikos tanulónk naplójában:

" 1963. július 14-én reggel 6 órakor indultunk az iskola udvaráról. Az utifány: Akasztó, Dunaföldvár, Dunaujváros, Dunaujvárosban kb. egy órát időztünk, a vaskohó bejáratát néztük meg, amelyet Lomanovszky Endre freskója díszít. Ez a freskó az ipar és mezőgazdaság összekapcsolódását ábrázolja. A kohóval szemben az emeletes, mozaikkal díszített áruháza ragadta meg figyelmünket. Autóbuszunk a híres nehézipari központból Székesfehérvárra vitt. Fehérvárott a székesegyházat tekintettük meg, ahol István király holtteste nyugszik. A romkertet és a Bory kastélyt is meglátogattuk. Nemsokára Várpalotán az alumínium-kohóval ismerkedtünk. Megtekintettük az alumínium gyártásának különböző menetét. Az öntődében még emléket is kaptunk.

Rövid bucsuzás után elérkeztünk napi célunk végállomására Veszprémbe, a héthalom városába. A héthalom városa névet Veszprém onnan kapta, hogy a város hét nagy dombra épült és csak később építették ki a völgyeket. Veszprémben két napot töltöttünk. Szállásunk a Ságvári Endre diákokthoz volt. Megérkezésünk napján délután moziba mentünk. A Kékőből ~~szovjet~~ rejtélye című szovjet filmet néztük meg. A mozi után városnézésre indultunk. Megtekintettük a székesegyházat és a Vegyipari Egyetemet. Másnap délelőtt pihentünk, majd délután az állatkertben és a kulturparkban sétáltunk. Az állatkertben még látható volt a tavasi felhőszakadás nyoma. Mesélték, hogy a vadállatok kiszabadultak és csak nehéz munkával tudták összeszedni őket. A medvék ketrece előtt történt a következő epizód, amittől a lélegzetünk is elállt. Az egyik leány a ketrec előtti fakorláton ült és fényképező gépét lóbálta. A medve egyszer csak elkapta a fényképező gépet és berántotta a ketrecbe, a lány pedig leesett a korlátról. Szerencsére a medve őt nem tudta megragadni. A dörmögő a gépet szétszedte, de csak a filmet ette meg. A gondozónak sikerült a meggarap-

dált gépet kivenni a ketrecből. Az álatkerti séta után a parkba mentünk. Itt estig elnézelődtünk és játszottunk. 16-án reggel ismét buszra ültünk és elhagytuk Veszprémet. Zircen az apátságot és a botanikus kertet tekintettük meg. Zircről Gézaházára mentünk. Gézaházáról gyalog a Szuha-patak völgyében hét kilométert tettünk meg Csesznek váráig. A völgyben tett ut nekünk alföldieknek nagyon érdekes volt. Még érdekesebb lett volna, ha a patakban lett volna víz. A cseszneki vár megtekintése után utunkat Pannonhalma felé folytattuk.

Pannonhalmán az apátságot és a könyvtárat néztük meg. A könyvtárban láthattuk a Tihanyi Apátság alapítólevelét, valamint régi kézzel írott kódexeket. Utunkat Győrön keresztül Sopron felé vettük. Sopronba este 10 órakor érkezünk, s három napig tartózkodtunk itt. Az első nap a város nevezetességeit tekintettük meg: a Tűztornyot, a barokk stílusban épült Szentháromság szobrot, a várfalat és a várfal környékén levő házat. Ez a ház valamikor a Fehér Lóhoz címzett kocsmá volt, ahol hajdan a nagy költő és hadvezér Zrínyi Miklós megpihent csapatával. Dél-előtti sétánk során meglátogattuk a Fabricius házat és a Storno Múzeumot. A múzeum anyagának gyűjtője Storno Ferenc kéményseprő volt, aki a padlásokat járva az ott porosodó, számára értékes tárgyakat megvásárolta. Ebből a gyűjteményből alakította ki múzeumát. A második nap délelőtt Fertődön voltunk, itt az Eszterházy kastélyt néztük meg. A pompás kastélyban figyelmünket legjobban a szalon mennyezetének freskója ragadta meg, ugyanis a kép mindig velünk szembe nézett, bármerre néztünk. Délután a Károly kilátóra mentünk. A kilátóról ellátunk Bécsig és Pozsonyig.

A harmadik nap Fertőrákoson a kőfejtőben voltunk. Ebből a kőfejtőből termelték a követ régen a híres bécsi házak építéséhez. 18-án reggel Kőszegre indultunk, ahol csak egy napot tartózkodtunk. Szállásunk a Várban volt. Az idegenvezető a városban a híres kőszegi kutat és a Jurusich emléktáblát mutatta meg, majd Berendre mentünk,

ahol a haranglábat néztük meg, amely azt a helyet jelöli, ahol a pásztor tüzet rakott és meggyulladt a hegy. Itt volt Magyarország első szénbányája.

Ezután felmentünk az Irottkő-hegyre. Vezetőnk mesélte, hogy itt még a páfrány is megél és sok ciklámen található. Az itt feltörő forrást ciklámen forrásnak nevezik a sok virágról. A táj érdekessége még a Szalamandra. Az erdőben áfonyát és málnát szedtünk. A Hétforrásnál is voltunk, amely nevét a hét magyar vezérről kapta. Érdekessége, hogy mindegyik forrásnak más az íze.

Kőszeg után Szombathelyen és Sümegen keresztül utunkat Nagyvázsony felé vettük. Nagyvázsonyban a Kinizsi várat, valamint a várban található Kinizsi Pál kőkoporsóját néztük meg. Vázsonyban táncoltunk este 10 óráig a vendéglőben.

Másnap, nyári kirándulásunk utolsó napján Hévizen és Tihanyban voltunk. Siófokot, Simontornyát érintve elhagytuk a Dunántúlt. Autóbuszunk este 11 órakor érkezett meg Kiskőrösre a gimnázium elé.

E rövid nyolc nap mindannyiánk számára felejthetetlen emlék marad."

-.-.-.-.-

6. sz. melléklet.

Az 1964-es kirándulás utiterve.

1964. július 17-én reggel 7 órakor indultunk Kiskőrös-Akasztó-Solt-Budapest. Érkezés kb. 10 órakor.

Budapest-Hatvan - Gallyatető. Érkezés kb. 2 órára.

Gallyatetőn 20 perc nézelődés.

Parádra érkezés kb. 13 órára. Üveggyár megtekintése.

Indulás kb. 15 órakor Recsk - Sirok. A vár megtekintése.

Egerbe érkezés 19 óra körül.

Vacsora a Pedagógiai Főiskola éttermében. Utána szálláshelyre való menet: Almáriba és Sikfőkutra.

18-án reggel 7 órakor Egerbe vissza, városnézés.

Ebéd. 15 órától fürdés. 17 órától séta, vacsora, vissza a szálláshelyre. Almáriban esti tura a hegyekben.

19-én reggel 7 órakor Egerben reggelizés, 8.30-kor indulás tovább. Kb. 10 órakor érkezés Szilvásváradra. A Szalajka völgyében pihenő, nyárskészítés, szalonnasütés, tura az Istállóskői barlanghoz. 16 órakor indulás tovább. Végállomás Jósvalő. Itt főétkezés, elszállásolás, takarodó. Aki akar, tura a barlang fölötti hegyre.

20-án reggel 7 órakor ébresztő. 8 órakor reggeli. 9 órakor barlangi tura. 12 órakor ebéd, 14 órakor indulás Sajószentpéterre. Itt az üvegyárat látogatjuk meg. Miskolcra érkezés kb. 18 órakor. Itt szállás, vacsora, esti tura az Ávasra.

21-én és 22-én miskolci program. 21-én délelőtt Diósgyőr-Lenin Kohászati Művek, délután fürdés. Este mozilátogatás. "Ének az esőben" című amerikai film. 22-én délelőtt múzeum látogatás. Délután Tapolca fürdőn fürdés, este TV nézés, szabadfoglalkozás.

23-án Lillafüredet tekintjük meg. Innen felmegyünk a Kékesre. Kékesen ebéd, szabadidő. 19 órakor érkezés Sástóra, ahol lesz az éjjeli szállásunk, sátoertáborban. Esti tura. /utólsó/

24-én reggel 6 órakor ébresztő, 7 órakor indulás, Gyöngyösön reggeli, Budapesten városnézés: Mátyás templom, Margitsziget, Állatkert, este a Holland Nagycirkusz előadását nézzük meg. 22 órakor indulás haza, érkezés az iskola elé 25-én 1 órakor.

HIRÁNDULÁSI TERÜLPVÁZLAT.

1963. ÉV.

1964. ÉV.

Kérdés	Válasz	I.osztály		IV.osztály	
		Tanuló	%	Tanuló	%
Mi a véleményem a KISZ-ről ?	Nem válaszolt	3	2.7	1	0.9
	Rossz véleménye	6	5.4	31	28.7
	Összesen	9	8.1	32	29.6
	Jó véleménye	102	91.9	76	70.4
Mit jelent számomra a KISZ ?	Nem válaszolt	9	8.1	13	12
	Semmit sem je ^{lent}	16	14.4	28	26
	Összesen	25	22.5	41	38
	Jelent valamit	86	77.5	67	62
Mit várok a KISZ-től ?	Nem válaszolt	5	4.5	14	12.9
	Semmit sem vár	3	2.7	5	4.7
	Összesen	8	7.2.	19	17.6
	Vár valamit	103	92.8	89	82.4
Hogyan tenném az ifjúsági munkát széppé és érdekessé ?	Nem válaszolt	12	10.8	19	17.6
	Nincs ötlete	3	2.7	2	1.9
	Összesen	15	13.5	21	19.5
	Ir, javasol valamit	96	86.5	87	80.5

111 tanuló

108 tanuló

38-35/1964-65.bksz.

Tárgy: Kiss Ferenc doktori szigorlata
Mell.sz.: 1 db. disszertáció

Dr. Ágoston György elvtársnak
tanszékvezető egyetemi tanár

Helyben

Professzor Elvtárs!

Tisztelettel felkérem, sziveskedjék Kiss Ferenc Az ifjúság öntevé-
kenységre nevelése c. doktori értekezését megbírálni és bírálatát
a Dékáni Hivatalhoz eljuttatni.

A disszertáció Professor Elvtárs tanszéki könyvtárának leltári
tulajdonában marad.

Szeged, 1965. szeptember 3.

/Biró János/

dékáni hivatal vezető

Kapták: Dr. Ágoston György tsz. egyet. tanár
Dr. Duró Lajos egyet. doc.